

เข้าร่วมและมีการเลือกตั้งเพื่อเข้าสู่ตำแหน่งบริหารในคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ โดยมีวาระการดำรงตำแหน่งในนครคุณหมิง ชุมชนหรือชาวบ้านที่เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการในรูปแบบของคณะกรรมการเช่นเดียวกัน โดยแบ่งออกเป็นฝ่ายต่างๆ ซึ่งตำแหน่งบริหารก็ได้มาจากการสรรหาของคณะกรรมการเช่นเดียวกัน

สามารถสรุปได้ว่ารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนของจังหวัดเชียงรายกับนครคุณหมิงเหมือนกัน คือ ดำเนินการโดยคณะกรรมการของหมู่บ้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าลักษณะการจัดการการท่องเที่ยวเป็นการจัดการโดยชุมชนและเพื่อให้การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวกและเป็นระบบจึงต้องอาศัยการจัดการโดยคณะกรรมการ

6.5 บทสรุปการท่องเที่ยวคุณหมิง-เชียงราย

การพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงรายให้ยั่งยืนได้นั้นจะต้องพิจารณาให้ดีกว่าการท่องเที่ยวเป็นสินค้าที่มีความแตกต่างจากสินค้าอื่น คือ ผู้ซื้อหรือนักท่องเที่ยวต้องมาหาสินค้าด้วยตนเองแทนที่สินค้าจะไปหาผู้ซื้อ ด้านตัวสินค้าเองก็มีความแตกต่างจากสินค้าทั่วไป คือ ผู้ซื้อไม่สามารถเก็บสินค้าไว้เป็นสมบัติได้ แต่ผู้ซื้อจะได้รับความรื่นรมย์ ความพึงพอใจ ความแปลกใหม่ ประเทืองปัญญา พักผ่อนสนุกสนาน ฉะนั้น ความคุ้มค่าของผู้ซื้อจึงอยู่ที่ความรู้สึกพึงพอใจ ประทับใจและมีการบอกเล่าถึงความประทับใจแก่ผู้อื่น เพื่อเชิญชวนให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยว แต่มีสิ่งหนึ่งที่พึงระวังโดยเฉพาะผู้มาเยือนและเจ้าบ้านมักจะคิดไม่ถึงว่าอาจจะเกิดขึ้นได้และเป็นสิ่งสำคัญของการให้บริการการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว คือ คำนี้ถึงความปลอดภัย การสุขาภิบาล อาหารและเครื่องดื่ม และการมุ่งสร้างความประทับใจแก่ผู้มาเยือนให้มาก (Security, Sanitation, Satisfaction) ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญไม่น้อยไปกว่าการพัฒนาแต่เฉพาะแหล่งท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว

1

บทนำ

1.1 อารัยบท

หนังสือ “เชียงรายรำลึก : ฐานรากสู่อนาคตการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน” เป็นผลการสังเคราะห์โครงการวิจัยย่อยของชุดโครงการธนาคารข้อมูลเพื่อการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน กรณีการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในจังหวัดเชียงราย โดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เป็นผู้ให้ทุนสนับสนุนการวิจัย

ผลงานนี้ เป็นการนำเสนอประเด็นการพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับจังหวัดที่สำคัญ 3 ประการ คือ (1) การสะท้อนมุมมองของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม วิถีชีวิต ภูมิอากาศ ลักษณะทางภูมิศาสตร์และแหล่งธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย ที่มีคุณลักษณะโดดเด่นและมีศักยภาพสูงในการสร้างแรงดึงดูดระยะยาวจากนักท่องเที่ยวจากทุกมุมโลกได้ซึ่งภาคที่เกี่ยวข้องจะต้องให้ความสำคัญในการรักษาและธำรงจุดแข็งเหล่านี้ให้คงไว้ได้อย่างยั่งยืน ตลอดจนร่วมป้องกันและแก้ไขอย่างบูรณาการเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องและปัญหาที่เริ่มก่อตัว อันจะช่วยเติมเต็มความเพียบพร้อม สะดวกสบาย และสร้างระบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมบนฐานความสมดุลและยั่งยืนให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและมั่นคงได้ต่อไป (2) การสะท้อนมุมมองการพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนโดยมุ่งเน้นให้เกิดการบูรณาการความร่วมมือและมุมมองของภาคที่เกี่ยวข้องอย่างหลากหลาย ได้แก่ ภาครัฐส่วนกลาง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบการ นักท่องเที่ยว ตลอดจนชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวผ่านการศึกษาศักยภาพของแต่ละภาค (3) กระบวนการได้มาของผลงานชิ้นนี้อยู่บนฐานการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโจทย์วิจัยและศึกษาวิจัยทั้งเชิงกว้างและเชิงลึกของนักวิจัยไม่น้อยกว่า 27 กลุ่ม จากสถาบันวิชาการในภาคเหนือ จำนวน 4 สถาบัน ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา วิทยาเขตเชียงราย มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงและวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย ภายใต้การกำกับดูแลของสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวไทย โดยความร่วมมือของคณะนักวิจัย 27 โครงการดังต่อไปนี้

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย จำนวน 13 โครงการ ดังนี้

ลำดับที่	นักวิจัยหัวหน้าโครงการ	ชื่อโครงการ
1	รศ.ดร.มาณะ ชิตะสังคะ	บทเรียนจากกระบวนการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวโดยภาครัฐ เอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อการจัดการเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืนจังหวัดเชียงราย
2	ผศ.ดร.ชุกกัน อุนวิจิตร	ศักยภาพและความต้องการในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวขององค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น
3	ผศ.ดร.จิรภา ศักดิ์กิตติมาลัย	ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย
4	ผศ.ศรีสมร คุณาภกรบดินทร์	ศักยภาพและความพร้อมของร้านอาหารพื้นเมืองสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย
5	ดร.ปรนิมภ์ อริเดช	รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน จังหวัดเชียงราย : กรณีเปรียบเทียบกับเชียงรายกับนครคุนหมิง
6	ดร.ประภาพรรณ ไชยานนท์	ผลกระทบทางการท่องเที่ยวที่มีต่อสภาพทางเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงราย
7	ดร.พัทธมน บุญยาศรัย	ศักยภาพและความต้องการในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของภาคประชาสังคมและ NGO
8	อ.วิเชร นันตียานา	แนวทางในการพัฒนาเมืองท่องเที่ยวคู่กับเมืองอุตสาหกรรม : กรณีศึกษาจังหวัดเชียงราย
9	อ.เฉลิมชัย คำแสน	พฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย
10	อ.วิรุณศิริ ใจมา	ศักยภาพ บทบาท และความต้องการของภาคธุรกิจในการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัด
11	อ.เกศกนก ชุ่มประดิษฐ์	อัตลักษณ์และภาพลักษณ์ของจังหวัดเชียงราย
12	อ.ศศิธร รุ่งเลิศสกุล	แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสปาจากน้ำแร่ธรรมชาติในจังหวัดเชียงราย
13	อ.ปริญญา แก้วโพธิ์	การศึกษาทัศนคติและผลิตภัณฑ์พื้นฐานในการสนับสนุนการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตเชียงราย 4 โครงการ ดังนี้

ลำดับที่	นักวิจัยหัวหน้าโครงการ	ชื่อโครงการ
1	ดร.สิริโฉม พิเชษฐบุญเกียรติ	พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวไทยและนักท่องเที่ยวต่างชาติในนครคุนหมิง มณฑลยูนนาน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน
2	อ.ประภาพร พนมไพร	ศึกษาทัศนคติของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีต่อการต้อนรับของชาวเชียงราย
3	อ.รังสิต เภาแก้ว	การศึกษาผลกระทบทางการท่องเที่ยวที่มีต่อวิถีการดำเนินชีวิตของชนเผ่าจังหวัดเชียงราย : กรณีศึกษาเปรียบเทียบกับจังหวัดเชียงรายกับนครคุนหมิง
4	อ.ยุพิน หมี่ใจเจริญ	ศักยภาพและความพร้อมการวางแผนไทยในจังหวัดเชียงราย

มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง 9 โครงการ ดังนี้

ลำดับที่	นักวิจัยหัวหน้าโครงการ	ชื่อโครงการ
1	ดร.บุษบา สิทธิการ	ผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อสังคมและวัฒนธรรมในชุมชนการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย

ลำดับที่	นักวิจัยหัวหน้าโครงการ	ชื่อโครงการ
2	อ.สุจิตราภา พันธุ์วิไล	ศักยภาพและความต้องการในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนในจังหวัดเชียงราย
3	อ.อรรณพ จำพุฒ	แนวทางการพัฒนาการตลาดของผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว จังหวัดเชียงราย
4	อ.ศุภสิน สุริยะ	ศักยภาพผลิตภัณฑ์และบริการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดเชียงราย
5	อ.อารีรัตน์ โกสพิธิ	ปัญหาและมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย
6	อ.ภทธรณิษฐ์ ศรีจันทร์พานิช	การศึกษาลักษณะทางด้านสิ่งแวดล้อมธรรมชาติจากการท่องเที่ยวบริเวณแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติของจังหวัดเชียงราย
7	อ.พลวัฒน์ ประพัฒน์ทอง	รูปแบบและแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวบ้านศิลปินเชียงราย
8	อ.สุพรรณิการ์ ขวัญเมือง	ศักยภาพและความพร้อมของการท่องเที่ยวเชิงสปาจังหวัดเชียงราย
9	อ.พิมพ์พร ศรีสอน	ประสิทธิภาพของระบบขนส่งมวลชนทางบกจังหวัดเชียงราย

วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย 1 โครงการ ดังนี้

ลำดับที่	นักวิจัยหัวหน้าโครงการ	ชื่อโครงการ
1	อ.เพทยา บำรุงจิตต์	ศักยภาพและความพร้อมของผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

ซึ่งทั้ง 27 โครงการ ดังกล่าวนี สามารถนำเสนอผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ประเด็นสำคัญและแง่มุมที่น่าสนใจในการพัฒนาการท่องเที่ยวมิติต่างๆ ของจังหวัดเชียงรายได้อย่างลุ่มลึกและชัดเจนยิ่ง

สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวไทย โดยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเล่มนี้ จะทำให้ผู้อ่านได้มุมมองในการพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนได้อย่างรอบด้านทั้งในแง่เนื้อหาสาระ กระบวนการภาคีเพื่อการบูรณาการจากการมองผ่านงานอันมีคุณค่าในแง่ข้อมูลที่หลากหลายและรอบด้านกว่าที่เคยเป็นมา ทั้งคาดว่าจะช่วยจุดประกายให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะภาคีในท้องถิ่นจะได้เกิดกรอบความคิดได้แนวทางร่วม และมองเห็นทิศทางร่วมกันในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายได้ตรงประเด็นและเกิดความยั่งยืนที่แท้จริงได้ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์การศึกษา

งานวิจัยนี้ มุ่งศึกษาเพื่อสกัดองค์ความรู้ผ่านประสบการณ์การวิจัยด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของกลุ่มนักวิชาการ จำนวน 27 กลุ่ม มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาฐานรากด้านผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาฐานรากด้านระบบการวางแผน พัฒนา และจัดการการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย
3. เพื่อศึกษาฐานรากด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมและเชิงสุขภาพในจังหวัดเชียงราย
4. เพื่อกำหนดหลักการ แนวทาง และข้อเสนอแนะที่สำคัญต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในจังหวัดเชียงราย

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เกิดความรู้ความเข้าใจต่อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย
2. ได้ระบบการวางแผน พัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย
3. ได้แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมและเชิงสุขภาพในจังหวัดเชียงราย
4. เกิดความรู้ความเข้าใจต่อฐานรากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 3 ด้าน (บริบทของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว บริบทด้านระบบการวางแผน พัฒนา และจัดการการท่องเที่ยว และบริบทการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมและเชิงสุขภาพ) ที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1.4 ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลัก โดยมุ่งเน้นการทบทวน ประมวล วิเคราะห์และสังเคราะห์ปัจจัยสำคัญ 3 บริบทอันเป็นฐานรากของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของจังหวัดเชียงราย ได้แก่ (1) บริบทของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว (2) บริบทด้านระบบการวางแผน พัฒนา และจัดการการท่องเที่ยว และ (3) บริบทการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมและเชิงสุขภาพ

ด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลคณะวิจัยใช้การสำรวจและทบทวนผลการวิจัยย่อยทั้ง 27 เล่ม เป็นเอกสารหลัก ร่วมกับการระดมสมองแลกเปลี่ยนมุมมองและ

การสรุปองค์ความรู้จากกลุ่มนักวิชาการเจ้าของงานวิจัยย่อยเหล่านั้น อย่างไรก็ตามก็ดี แม้งานวิจัยนี้ได้เน้นหนักระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลัก แต่ที่มาของงานวิจัยย่อยหลายเรื่องใน 27 เล่มข้างต้นก็มีที่มาของฐานการวิจัยเชิงปริมาณร่วมด้วย เช่น การสำรวจพื้นที่ การเก็บข้อมูลเชิงสถิติ การถอดแบบสัมภาษณ์และการหาค่าความสัมพันธ์ทางสถิติ เป็นต้น

เนื้อหาที่ปรากฏในแต่ละบทของงานวิจัยนี้ ผ่านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และจัดหมวดหมู่หาความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาของแต่ละกรณีศึกษาในรูปของการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) การสร้างบทสรุปที่อิงกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการระดมสมองสรุปข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายอย่างยั่งยืนในท้ายที่สุด

1.5 แนวคำถามหรือประเด็นหลักในการวิจัย

ประเด็นการศึกษาวิจัยหลักของงานวิจัยทั้ง 27 โครงการเกิดจากการสังเคราะห์กรอบแนวคิดการวิจัยที่มุ่งศึกษาใน 3 องค์ประกอบหลักอันเป็นฐานรากของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ดังนี้

บริบทด้านผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว

- 1) ทุนทางการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย คืออะไร
- 2) การพัฒนาทางการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายที่เป็นปัจจัยสำคัญมีอะไรบ้าง
- 3) องค์ประกอบทางการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย คืออะไร และเป็นอย่างไร
- 4) ผลกระทบทางการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายที่สำคัญมีอะไรบ้าง
- 5) การพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวระหว่างประเทศ (เชียงราย-คุนหมิง)

บริบทด้านระบบการวางแผน พัฒนาและจัดการการท่องเที่ยว

- 1) ศักยภาพของภาคีในการวางแผนจัดการ (รัฐบาลท้องถิ่น ประชาชน ภาคธุรกิจ องค์การพัฒนาเอกชนและประชาสังคม) เป็นอยู่อย่างไรบ้าง

- 2) ระบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยภาคีต่างๆ มีหรือไม่ อย่างไร
- 3) กระบวนการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย เป็นอย่างไร
- 4) กลไกการจัดการการท่องเที่ยว

บริบทการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมและเชิงสุขภาพ

- 1) การจัดการการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมและสุขภาพต่างๆ ไปเป็นอย่างไร
- 2) การจัดการภูมิสถาปัตยกรรมแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม/สุขภาพ เป็นอย่างไร
- 3) การจัดการสุนทรียศาสตร์ทางการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม/เชิงสุขภาพ เป็นอย่างไร
- 4) การจัดการข้อมูลทางการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม/เชิงสุขภาพ เป็นอย่างไร
- 5) การจัดการเส้นทางท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม/เชิงสุขภาพ เป็นอย่างไร

1.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยนี้ เกิดจากการประมวล วิเคราะห์ และสังเคราะห์งานวิจัยย่อยจำนวน 27 เรื่อง ของกลุ่มนักวิชาการ 27 กลุ่ม จากการสร้างโจทย์วิจัย (ระยะที่ 1) เพื่อประมวลและสรุปบริบทฐานรากการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดเชียงราย โดยมีกรอบแนวคิดการวิจัยที่มุ่งศึกษาองค์ประกอบหลัก 3 ประการอันเป็นฐานรากของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ได้แก่ บริบทด้านผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว บริบทด้านระบบการวางแผน/พัฒนา/จัดการการท่องเที่ยว และบริบทการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมและเชิงสุขภาพ ดังแผนภูมิ

บริบทฐานรากการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จังหวัดเชียงราย

1. บริบทด้านผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว จังหวัดเชียงราย

- ทุนทางการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย
- การพัฒนาทางการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย
- องค์ประกอบทางการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย
- ผลกระทบทางการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย
- การพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวระหว่างประเทศ (เชียงราย-คุนหมิง)

▼
▼
▼
▼

2. สถานการณ์ในทางลบ

- ศักยภาพของภาคีในการวางแผนจัดการ (รัฐบาลท้องถิ่น ประชาชน ภาคธุรกิจ องค์กรพัฒนาเอกชน ประชาสังคม)
- ระบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยภาคีต่างๆ
- กระบวนการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย
- กลไกการจัดการการท่องเที่ยว

▼
▼
▼
▼

3. บริบทการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมและเชิงสุขภาพ

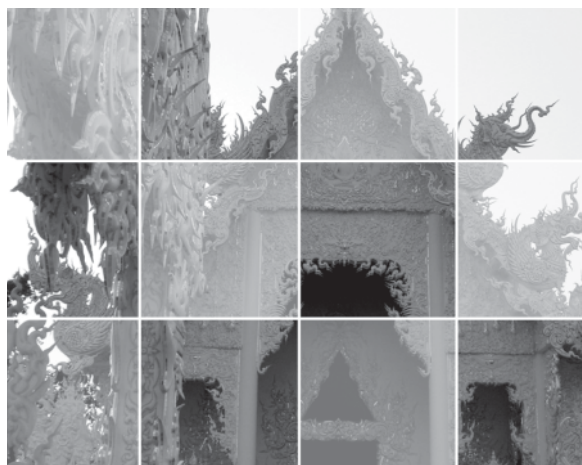
- การจัดการการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมและสุขภาพต่างๆ ไป
- การจัดการภูมิสถาปัตยกรรมแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม/สุขภาพ
- การจัดการสุนทรียศาสตร์ทางการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม/เชิงสุขภาพ
- การจัดการเส้นทางท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม/เชิงสุขภาพ

ที่มา : มาษะ ชิตตะสังคะ และคณะ (2549)

2

ภาพรวมทางการพัฒนาและจัดการ การท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย

2.1 บทเรียนจากกระบวนการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวโดย ภาครัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อจัดการ การท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน จังหวัดเชียงราย

จากการศึกษาของ มามะ ชิตตะสังคะ และคณะ (2549) เรื่องบทเรียน
จากกระบวนการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวโดยภาคส่วนที่สำคัญทั้ง 3 ภาคส่วน
มุ่งสร้างการเรียนรู้จากการดำเนินงาน พัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวของภาค
สำคัญในจังหวัดเชียงราย เพื่อประมวลสรุปเป็นข้อเสนอแนะและแนวทางพัฒนา
ต่อยอดสู่การจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยมีเนื้อหา ดังต่อไปนี้

2.1.1 ความสำคัญของการวางแผนการจัดการการท่องเที่ยว เชิงบูรณาการ

การพัฒนาการท่องเที่ยวระดับชุมชนท้องถิ่นและเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืนที่
ครอบคลุมพื้นที่ระดับชุมชนหมู่บ้าน ตำบล อำเภอและจังหวัด มีเป้าหมายเพื่อการ
พัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน บนพื้นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจ แต่ต้องดำเนินการ
ควบคู่กันเพื่อป้องกันการเสื่อมถอยของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวม
ทั้งเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวที่มีคุณภาพให้กับผู้มาเยือน การ
พัฒนาการท่องเที่ยวระดับชุมชนท้องถิ่นและเชิงพื้นที่จึงควรมีการวางแผนระยะ
ยาวเพื่อเชื่อมโยงการพัฒนาเศรษฐกิจกับชุมชนแหล่งท่องเที่ยวและอุตสาหกรรม
การท่องเที่ยว ซึ่งจะช่วยลดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่
ได้แก่ นักท่องเที่ยว ประชาชนในพื้นที่ ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว นักวิชาการ
รวมถึงหน่วยงานภาครัฐและผู้กำหนดนโยบาย จะต้องมีส่วนร่วมในการวางแผน
และกำหนดทิศทางเป้าหมาย รวมทั้งประเภทของการท่องเที่ยวที่ควรจะเป็นเขต
พื้นที่โดยเฉพาะการครอบคลุมพื้นที่ระดับชุมชนท้องถิ่น ได้แก่ หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ
และจังหวัด

ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการวางแผนการกำหนดกรอบนโยบายและยุทธศาสตร์
การท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีการให้ข้อมูลและวิธีการวางแผน เช่น การประชุมเชิง

ปฏิบัติการให้แก่ประชาชนในแหล่งท่องเที่ยว ผู้มาเยือน นักการศึกษา และผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการวางแผนรวมทั้งการกำหนดกลไกในการติดตามผลการปฏิบัติตามแผน (Monitoring System) การปรับปรุงการวางแผนและการจัดระบบการจัดการ (Management) ของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ (มาฆะ ชิตตะสังคะ และคณะ, 2549)

2.1.2 ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย

มาฆะ ชิตตะสังคะ และคณะ (2549) ได้กล่าวถึงการพิจารณาศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย ต้องพิจารณาทั้งด้านความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ ปริมาณและคุณภาพเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวและนโยบายหรือแผนการพัฒนากการท่องเที่ยวของจังหวัด ซึ่งเชียงรายมีข้อได้เปรียบหรือมีจุดเด่นที่เป็นโอกาสของจังหวัดดังนี้

- 1) สามเหลี่ยมทองคำและแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว
- 2) มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์วัฒนธรรมเชียงแสนและเวียงกาหลง
- 3) จังหวัดเชียงรายเป็นศูนย์กลางอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขงตอนบนและมีศักยภาพสามารถเดินทางไปมาหาสู่ประเทศเพื่อนบ้านได้สะดวก
- 4) มีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติที่มีชื่อเสียงและมีศักยภาพจำนวนมากและหลากหลาย
- 5) มีแหล่งซื้อขายสินค้าชายแดน
- 6) ได้รับการส่งเสริมเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษทำให้มีผลต่อการเติบโตทางการท่องเที่ยว
- 7) มีทรัพยากรธรรมชาติและปัจจัยอื่นๆ ทางการท่องเที่ยวที่สามารถพัฒนาได้
- 8) มีสภาพอากาศหนาวเย็นในช่วงฤดูหนาวและมีทิวทัศน์สวยงาม เป็นที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ
- 9) เป็นแหล่งอารยธรรมชนเผ่า โดยมีกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลาย
- 10) มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทางทั้งทางบก ทางน้ำและทางอากาศ

- 11) จังหวัดเชียงรายยังคงสภาพความเป็นท้องถิ่นพื้นเมืองล้านนาอยู่มาก
- 12) มีการขยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทั้งในระดับพื้นที่และประเทศอย่างต่อเนื่อง
- 13) รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้งภายในประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน
- 14) มีการติดต่อร่วมมือกันของประเทศในเขตอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงตอนบน ทำให้เกิดการส่งเสริมการท่องเที่ยวร่วมกัน
- 15) มีการพัฒนาเส้นทางคมนาคมทางบกเชื่อมต่อกับจีนและลาว
- 16) มีแม่น้ำโขงเป็นแม่น้ำนานาชาติที่มีความงดงามและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวและมีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่คล้ายคลึงกันของประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงตอนบน
- 17) มีการพัฒนาาร่วมกันของประเทศในกลุ่มสี่เหลี่ยมและหกเหลี่ยมเศรษฐกิจที่ผ่านมา การท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ทั้งที่เชียงรายถือเป็นจังหวัดที่ศักยภาพและความพร้อมทั้งด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติและองค์ประกอบต่างๆ ซึ่งจากการวิเคราะห์สาเหตุ และปัญหาอุปสรรคจำแนกได้ ดังนี้

2.1.3 ปัญหา อุปสรรคและเงื่อนไขข้อจำกัดด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวในเชียงราย

2.1.3.1 แหล่งท่องเที่ยวในเขตเมือง

สภาพการณ์ของแหล่งและกิจกรรมการท่องเที่ยวในเขตเมืองหรือเขตเทศบาลต่างๆ ในจังหวัดเชียงราย มีประเด็นสำคัญ ดังนี้

- 1) โบราณสถานและแหล่งประวัติศาสตร์มีความชำรุดทรุดโทรมและไม่ได้รับการบูรณปฏิสังขรณ์ หรือมีการจัดการอนุรักษ์คุ้มครองเท่าที่ควร เช่น วัด และโบราณสถานต่างๆ
- 2) ระบบบริการพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกยังไม่ครอบคลุม และไม่มีการเชื่อมโยงกันอย่างมีประสิทธิภาพมากพอ เช่น การรักษาความสะอาด สิ่งอำนวยความสะดวกและการกำจัดขยะมูลฝอย เป็นต้น

- 3) ข้อมูลข่าวสารด้านแหล่งท่องเที่ยวมีไม่เพียงพอ โดยเฉพาะข้อมูลข่าวสารที่เป็นภาษาต่างประเทศ เช่น บ้ายบอกทาง บ้ายแสดงแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ยังไม่ละเอียดเท่าที่ควร
- 4) ขาดการจัดการและดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยวให้อยู่ในสภาพน่าท่องเที่ยว สะอาด ปลอดภัยและมีภูมิทัศน์ที่สวยงาม
- 5) ขาดบุคลากรทางการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ เช่น มัคคุเทศก์ บริการนักท่องเที่ยว นักประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว เป็นต้น

2.1.3.2 แหล่งท่องเที่ยวบริเวณรอบนอกเขตเมือง

สภาพการณ์ของแหล่งและกิจกรรมการท่องเที่ยวนอกเขตเมืองหรือนอกเขตเทศบาลต่างๆ ในจังหวัดเชียงราย มีประเด็นสำคัญ ดังนี้

- 1) แหล่งท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรมมีสภาพเสื่อมถอยและชำรุดทรุดโทรม
- 2) ระบบบริการพื้นฐานในแหล่งท่องเที่ยวมีไม่เพียงพอ ขาดการเชื่อมโยงกันอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น บริการที่พัก อาหาร การสื่อสาร ความปลอดภัย การกำจัดขยะ เป็นต้น
- 3) ขาดความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ เช่น เส้นทางคมนาคม บริการเดินทางด้วยพาหนะประเภทต่างๆ บ้ายบอกทางเป็นภาษาต่างประเทศและข้อมูลด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งนักท่องเที่ยวไม่ค่อยทราบ
- 4) ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวมีน้อยและไม่แพร่หลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลข่าวสารที่เป็นภาษาต่างประเทศและข้อมูลด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น นักท่องเที่ยวไม่ค่อยทราบ
- 5) ขาดข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการท่องเที่ยวอย่างอนุรักษ์ ซึ่งเป็นผลให้แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติและวัฒนธรรมถูกทำลายอย่างมากและรวดเร็ว
- 6) ขาดบุคลากรทางการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ เช่น มัคคุเทศก์ บริการและนักประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว เป็นต้น

- 7) ขาดการพัฒนาารูปแบบสินค้าพื้นเมืองและของที่ระลึกที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น ทำให้ตลาดสินค้าของที่ระลึกขาดความน่าสนใจ

2.1.3.3 แหล่งท่องเที่ยวชาวเขา

- 1) ขาดความเข้าใจในผลกระทบและการรักษาารูปแบบการท่องเที่ยวเยี่ยมชมวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ (เช่น ชาวเขาเผ่าต่างๆ) และการจัดการให้มีความยั่งยืน
- 2) ระบบบริการพื้นฐานในหมู่บ้านส่วนใหญ่ยังไม่เหมาะสม เช่น บริการที่พัก ห้องสุขา อาหาร การสื่อสาร ความปลอดภัย การกำจัดขยะ
- 3) ความสะดวกในการเข้าถึงหมู่บ้านไม่มีประสิทธิภาพ เช่น ถนน บริการพาหนะและป้ายบอกทาง เป็นต้น
- 4) ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับชนเผ่ามีน้อยและไม่แพร่หลาย โดยเฉพาะข้อมูลข่าวสารที่เป็นภาษาต่างประเทศและข้อมูลด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นของชาวเขา ซึ่งนักท่องเที่ยวไม่ค่อยทราบ
- 5) ขาดบุคลากรทางการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ เช่น มัคคุเทศก์ บริการและนักประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว และผู้ที่มีความรู้ลึกซึ้งในด้านวัฒนธรรมชนเผ่า เป็นต้น
- 6) ขาดการพัฒนาารูปแบบสินค้าพื้นเมืองและของที่ระลึก ที่เป็นเอกลักษณ์ของชนเผ่าต่างๆ ทำให้ตลาดสินค้าของที่ระลึกขาดความน่าสนใจ

2.1.3.4 ปัญหาด้านอื่นๆ

- 1) องค์กรหลายๆ แห่งในพื้นที่ยังไม่เห็นความสำคัญและขาดศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงรุก
- 2) ขาดการจัดการด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ที่มีเอกภาพและมีประสิทธิภาพ
- 3) ขาดการประสานงานที่ีระหว่างองค์กรภาครัฐ เอกชนและชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ
- 4) ขาดการวิจัยการจัดการระบบข้อมูลข่าวสารเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างครบวงจรและไม่ต่อเนื่อง ไม่มีการติดตามผล

- 5) การบริการบางส่วนไม่มีคุณภาพและไม่ได้มาตรฐาน เช่น รถเช่า ที่พัก และร้านอาหารรวมถึงบุคลากรด้านการท่องเที่ยว
- 6) คนในชุมชนขาดจิตสำนึกในการดูแลรักษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- 7) สาธารณูปโภคและการคมนาคม และการจัดการเรื่องความปลอดภัยยังไม่ครอบคลุมเพียงพอและไม่ทั่วถึงแหล่งท่องเที่ยว
- 8) ปัญหาด้านยาเสพติดที่มีผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยว
- 9) การรับวัฒนธรรมใหม่ทำให้วัฒนธรรมท้องถิ่นเริ่มเลือนหายไป
- 10) ขาดงบประมาณเพื่อพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานที่รองรับการลงทุนการค้าและการท่องเที่ยว
- 11) เงื่อนไข กฎเกณฑ์ นโยบายประเทศเพื่อนบ้านไม่ชัดเจน ทำให้ไม่เอื้อต่อข้อตกลงและความร่วมมือซึ่งกันและกัน
- 12) ไม่ได้รับการระบุเป็นจังหวัดท่องเที่ยวหลักในการพัฒนาการท่องเที่ยวตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
- 13) ประเทศเพื่อนบ้านยังขาดเสถียรภาพทางการเมืองและความมั่นคงภายใน
- 14) ระบบการคมนาคมระหว่างประเทศยังไม่สะดวกและปลอดภัย
- 15) ความแตกต่างด้านเศรษฐกิจและระดับการพัฒนาของประเทศต่างๆ ในอนุภูมิภาคเกิดเป็นปัญหาด้านความร่วมมือและปัญหาการจัดการและจัดสรรผลประโยชน์ร่วม
- 16) ความเจริญเติบโตของอารยธรรมตะวันตกส่งผลให้วัฒนธรรมท้องถิ่นเสื่อมลงและวิถีชีวิตดั้งเดิมมีการกลืนกลายหรือเปลี่ยนไป
- 17) การมีคู่แข่งที่มีสินค้าคล้ายคลึงกันเนื่องจากความใกล้ชิดของภูมิประเทศทำให้สินค้าการท่องเที่ยวของประเทศเพื่อนบ้านต่างมีลักษณะและรูปแบบจากธรรมชาติและวัฒนธรรมที่มีลักษณะโดยรวมเหมือนกัน ในขณะที่เขียงรายยังไม่มีสินค้าที่โดดเด่นเมื่อเทียบกับเพื่อนบ้าน เนื่องจากเพื่อนบ้านต่างก็มีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมรดกโลก หรือสิ่งมหัศจรรย์

ของโลก เช่น ลาวมีเมืองหลวงพระบาง เวียดนามมีฮาลองและฮอยอัน
กัมพูชามีนครวัด และจีนมีกำแพงเมือง เป็นต้น

2.1.4 กิสาทางการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยว

2.1.4.1 รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงรายในปัจจุบันนั้นพบว่า จังหวัด
เชียงรายมีการสนองตอบความต้องการท่องเที่ยวของ
นักท่องเที่ยวด้วยกัน 2 รูปแบบหลัก คือ

1) รูปการท่องเที่ยวแบบมวลชน (Mass Tourism) ซึ่งมีนักท่องเที่ยว
เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในฤดูกาลท่องเที่ยว (High
Season) ระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมีนาคมโดยประมาณ เนื่องจากการ
ต้องการสัมผัสกับสภาพอากาศหนาวเย็นของนักท่องเที่ยวชาวไทย และเป็นช่วงที่
อากาศเย็นสบายสำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ

2) การท่องเที่ยวตามความสนใจเฉพาะกลุ่ม (Niche Market) เป็นการ
ท่องเที่ยวของกลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มเล็กหรือกลุ่มพิเศษซึ่งต้องการกิจกรรมการ
ท่องเที่ยวเฉพาะของตน เช่น การปั่นจักรยาน และการขับรถแรลลี่ อันเป็นการ
ท่องเที่ยวประเภทกีฬา การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น การเดินป่าในเส้นทางที่ลำบาก
การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ เป็นต้น

รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สนองตอบความต้องการของนักท่องเที่ยว
ในปัจจุบันที่สำคัญที่สุด คือ การทำให้แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงรายเป็น
แหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ซึ่งควรประกอบด้วยประเด็นต่อไปนี้

- 1) มีทรัพยากรบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ รวมทั้ง
ประชาชนท้องถิ่นที่มีคุณภาพด้วย ซึ่งอาจส่งเสริมได้ด้วยการอบรมให้
ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยว
- 2) มีชื่อเสียงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ปลอดภัย ให้ความมั่นใจในการเดิน
ทางของนักท่องเที่ยวในทุกสถานที่ ทำให้เชียงรายเป็นจังหวัดปลอดการ
ฉกชิงวิ่งราว ปลอดการกรรโชกทรัพย์ ปลอดอาชญากรรมและปลอด
โรคมาลาเรีย

- 3) มีระบบผลิตและควบคุมคุณภาพแบบองค์รวม (TOM) ที่นำมาใช้กับทุกองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งทางด้านการบริหารงานเอกชนและการบริหารงานราชการ ที่ต้องมีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพที่ได้มาตรฐานร่วมกัน
- 4) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยว ต้องให้ความร่วมมือกันทั้งภาครัฐบาล เอกชน ชุมชน อย่างจริงจังและต่อเนื่อง
- 5) การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนที่เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมตั้งแต่กระบวนการกำหนดนโยบายไปจนถึงวิธีการปฏิบัติที่เหมาะสมกับชุมชนท้องถิ่นนั้นๆ โดยใช้กระบวนการ DIBE ดังนี้
 - การมีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มวางแผนปฏิบัติ (Decision Making)
 - การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามกำลังความสามารถ (Implementation)
 - การแบ่งปันผลประโยชน์ที่เท่าเทียม (Benefit sharing)
 - การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล (Evaluation)

2.1.4.2 รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงรายได้ในอนาคต

เนื่องจากสภาพการณ์ของจังหวัดเชียงรายทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมกำลังมีการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับจังหวัดและระดับประเทศในกลุ่มอนุภูมิภาค เชียงรายจึงควรปรับเปลี่ยนรูปแบบทางการท่องเที่ยวเพื่อให้ได้นักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ มีกำลังซื้อสูง มีแรงจูงใจในการใช้เวลาท่องเที่ยวในเชียงรายให้สูงขึ้น รูปแบบการท่องเที่ยวทั้งสองแบบที่มีอยู่ในปัจจุบันอาจคงไว้ แต่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องบริหารจัดการให้เป็นไปในทิศทางของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนให้มากขึ้น โดยอาศัยอำนาจแห่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อการคุ้มครองทรัพยากรการท่องเที่ยวและการปรับเปลี่ยนกฎระเบียบให้เหมาะสมกับแนวโน้มของการท่องเที่ยวในอนาคต ทั้งด้านการรองรับและการพัฒนาบุคลากร โดยสาระในการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวของเชียงรายควรมีดังนี้

- 1) มีการจำกัดปริมาณนักท่องเที่ยวและช่วงเวลาเยี่ยมชมอย่างเข้มงวดในกลุ่มการท่องเที่ยวแบบมวลชน
- 2) มีการตั้งระบบมาตรฐานควบคุมทรัพยากรการท่องเที่ยวและการบริการ
- 3) มีการปฐมนิเทศ (Orientation) นักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันในการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืน
- 4) มีการวางแผน การกำหนดพื้นที่สงวนสำหรับรักษาแหล่งท่องเที่ยว (Zoning) เพื่อบริการขยายตัวของสังคมเมืองและภาคอุตสาหกรรม
- 5) ควรมีศูนย์สารสนเทศเพื่อบริการการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ
- 6) มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับทุกกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยว
- 7) สนับสนุนให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความใกล้ชิดกับวัฒนธรรมไทยมากที่สุด เช่น เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการประกอบอาหาร เป็นต้น

การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายมีการกำหนดแผนงานและโครงการจากหลายหน่วยงาน แต่ไม่มีการนำแผนงานและโครงการลงสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง จึงทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายไม่นำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน กล่าวคือ จังหวัดเชียงรายยังไม่สามารถแสดงเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวในภาคเหนือตอนบน ทำให้ผู้มาเยือนขาดเป้าหมายทิศทางที่มาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงรายอย่างชัดเจน ซึ่งองค์กรเอกชนที่ดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวไม่สามารถคาดการณ์การผลิต เช่น สินค้าของที่ระลึก หรือผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเพื่อเป็นรายได้ที่แน่นอน จังหวัดเชียงรายจึงอาจเป็นเพียงจังหวัดที่นักท่องเที่ยวแวะผ่านมาเที่ยวแบบระยะสั้น ทั้งที่สภาพทางภูมิศาสตร์และทรัพยากรธรรมชาติเอื้อต่อการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงได้

2.1.4.3 นโยบายและแผนส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดเชียงราย

แผนพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตภาคเหนือตอนบนมีความเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย ดังนี้

1) แผนความร่วมมือในการพัฒนาระหว่างประเทศ

แผนเหล่านี้ ได้แก่ (1) โครงการพัฒนาสามเหลี่ยมทองคำและเมืองโบราณ เชียงแสน (2) โครงการพัฒนาชุมชนด้านการค้าชายแดนแม่สาย (3) โครงการพัฒนาชุมชนด้านการค้าชายแดนเชียงแสน (4) โครงการร่วมมือพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง

2) แผนพัฒนาภายในจังหวัดและท้องถิ่นของเชียงราย

แผนเหล่านี้ ได้แก่ (1) โครงการพัฒนาศูนย์ศึกษาชาวไทยภูเขาและชนกลุ่มน้อย (2) โครงการพัฒนารีสอร์ทสุขภาพ (3) โครงการพัฒนาหอศิลป์วัฒนธรรมประจำเมือง (4) โครงการพัฒนาเมืองให้น่าเที่ยวโดยวางผังเมืองเฉพาะในเขตตัวเมืองเชียงราย (5) โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชนบทบ้านหาดบ้าย อำเภอ เชียงของและหมู่บ้านที่จะเลือกเพิ่มเติม บนเส้นทางท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย (6) โครงการบูรณะฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรมในจังหวัดเชียงราย 11 แห่ง (7) โครงการปรับปรุงการท่องเที่ยวแบบทัวร์ป่า (8) โครงการเพิ่มความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว (9) โครงการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย (10) โครงการจัดทำคู่มือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว (11) โครงการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว (12) โครงการสร้างความตระหนักแก่ประชาชนและนักท่องเที่ยว (13) โครงการจัดตั้งกองทุนพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย (14) โครงการติดตามประเมินผลการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย

3) แผนแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองประวัติศาสตร์เชียงแสน พ.ศ.2542

สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ 6 เชียงใหม่ ได้กำหนดกิจกรรมของแผนงานการให้บริการและส่งเสริมการท่องเที่ยว ได้แก่ (1) งานจัดทำแผ่นป้ายชื่อและประวัติโบราณสถาน (2) งานสร้างศูนย์บริการนักท่องเที่ยว (3) งานโฆษณาประชาสัมพันธ์ (4) งานสร้างป้อมยามรักษาความปลอดภัย (5) งานฟื้นฟูเทศกาลและขนบธรรมเนียมประเพณี (6) การจัดการแสดง แสง เสียง การละเล่นทางวัฒนธรรม นาฏกรรม ในบริเวณโบราณสถาน เช่น วัดป่าสัก วัด

เจดีย์หลวงหรือสถานที่อื่นๆ (7) การจัดอบรมมัคคุเทศก์ (8) การจัดทำเอกสาร แผ่นพับประกอบการท่องเที่ยว (9) จัดทำของที่ระลึก เช่น ออกแบบบัตรเข้าชมให้เป็นงานศิลปกรรม เพื่อเก็บไว้เป็นของที่ระลึกได้ เป็นต้น (10) งานส่งเสริมกิจกรรมงานฝีมือต่างๆ เช่น หัตถกรรมทอผ้าและการหล่อ เป็นต้น

4) แผนพัฒนาการท่องเที่ยวของสำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคเหนือ พ.ศ.2546 กล่าวถึง ยุทธศาสตร์ การนำคุณค่าด้านศิลปะ วัฒนธรรม ที่องถิ่นและธรรมชาติเพื่อเป็นฐานในการสร้างรายได้ทั้งด้านการท่องเที่ยวและ หัตถอุตสาหกรรมในยุทธศาสตร์การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคเหนือดังนี้

4.1) เร่งฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรมประเพณี ที่องถิ่นให้เข้มแข็ง เพื่อใช้เป็นฐานของการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยดำเนินการดังนี้

ระยะเร่งด่วน (พ.ศ.2546 - 2547)

- เร่งฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีที่องถิ่นให้เข้มแข็งเพื่อใช้เป็นฐานการพัฒนา การท่องเที่ยวและเป็นจุดดึงดูดการท่องเที่ยวของภาคเหนือ
- สนับสนุนการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการพื้นฐานที่เหมาะสม สำหรับการท่องเที่ยวธรรมชาติและท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่ไม่ทำลาย เอกลักษณะที่องถิ่นและสิ่งแวดล้อม
- เร่งสร้างองค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์และเอกลักษณ์ล้านนา รวมถึง ส่งเสริมให้ประชาชนและเยาวชนนำความรู้มาประยุกต์ใช้เพื่ออนุรักษ์ศิลปะ ประเพณีและวัฒนธรรมล้านนาให้คงคุณค่าตลอดไป
- เร่งศึกษาทำแผนบูรณะพัฒนาเมืองโบราณเชียงแสนให้เป็นแหล่ง ท่องเที่ยวใหม่ด้านอารยธรรมของอาณาจักรล้านนา เพื่อเป็นกรอบในการ พัฒนาควบคู่กับเมืองธุรกิจการค้าชายแดนเชียงแสนอย่างสอดคล้องกัน โดยเอื้อประโยชน์แก่ประชาชนในพื้นที่และไม่ขัดแย้งต่อผลประโยชน์ใน การใช้สอยพื้นที่เมือง
- ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมสุโขทัยและเทศกาลให้หลากหลายเพื่อสร้างแรงดึงดูด ทางการท่องเที่ยวให้มีอยู่ตลอดปี

- พัฒนภาพลักษณ์ความเป็นมรดกโลกของเมืองเก่ากำแพงเพชร สุโขทัย และศรีสัชนาลัย ให้สามารถสร้างแรงดึงดูดด้านการท่องเที่ยว
- จัดทำแผนการประชาสัมพันธ์และการตลาดด้านการท่องเที่ยวโดยเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวจากกรุงเทพฯ และภาคกลางเชื่อมกับมรดกโลกของเมืองเก่ากำแพงเพชร สุโขทัยและศรีสัชนาลัย และต่อเนื่องไปสู่ล้านนา รวมถึงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผจญภัยในภาคที่มีหลากหลาย เช่น เขาค้อ หุบเสด็จหลวงและห้วยขาแข้ง เป็นต้น

ระยะปานกลาง (พ.ศ.2546 - 2550)

- ปฏิบัติสร้างจิตสำนึกและความภาคภูมิใจในการเป็นเจ้าของวัฒนธรรม ประเพณีและโบราณสถานให้แก่ชุมชน
- ส่งเสริมวงจรการท่องเที่ยวภายในประเทศและเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะในประเทศกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาค ลุ่มแม่น้ำโขง (GMS) อาทิ การเชื่อมโยงการท่องเที่ยว 5 เชียง คือ เชียงใหม่ - เชียงราย - เชียงตุง (สหภาพพม่า) เชียงรุ่ง- จีน-เชียงทอง (หลวงพระบาง - สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว)
- จัดทำแผนการประชาสัมพันธ์และการตลาดด้านการท่องเที่ยวโดยยกระดับ ความเป็นล้านนาให้เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติเช่นเดียวกับภูเก็ต

4.2) เร่งพัฒนาและปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว เพื่อเข้าสู่ฐานวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นและทรัพยากรธรรมชาติ โดยดำเนินการ ดังนี้

ระยะเร่งด่วน (พ.ศ.2546 - 2547)

- เร่งรัดพัฒนาโครงการท่องเที่ยวของกลุ่มประเทศอนุภาคลุ่มน้ำโขง ภายใต้โครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภาคลุ่มน้ำโขง เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติเพิ่มขึ้น โดยสนับสนุนให้เชียงใหม่เป็น จุดศูนย์กลางการคมนาคมทางอากาศ และเชียงรายเป็นจุดเชื่อมโยง การคมนาคมทางน้ำ

- ปรับปรุงคุณภาพของระบบขนส่งสาธารณะเพื่ออำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยวโดยเฉพาะรถประจำทางระหว่างจังหวัดและเมืองท่องเที่ยวที่สำคัญ
- พัฒนาระบบอำนวยความสะดวกในการผ่านเข้าเมืองเพื่อการท่องเที่ยวตามเมืองชายแดนที่สำคัญ เช่น อำเภอแม่สาย อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงรายและอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
- ขยายถนนเป็น 4 ช่องทางจราจร จากจังหวัดพิษณุโลกไปจังหวัดสุโขทัย เพื่อสร้างเครือข่ายการคมนาคมเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง
- เร่งรัดดำเนินการตามแผนการขยายถนน จากจังหวัดนครสวรรค์ถึงจังหวัดพิษณุโลกให้เป็น 4 ช่องทางจราจรตลอดเส้นทาง

ระยะปานกลาง (พ.ศ.2546 - 2550)

- ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ประชาชนเพื่อให้ตระหนักถึงคุณค่าของโบราณสถานและเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และคุ้มครองโบราณสถานของท้องถิ่น

4.3) พัฒนาเมืองเชิงอนุรักษ์และการบูรณะโบราณสถานเพื่อเป็นจุดขายในการท่องเที่ยว โดยดำเนินการดังนี้

ระยะเร่งด่วน (พ.ศ.2546 - 2547)

- พัฒนาเมืองเชียงใหม่ให้คงความเป็นเอกลักษณ์ของเมืองศูนย์กลางล้านนา โดยการปรับปรุงแหล่งโบราณสถานและฟื้นฟูศิลปสถานกิจกรรมประเพณีล้านนาอย่างต่อเนื่องยั่งยืน และพัฒนาโครงการอนุรักษ์โบราณสถานและสิ่งแวดล้อมของเมืองเก่า เช่น เมืองเชียงแสน เป็นต้น
- พัฒนาเมืองเก่าในเชิงอนุรักษ์และบูรณะโบราณสถานต่างๆ ในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูน เพื่อคงความเป็นแหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรมล้านนา เพื่อเชื่อมโยงกับเมืองมรดกโลก สุโขทัย ศรีสัชนาลัย และกำแพงเพชร ให้เป็นจุดขายทางการท่องเที่ยว

- จัดทำผังเมืองเฉพาะในเขตเมืองเก่าที่สำคัญและนำมาบังคับใช้อย่างจริงจัง

4.4) ส่งเสริมการใช้ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นล้านนาและสุโขทัยในการสร้างเอกลักษณ์และมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าหัตถกรรม โดยดำเนินการดังนี้

ระยะเร่งด่วน (พ.ศ.2546 - 2547)

- พัฒนาลินค้าหัตถกรรมของภาคเหนือให้ได้มาตรฐานตามความต้องการของตลาดโดยใช้แนวโน้มรูปแบบผลิตภัณฑ์ล้านนาและสุโขทัย
- สนับสนุนสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ด้านหัตถกรรมให้สามารถใช้คุณค่าของศิลปะล้านนาและสุโขทัยในการพัฒนาเป็นจุดขายของสินค้า

ระยะปานกลาง (พ.ศ.2546 - 2550)

- พัฒนามาตรฐานผลิตภัณฑ์สินค้าหัตถกรรมให้เป็นสินค้าที่มีมาตรฐานและมีความแตกต่าง โดยมีเครื่องหมายการค้าเป็นของตนเอง

5) แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดเชียงรายแบบบูรณาการ พ.ศ.2547-2549 ของฝ่ายนโยบายและแผน สำนักงานจังหวัดเชียงราย ได้กำหนดไว้ดังนี้ (มาฆะ ชิตตะสังคะ และคณะ, 2549)

5.1) ยุทธศาสตร์เชียงรายดอกไม้งาม

ขยายพื้นที่ปลูกไม้ดอกไม้ประดับตามแหล่งธรรมชาติ เพื่อให้เป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น กำหนดขอบเขตพื้นที่ดำเนินการที่ชัดเจนทั้งในเขตเทศบาลนอกเขตเทศบาลและถนนสายสำคัญ รวมทั้งรณรงค์ให้ประชาชนและหน่วยงานที่เป็นสถานที่สำคัญร่วมปลูกไม้ดอกไม้ประดับ และจัดทำกิจกรรมสร้างจิตสำนึกชาวเชียงรายในการรักษาไม้ดอกไม้ประดับ เสริมด้วยการปลูกพืชเศรษฐกิจหลักที่ก่อให้เกิดความสวยงาม เช่น ทานตะวัน เป็นต้น

5.2) ยุทธศาสตร์เชียงรายแหล่งอารยธรรมลุ่มน้ำโขง

กลยุทธปลูกฝังจิตสำนึกในคุณธรรม วัฒนธรรม การสืบสานศิลปวัฒนธรรม การอนุรักษ์มรดกล้านนา การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวด้านศิลปวัฒนธรรม และการประสานสัมพันธ์เพื่อแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

5.3) ยุทธศาสตร์เชิงรายศูนย์กลางท่องเที่ยวสู่แผ่นดิน

พัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว โดยส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สนับสนุนวัฒนธรรมประเพณีในพื้นที่เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว เปิดโอกาสให้ศิลปินแห่งชาติหรือบุคลากรในพื้นที่ได้ร่วมพัฒนาจากระบบการเดินทาง การคมนาคมขนส่ง พิธีศุลกากรและตรวจคน เข้าเมืองเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวและร่วมวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ

6) ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย พ.ศ.2547 - 2550

สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคเหนือเขต 2 ได้กำหนดไว้ดังนี้

- 1) วิสัยทัศน์ เชียงรายเป็นศูนย์การท่องเที่ยวของกลุ่มประเทศในอนุภูมิภาค กลุ่มแม่น้ำโขงตอนบน
- 2) พันธกิจ เร่งแก้ปัญหาและพัฒนาการท่องเที่ยว การคมนาคมขนส่ง ให้มีคุณภาพมาตรฐานและการยอมรับในระดับสากล
- 3) เป้าประสงค์ รายได้จากการท่องเที่ยวในจังหวัดเพิ่มขึ้น
- 4) การจัดตั้งศูนย์บริหารจัดการการท่องเที่ยว
- 5) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเดิมและสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ให้หลากหลายรูปแบบ
- 6) ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่เชื่อมโยงการท่องเที่ยวระดับกลุ่มจังหวัด
- 7) ส่งเสริมการท่องเที่ยวตลอดทั้งปีโดยเน้นส่งเสริมการกระจายการท่องเที่ยวตลอดปี โดยเฉพาะช่วง Low Season
- 8) ผลักดันการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านในอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขงตอนบน

7) ยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งให้กับภาคการท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับฐานเศรษฐกิจเดิมอย่างยั่งยืนในแผนปฏิบัติราชการ 4 ปี พ.ศ.2548 -2551 ของศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการจังหวัดเชียงรายได้กำหนดไว้ดังนี้
กลยุทธ์หลัก : กลยุทธ์การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประวัติ

ศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ประกอบด้วย 6 กลยุทธ์ ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 :ฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเดิม พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่และเชื่อมโยงกิจกรรมต่อเนื่องภายในกลุ่มจังหวัด ในลักษณะ OTOP Tourism Village มีโครงการดังนี้

(1) โครงการสัมมนาส่งเสริมการท่องเที่ยวและสินค้า OTOP ระดับกลุ่มจังหวัด สนับสนุนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว (2) โครงการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยว OTOP ของจังหวัดเชียงราย (3) โครงการปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว (4) โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและปรับปรุงภูมิทัศน์กึ่งทพียัง (5) โครงการสนับสนุนที่ท่องเที่ยวอวยพญากิภักดิ์ (6) โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์อดีตชุมชนขุนสา (บ้านเทอคไทย) เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว (7) โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์และส่งเสริมการท่องเที่ยวภูชี้ฟ้า (8) โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจุดชมวิวเมืองเชียงรายวัดพระธาตุคอกยเขาควาย (9) โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวภูชี้ฟ้า (10) โครงการหนึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) หนึ่งท่องเที่ยว (11) โครงการจัดงานทานตะวันที่เวียงเชียงรุ้ง เพื่อการท่องเที่ยว (12) โครงการจัดงานสตรอเบอรี่และดอกไม้บานเพื่อการท่องเที่ยว (13) โครงการจัดงานส้มโอม่วนเวียงแก่นเพื่อการท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ 2 :พัฒนามาตรฐานบริการและบุคลากรด้านการท่องเที่ยวระดับสากล มีโครงการดังนี้

(1) กลุ่มจังหวัด :โครงการพัฒนาความรู้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวสนับสนุนยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยว (2) โครงการแนวทางการใช้ Stories เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว (3) โครงการฝึกอบรมผู้ประกอบการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดเชียงรายด้านการตลาด มาตรฐานอุตสาหกรรมและการบริการ (4) โครงการฝึกอบรมสตรีด้านการนวดแผนไทยและเสริมสวยเพื่อรองรับเชียงรายล้านนาสปาซิตี (5) โครงการฝึกอบรมบุคลากรและผู้นำท้องถิ่นเพื่อเป็นมัคคุเทศก์ท่องเที่ยว (6) โครงการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนของท้องถิ่น (7) โครงการอบรมภาษาต่างประเทศแก่ตำรวจอาสาสมัครการท่องเที่ยว

(8) โครงการสร้างเครือข่ายอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย Cluster (9) โครงการส่งเสริมและผลักดันให้สถานศึกษาในระดับมัธยมได้มีหลักสูตรการเรียนรู้ เรื่องการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย

กลยุทธ์ที่ 3 : เตรียมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเมืองเก่าเชียงแสนสู่การเป็น มรดกโลกมีโครงการที่กำหนดไว้ คือ

(1) โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองประวัติศาสตร์เชียงแสน

กลยุทธ์ที่ 4 : พัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม (Niche Market) ในลักษณะ กลุ่ม Long Stay กลุ่ม Eco-tourism กลุ่มการท่องเที่ยวเพื่อการ ศึกษาเรียนรู้ กลุ่มการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ ที่เป็นศักยภาพของชุมชน/กลุ่มการ ท่องเที่ยวเชิงประชุม อบรม สัมมนา (MICE) มีโครงการที่กำหนดไว้ดังนี้

(1) โครงการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวโป่งน้ำร้อน ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ระยะที่ 2 ต่อเนื่องกับโครงการเดิม (2) โครงการสวนสมุนไพร และการท่องเที่ยวเกษตรสาธิตเชิงนิเวศ ระยะที่ 2 ต่อเนื่องกับโครงการเดิม (3) โครงการส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมล้านนาระดับชาติสนับสนุนยุทธศาสตร์ การท่องเที่ยว (งานลอยกระทงและงานสงกรานต์) (4) โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยว Home Stay (5) โครงการพัฒนาศักยภาพจังหวัดเชียงรายเป็นศูนย์กลาง ธุรกิจบริการสุขภาพ (6) โครงการเชียงรายล้านนา สปาที่ดี (7) โครงการส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย (8) โครงการหอศิลป์ล้านนา (9) กลุ่มจังหวัด : โครงการมหาสงกรานต์ล้านนา (10) โครงการจัดงานสงกรานต์ล้านนาปลอดบิก เชียงซองเพื่อการท่องเที่ยว (11) โครงการจัดงานวัฒนธรรมสัมพันธ์ 30 ชนเผ่า เพื่อการท่องเที่ยว (12) โครงการจัดงานสืบสานวัฒนธรรมไทยลื้อ (13) โครงการ จัดงานวัฒนธรรมสัมพันธ์ม้งเพื่อการท่องเที่ยว (14) โครงการจัดงานวัฒนธรรมลี เผ่าชาวดอยหลวงเพื่อการท่องเที่ยว (15) โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทาง วัฒนธรรม (พระธาตุเก้ายอบ) (16) โครงการตามรอยเส้นทางพ่อขุนเม็งราย (เส้น ทางเชียงแสน-เชียงราย-เชียงใหม่) (17) โครงการสำรวจและพัฒนาเส้นทาง

ท่องเที่ยวทางใหม่ (18) โครงการศึกษาความเหมาะสมวิถีชีวิตชนเผ่า (คนไทยบนพื้นที่สูง) เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงรายแบบ Home Stay (19) โครงการลานคนเจียงฮายสืบสานดนตรีล้านนา (20) โครงการส่งเสริมกาดมั่ววิถีไทยล้านนา

กลยุทธ์ที่ 5 : การพัฒนาความเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวประเทศเพื่อนบ้านในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงตอนบน (GMS) มีโครงการที่กำหนดไว้ดังนี้

(1) โครงการจัดงานวัฒนธรรมสัมพันธ์ลุ่มแม่น้ำโขง (2) โครงการจัดงานมหาสงกรานต์ 4 ชาติ ลุ่มน้ำโขงเพื่อการท่องเที่ยว (3) โครงการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวสู่ประเทศพม่าและจีน

กลยุทธ์ที่ 6 : ประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยวตลอดปี

(1) โครงการ Road Show ในประเทศและต่างประเทศ (2) โครงการจัดทำหนังสือประวัติศาสตร์เมืองเชียงรายเพื่อการเรียนรู้และการท่องเที่ยว (3) โครงการพัฒนาศูนย์บริหารจัดการการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย E-Commerce (4) โครงการผลิตสื่อแนะนำแหล่งท่องเที่ยว และเส้นทางท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย (5) โครงการประชุมสัมมนาการประชาสัมพันธ์และการตลาดเชิงรุก การท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย (6) โครงการสนับสนุนการบริหารงานด้านข้อมูลสารสนเทศของศูนย์บริหารการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย (7) โครงการผลิตภาพยนตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชียงรายและกลุ่มจังหวัด “ตามรอยสามกษัตริย์ พ่อขุนเม็งราย พ่อขุนจำเมือง พ่อขุนรามคำแหง” (8) โครงการ Chiang Rai and GMS Travel Mast

8) ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มภาคเหนือตอนบน

กลุ่มภาคเหนือตอนบน ประกอบด้วย 8 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน พะเยา ลำพูน ลำปาง น่านและแพร่ ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มภาคเหนือตอนบนมีวิสัยทัศน์การพัฒนา เป้าประสงค์และตัวชี้วัด รวมถึง ประเด็นยุทธศาสตร์ ดังนี้

วิสัยทัศน์ : ประตูกองการค้าสู่โลก โดเด่นวัฒนธรรมล้านนา น่ายุ่ทุกถิ่นที่ (Lanna Link Global Reach)

เป้าประสงค์และตัวชี้วัด :

- 1) เป็นภูมิภาคที่มีระบบเศรษฐกิจสมบูรณ์ในตัวเองโดยมีภาคบริการท่องเที่ยวเป็นหลัก
- 2) เป็นประตูการค้าเชื่อมโยงกับ GMS และเอเชียใต้
- 3) โดดเด่นด้านวัฒนธรรมล้านนา/การศึกษาและการแพทย์
- 4) แหล่งผลิตผลไม้และไม้ประดับ

ประเด็นยุทธศาสตร์

1) สร้างฐานเศรษฐกิจใหม่ (เชิงรุก)

- 1.1) เป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจในกลุ่มประเทศ GMS และเอเชียใต้
- 1.2) ช่องทางการค้ากับประเทศเพื่อนบ้าน

โครงการที่สำคัญ

- การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการท่องเที่ยว การค้า และพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษและจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม (เชิงรับ)
 - การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและจัดตั้งพื้นที่รองรับการค้าชายแดน (น่าน แม่ฮ่องสอน พะเยา)
 - การพัฒนาสินค้าและบริการบนพื้นฐานของวัฒนธรรมและเศรษฐกิจฐานความรู้ ได้แก่ การพัฒนาอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ พัฒนา Lanna Spa และบริการทางการแพทย์และพัฒนาอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีระดับสูงและสะอาด เป็นต้น
- 2) มุ่งเพิ่มมูลค่าและสร้างความเข้มแข็งแก่ฐานเศรษฐกิจเดิม (ปรับตัว)
- 2.1) การพัฒนาส่งเสริมหัตถอุตสาหกรรม
 - 2.2) การพัฒนาส่งเสริมท่องเที่ยวและบริการเพื่อเพิ่มตลาดท่องเที่ยวสู่สากล
 - 2.3) การพัฒนาส่งเสริมด้านการเกษตร

โครงการที่สำคัญ

มุ่งเพิ่มมูลค่าและสร้างความเข้มแข็งแก่ฐานเศรษฐกิจเดิม (ปรับตัว) คือ โครงการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน เช่น โครงการเชียงใหม่เมืองสินค้า มหกรรมพืชสวนโลก โครงการอุทยานวิทยาศาสตร์ภาคเหนือ เป็นต้น

3) สนับสนุนฐานเศรษฐกิจเดิมและฐานเศรษฐกิจใหม่ให้ยั่งยืน

- 3.1) การพัฒนาด้านการดำรงฐานวัฒนธรรมล้านนา ด้วยโครงการฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่นให้โดดเด่น
- 3.2) การพัฒนาด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ โครงการที่สำคัญ คือ ดำรงฐานทรัพยากรทางการเกษตร และอาหารที่ปลอดภัยแก่การบริโภค
- 3.3) การพัฒนาด้านความมั่นคงและปลอดภัย โครงการที่สำคัญ คือ สร้างความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว

9) ข้อเสนอแนะและข้อสังเกตของคณะกรรมการ

คณะกรรมการมีข้อเสนอแนะและข้อสังเกตเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวใน จังหวัดเชียงราย ดังนี้

- 1) แพ้ชั้นล้านนาที่ประยุกต์เข้ากับสมัยนิยม เพื่อขยายตลาดไปสู่สากลได้
- 2) การบริหารของรัฐและเอกชนต่างกันตรงที่เอกชนจะจำจุดแข็งมาพัฒนา เพื่อความได้เปรียบ แต่การบริหารประเทศต้องพัฒนาทั้งจุดแข็งและ แก้ไขจุดอ่อนด้วย
- 3) ให้เน้นเรื่องการจัดระเบียบสังคมด้วย เพราะมีสถานศึกษาตั้งอยู่มาก
- 4) ให้มีจุดเชื่อมต่อระหว่างยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดกับส่วนกลาง
- 5) ให้มีการแบ่งโซนนิ่งระหว่างเขตอุตสาหกรรม เขตเกษตรกรรม และ แหล่งท่องเที่ยวออกจากกันให้ชัดเจน
- 6) ให้มีมาตรการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวและการลักลอบนำเข้า ปศุสัตว์จากประเทศเพื่อนบ้าน
- 7) ควรกำหนดสัญลักษณ์ประจำกลุ่มจังหวัดให้เป็นจุดเด่น

- 8) การจัดทำยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวให้นำข้อมูลการขยายตัวของจังหวัดรอบๆ กลุ่มมาประกอบการพิจารณาด้วย

2.1.5 การวิเคราะห์ยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาการท่องเที่ยว

จังหวัดเชียงราย (ภาวะ ชิดตะสั้งกะ และคณะ, 2549)

ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงรายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวสามารถวิเคราะห์เป็นประเด็นที่สำคัญดังนี้

- 1) จังหวัดเชียงรายยังคงจัดระบบการท่องเที่ยวที่เป็นการท่องเที่ยวมวลชน (Mass Tourism) และการท่องเที่ยวทางเลือก (Alternative Tourism)
- 2) กิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวยังคงจัดกระจาย แต่เป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่อง โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมล้านนา กิจกรรมของชนเผ่า กิจกรรมท่องเที่ยวตามเทศกาลประเพณี และกิจกรรมท่องเที่ยวตามฤดูกาลในเรื่องพืชพรรณไม้และดอกไม้ซึ่งสภาพภูมิอากาศของจังหวัดเชียงรายเอื้อต่อการจัดกิจกรรมประเภทนี้
- 3) จังหวัดเชียงรายพยายามปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแหล่งใหม่ รวมทั้งฟื้นฟูอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวประเภทโบราณสถานทางประวัติศาสตร์ ซึ่งอาจมีความขัดแย้งต่อการขยายตัวของเศรษฐกิจชายแดน หรือการเป็นประตูสู่เศรษฐกิจโลกโดยการเชื่อมต่อกับกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง
- 4) จังหวัดเชียงรายได้จัดกิจกรรมการพัฒนาและฝึกอบรมบุคลากรด้านการท่องเที่ยวและส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การฝึกอบรมมัคคุเทศก์ การวางแผนไทย การอบรมสเปาเพื่อส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวทางเลือก
- 5) การปฏิรูประบบราชการใหม่ทำให้บางหน่วยงานที่เคยมีบทบาทสำคัญต่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในอดีตมาเป็นระยะเวลายาวนาน เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้ปรับบทบาทไปสู่การจัดทำ

แผนการตลาดที่ดำเนินมาตรการเชิงรุกในการรักษาตลาดเดิมและสร้างตลาดใหม่ (ได้แก่ กลยุทธ์หลักที่ 3.3.2 แผนบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2548 - 2551 ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 การปรับปรุงโครงสร้างทางเศรษฐกิจให้สมดุลและแข่งขันได้และหัวข้อ ค. การปรับโครงสร้างการท่องเที่ยว การบริการและการค้า) โดยมีสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นเจ้าภาพหลัก ดังนี้

- 5.1 พัฒนาฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเดิมและแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นให้มีคุณภาพ พร้อมทั้งส่งเสริมกิจกรรมใหม่ๆ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มแก่สินค้าการท่องเที่ยวและบริการด้านการท่องเที่ยว
- 5.2 ยกกระดับมาตรฐานการให้บริการและปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยวทั้งด้านบุคลากร โครงสร้างพื้นฐานและความปลอดภัย
- 5.3 สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคเอกชน ชุมชนท้องถิ่น และสถาบันการศึกษาในการรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยว
- 5.4 ส่งเสริมให้คนไทยท่องเที่ยวในประเทศ โดยการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและบริการที่มีคุณภาพและตรงตามความต้องการของคนไทย

จากแผนกลยุทธ์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำให้พบว่าจังหวัดเชียงรายจำเป็นต้องทบทวนกระบวนการวางแผนเพื่อให้เกิดการบูรณาการด้านการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อการจัดการเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน

อย่างไรก็ตาม การกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายดังข้างต้นจะไม่สามารถนำไปดำเนินการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืนได้อย่างสมบูรณ์ หากปราศจากการศึกษาข้อมูลจากบทเรียนของกระบวนการวางแผนของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นฐานรากที่สำคัญในการกำหนดนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวมากกว่าการ

ตอบรับนโยบายการท่องเที่ยวที่กำหนดโดยส่วนกลาง เพราะอาจไม่สอดคล้องกับการนำไปปฏิบัติที่เป็นไปได้ในทางปฏิบัติ โดยเฉพาะการกำหนดกลยุทธ์หลัก พบว่ายังกระจุกกระจายกันไปแต่ละหน่วยงาน มิได้คำนึงถึงเอกลักษณ์และพื้นที่ทางธรรมชาติที่งดงามของจังหวัดเชียงรายและไม่ได้คำนึงถึงวิถีชีวิตเชิงวัฒนธรรมมาเป็นปัจจัยในการวางแผนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ความเป็นไปได้ของการพัฒนาเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน ย่อมจะต้องนำบทเรียนของการวางแผนควบคู่กับการประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นด้านสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม

2.1.6 องค์กรและภาคที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในจังหวัด เชียงราย

จังหวัดเชียงราย มีภาคที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอยู่หลากหลาย ทั้งที่เป็นหน่วยงานราชการ หน่วยงานธุรกิจเอกชน และสื่อมวลชน โดยอยู่ในรูปสมาคม ชมรมและองค์กรต่างๆ ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-1

ตารางที่ 2-1 รายชื่อสมาคม ชมรม
และองค์กรทางด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย

ชื่อหน่วยงาน	ตำแหน่งผู้รับผิดชอบ	ที่อยู่	โทรศัพท์/โทรสาร
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สนง.ภาคเหนือ เขต 2	นางธัญภา นิโครทานนท์ ผอ.ททท.สนง.ภาคเหนือ เขต 2	448/16 ถ.สิงห์โคก ต.เวียง อ.เมือง จ.เชียงราย 57000	โทร.053744674-5 โทรสาร.053717434
สมาคมท่องเที่ยว	นายสมเกียรติ ชื่นธีระวงศ์ นายกสมาคมท่องเที่ยว เชียงราย	หจก.ฟาร์อีสท์ทอร์นาเตีย 116/1 ถ.พหลโยธิน ต.เวียง อ.เมือง จ.เชียงราย 57000	โทร.053715690 / 053713615 โทรสาร.053715691
ชมรมผู้ประกอบการ รถเช่าเชียงราย	นายสมเกียรติ ชื่นธีระวงศ์ นายกสมาคมท่องเที่ยว เชียงราย	หจก.ฟาร์อีสท์ทอร์นาเตีย 116/1 ถ.พหลโยธิน ต.เวียง อ.เมือง จ.เชียงราย 57000	โทร.053715690 / 053713615 โทรสาร.053715691
สมาคมสหพันธ์ ท่องเที่ยวภาคเหนือ (สาขา จ.เชียงราย)	นายสมเกียรติ ชื่นธีระวงศ์ นายกสมาคมท่องเที่ยว เชียงราย	หจก.ฟาร์อีสท์ทอร์นาเตีย 116/1 ถ.พหลโยธิน ต.เวียง อ.เมือง จ.เชียงราย 57000	โทร.053715690 / 053713615 โทรสาร.053715691
สมาคมโรงแรม	นายแสวง เครือวิวัฒนกุล นายกสมาคมโรงแรม เชียงราย	โรงแรมวังคำ 869/88 ถ.เปรมะวิภา อ.เมือง จ.เชียงราย 57000	โทร.053711800 โทรสาร.053712973

ชื่อหน่วยงาน	ตำแหน่งผู้รับผิดชอบ	ที่อยู่	โทรศัพท์/โทรสาร
ชมรมมัคคุเทศก์ เชียงราย	คุณวรศักดิ์ ทาคำฟู ประธานชมรมมัคคุเทศก์ เชียงราย	บุญบันดาลเกสท์เฮาส์ 1005/1 3 ถนนเจ็ดยศ อ.เมือง จ.เชียงราย 57000	โทร.053717040 โทรสาร.053717042
ชมรมภัตตาคารและ ร้านอาหาร จังหวัดเชียงราย	คุณลินจง ชันติวรยศ ประธานชมรมภัตตาคารและ ร้านอาหารจังหวัดเชียงราย	ร้านโลตัสเบเกอรี่ 869/53-54 ถ.ไทยวิวัฒน์อุทิศ ต.เวียง อ.เมือง จ.เชียงราย 57000	โทร.053714519 โทรสาร.-
ชมรมธุรกิจรถเช่า เชียงราย	คุณพรสิทธิ์ พันธุ์จินดา ประธานชมรมธุรกิจรถเช่า เชียงราย	หจก.พันธุ์จินดาบริการ 869/110 ถ.เปรมะวิภาต ต.เวียง อ.เมือง จ.เชียงราย 57000	โทร.053712829 โทรสาร.053719041
หอการค้าจังหวัด เชียงราย	คุณพัฒนา สิทธิสมบัติ ประธานหอการค้าจังหวัด เชียงราย	153 หมู่ 6 ต.สันทราย อ.เมือง จ.เชียงราย 57000	โทร.053700330 โทรสาร.053715680
สมาคมสื่อมวลชนและ นักประชาสัมพันธ์ เชียงราย	นายโชติศิริ ตารายน ประธานชมรมสื่อมวลชน และนักประชาสัมพันธ์ เชียงราย	709/1 (ข้างวัดศรีเกิด) ถ.พหลโยธิน ต.เวียง อ.เมือง จ.เชียงราย 57000	โทร.053740328 โทรสาร.053748241

ที่มา : เฉลิมชัย คำแสน และคณะ (2550)

2.1.7 บทบาทการจัดการการท่องเที่ยวโดยภาคีและองค์กรที่เกี่ยวข้อง

จังหวัดเชียงรายมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวที่ค่อนข้างดีมาก เนื่องจากมีปัจจัยเกื้อหนุนหลายประการ ได้แก่ มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน เช่น มีอำเภอเชียงแสนเป็นจุดกำเนิดและตั้งสมทบทางวัฒนธรรมล้านนาทั้งหมด จนมีการสืบทอดเรื่องราวปรากฏเป็นหลักฐานทางวัฒนธรรมอย่างโบราณสถาน โบราณวัตถุ เป็นสถานที่ควรค่าแก่การศึกษาและท่องเที่ยวในปัจจุบันมากมาย มีทรัพยากรธรรมชาติที่ยังคงความสวยงามจากความโดดเด่นทางภูมิศาสตร์ที่ตั้งของจังหวัด ทำให้มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงาม ทั้งภูเขา น้ำตก ลำน้ำและมีสภาพอากาศที่เย็นสบาย นอกจากนี้ จังหวัดเชียงรายยังเป็นจังหวัดที่มีการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีของล้านนาไว้ได้ค่อนข้างดี แม้ว่าจะเริ่มรับอารยธรรมของชาติตะวันตกเข้ามาอยู่บ้าง แต่ยังมีจุดเด่นเรื่องการแต่งกาย และถือเป็นจังหวัดที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ โดยเฉพาะชาติพันธุ์ที่เด่นๆ มีอยู่ 9 ชนเผ่า หากนับทั้งหมดจะมีอยู่ประมาณ 30 เผ่า ซึ่งมีความแตกต่างทางภาษาและวิถีชีวิต ดังนั้นจังหวัดเชียงรายจึงมีศักยภาพสูงด้านการท่องเที่ยวและมีความพร้อมที่ได้รับการพัฒนาให้ก้าวหน้าและยั่งยืนต่อไป

ผลการประกอบการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายนี้ ถือว่าองค์กรและภาคที่เกี่ยวข้องมีบทบาทอย่างมากในการสร้างรายได้ และสร้างประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยวให้กับจังหวัด โดยมีองค์กรและภาคการท่องเที่ยวหลัก ได้แก่ องค์กรภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชนและองค์กรภาคประชาชน ซึ่งมีบทบาท ความร่วมมือ และมีปัญหาอุปสรรคร่วมกัน ดังนี้

2.1.7.1 การจัดการการท่องเที่ยวโดยภาครัฐ

ภายใต้ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวทั้งในระดับชาติระดับภูมิภาคและยุทธศาสตร์แต่ละจังหวัดซึ่งมีความแตกต่างกันตามลักษณะและศักยภาพของพื้นที่ จังหวัดที่มีอาณาเขตชายแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น กรณีของจังหวัดเชียงราย จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดแม่ฮ่องสอนและจังหวัดน่าน มียุทธศาสตร์การท่องเที่ยวที่เข้าไปสนับสนุนและเชื่อมโยงกับการค้าชายแดน ส่วนในกลุ่มจังหวัดที่มีสถานที่ท่องเที่ยวโบราณสถานมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยการบูรณะฟื้นฟูโบราณสถานเหล่านั้นเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวให้ยั่งยืน

ในปัจจุบัน พบว่า มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การอนุรักษ์ธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมากขึ้น และการสนับสนุนผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP) รวมถึงการท่องเที่ยวกับกลุ่มชนเผ่า แนวนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวระดับประเทศมีการตอบสนองโดยนำมากำหนดเป็นแผนการจัดการการท่องเที่ยวตามลักษณะของศักยภาพของจังหวัดนั้นๆ พร้อมกับการดำเนินตามนโยบายรัฐบาลมีแผนการปฏิบัติราชการเป็นตัวกำกับในการดำเนินโครงการ ดังนั้น การดำเนินงานที่แตกต่างกันด้านการท่องเที่ยวจึงเกิดขึ้นบนฐานของวิสัยทัศน์และศักยภาพของจังหวัด อย่างไรก็ตามการดำเนินงานในยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวยังคงต้องอาศัยการเชื่อมโยงของโครงการกิจกรรมต่างๆ ทั้งในเรื่องกิจกรรมและงบประมาณ เพื่อให้งานท่องเที่ยวสามารถบรรลุผลตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

การทบทวนโครงสร้างการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย พบว่า บทบาทในการกำหนดกรอบนโยบายการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดเป็นบทบาทเพียงบางส่วนของหน่วยงานที่ไม่ครอบคลุมถึงกระบวนการจัดทำแผนเชิงบูรณาการ

ที่ครอบคลุมทั้งจังหวัด การประชุมของคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยว จังหวัดเชียงราย ทำหน้าที่เฉพาะการให้ความเห็นชอบปฏิทินกิจกรรมท่องเที่ยว ประจำปี และให้ความเห็นชอบลักษณะงานหรือกิจกรรมในส่วนของการประชุมที่เป็นหน่วยงานปฏิบัติเสนอ อีกทั้งการประชุมแต่ละครั้งขาดความต่อเนื่องของการประชุมของคณะกรรมการที่มีส่วนร่วมในการจัดทำกรอบนโยบายการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย มิได้เป็นไปตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการตามที่กำหนดไว้

คณะกรรมการบริหารและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในเขตอำเภอเมือง อำเภอแม่จันและอำเภอแม่ฟ้าหลวง พบว่า ในเขตพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวมาเยือนเป็นประจำหรือบ่อยครั้ง คณะกรรมการบริหารจะสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การทำถนน การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวและการกำหนดเส้นทางท่องเที่ยว ขณะเดียวกันคณะกรรมการ อบต. ได้พยายามที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเป็นไปได้ในพื้นที่รับผิดชอบแต่ยังไม่ได้ดำเนินการเพื่อกำหนดกรอบนโยบายในการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรม

ประชาชนในแหล่งท่องเที่ยวยังขาดความเข้าใจต่อแนวคิดการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวของตนเอง ประชาชนเข้าใจว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นเรื่องของหน่วยงานราชการระดับจังหวัด ระดับอำเภอและระดับท้องถิ่น (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) รวมทั้งภาคธุรกิจเอกชนเป็นฝ่ายกำหนดแหล่งท่องเที่ยวและเป็นฝ่ายเข้ามาดำเนินกิจการธุรกิจท่องเที่ยวในพื้นที่ของตน

ภาคธุรกิจเอกชนส่วนใหญ่เป็นลักษณะกลุ่มหรือองค์กรที่ดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวโดยตรงที่เห็นชัดเจน คือ สมาคมธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย รวมถึงผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวที่เป็นผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวและกิจการที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจท่องเที่ยว เป็นผู้จัดทำกรอบนโยบาย และวางแผนธุรกิจท่องเที่ยว ตลอดจนการรวมตัวกันจัดประชุมร่วมกับสมาคมธุรกิจท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัด

ล้านนา 8 จังหวัด (เชียงราย เชียงใหม่ พะเยา ลำปาง ลำพูน แพร่ น่าน และ แม่ฮ่องสอน) เพื่อสามารถเชื่อมโยงการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวและการ ประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อการจัดการเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้ ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนจะต้องเข้าใจบทบาทหน้าที่ในการกำหนดกรอบนโยบาย วิสัยทัศน์และพันธกิจการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายและต้องดำเนินการวางแผน พร้อมทั้งวางระบบการจัดการ และดำเนินการตามแผนภายใต้บริบทการพัฒนา เชิงพื้นที่ที่ยั่งยืน ซึ่งต้องประกอบด้วยการพัฒนาให้ครอบคลุมองค์ประกอบทั้ง 3 มิติ คือ มิติทางสังคม มิติทางเศรษฐกิจและมิติทางสิ่งแวดล้อม โดยสร้างตัวชี้วัดเพื่อ การพัฒนาเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน ร่วมกับประชาชนในท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การ จัดการที่เป็นกลไกสำคัญต่อการพัฒนาสามารถธำรงรักษาให้คงสภาพความสมบูรณ์ ของทรัพยากรและผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว สามารถสร้างรายได้ให้ประชาชนใน ท้องถิ่น และการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนโดยไม่ทำลายสภาพแวดล้อมหรือแหล่ง ที่ท่องเที่ยว

2.1.7.2 การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ในหัวข้อนี้เป็นการนำเสนอศักยภาพและความต้องการในการจัดการการ ท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชน โดยศึกษาปัญหา อุปสรรคในการจัดการวางแผน และการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน และเสนอแนะรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว โดยชุมชน ซึ่งอาศัยข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชากรในพื้นที่ที่ศึกษาที่มี ศักยภาพในการท่องเที่ยว ได้แก่ บ้านห้วยเวียง ตำบลเวียง อำเภอเชียงของ บ้าน หมู่ที่ 1 ตำบลป่าหุ่ง อำเภอพานและบ้านพญาเลา丘 ตำบลตับเต่า อำเภอเทิง

จากการศึกษาพบว่า ศักยภาพของชุมชนในการวางแผนและการจัดการ การท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย ชุมชนในพื้นที่ที่ศึกษาทั้ง 3 แห่ง มีองค์ประกอบ ของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสมด้านสิ่งดึงดูดใจและการเข้าถึง แต่องค์ ประกอบด้านสิ่งอำนวยความสะดวกบางประการยังต้องได้รับการพัฒนาต่อไป กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีถิ่นกำเนิดอยู่ในพื้นที่ที่ศึกษาและอาศัยอยู่ในถิ่นกำเนิด

ของตนมานานกว่า 16 ปี มีอาชีพหลักในการค้าขาย รับจ้าง และเกษตรกรรม นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างยังมีความสามารถพิเศษหลายด้าน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการบริการด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่และเป็นอาชีพเสริมให้แก่ชุมชนได้ แต่ด้านศักยภาพของชุมชนในการมีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวพบว่า ค่าเฉลี่ยโดยรวมของทุกพื้นที่อยู่ในระดับที่ไม่เคยมีส่วนร่วม และมีเพียงกิจกรรม 3 ประเภทเท่านั้นที่ชุมชนมีส่วนร่วมในระดับนานๆ ครั้ง ได้แก่ การส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณี และรักษาสภาพแวดล้อมของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว การบริจาคเงินหรือสิ่งของเพื่อสนับสนุนกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว และการร่วมดูแลรักษาและแบ่งปันผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว

ในส่วนของปัญหาและอุปสรรคในการจัดการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดเชียงราย พบว่า ชุมชนในพื้นที่ที่ศึกษาทั้ง 3 แห่งไม่มีปัญหาและอุปสรรคด้านลักษณะทางกายภาพและสภาพความเป็นอยู่ของชุมชน ซึ่งค่าเฉลี่ยโดยรวมของทุกพื้นที่จะมีเพียงปัญหาระดับน้อย ด้านรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตในพื้นที่ศักยภาพสูงและปานกลาง ปัญหาการศึกษาในพื้นที่ศักยภาพต่ำ ส่วนพื้นที่ศักยภาพสูงและปานกลาง มุ่งเน้นการดูแลสุขภาพของคนในชุมชน โดยพื้นที่ศักยภาพต่ำมีความภูมิใจในสภาพความเป็นอยู่และวัฒนธรรมท้องถิ่นสูง ในทางกลับกัน พื้นที่ศักยภาพสูงมีปัญหาเกี่ยวกับภาครัฐ ในขณะที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลและแกนนำหมู่บ้าน รวมถึงครอบครัว

ด้านความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว พบว่า กลุ่มตัวอย่างในการให้สัมภาษณ์และตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเข้าใจในความหมายของการท่องเที่ยว แต่มีบางส่วนที่ยังเข้าใจไม่ถูกต้องอยู่ในหลายประเด็น

ด้านความต้องการของชุมชนในการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนในจังหวัดเชียงราย พบว่า กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ที่ศึกษาทั้ง 3 แห่งมีความต้องการการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน ด้วยค่าเฉลี่ยโดยรวมในระดับมาก โดยชุมชนในหมู่บ้านหมู่ที่ 1 ตำบลป่าหุ่ง อำเภอพาน มีความต้องการการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนเป็นอันดับแรก ในขณะที่ชุมชนบ้านหัวเวียง ตำบลเวียง อำเภอเชียงของ กลับมีความต้องการในอันดับสุดท้าย

โดยทั้งนี้ ชุมชนมีความต้องการในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวในทุกด้าน คือ ต้องร่วมปฏิบัติและดำเนินงาน ต้องการร่วมคิด ค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ต้องการรักษาและแบ่งปันผลประโยชน์ และต้องการร่วมติดตามและประเมินผล ตามลำดับ

ดังนั้น การจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนในจังหวัดเชียงราย ควรมีรูปแบบการจัดการเป็น 3 รูปแบบคือ

- 1) รูปแบบสำหรับพื้นที่ที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวในระดับสูง คือ ความร่วมมือระหว่างชุมชนและภาคธุรกิจเอกชน
- 2) รูปแบบสำหรับพื้นที่ที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวในระดับปานกลาง คือ ความร่วมมือระหว่างชุมชน ภาครัฐและภาคเอกชน
- 3) รูปแบบสำหรับพื้นที่ที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวในระดับต่ำ คือ ความร่วมมือระหว่างชุมชนและภาครัฐ ทั้งนี้ ทุกรูปแบบจะต้องมีคณะกรรมการหมู่บ้านเพื่อการท่องเที่ยวและคณะกรรมการที่ปรึกษา

2.1.8 การวิเคราะห์บทบาทการพัฒนาการท่องเที่ยวของภาคีที่เกี่ยวข้อง

2.1.8.1 บทบาทคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย

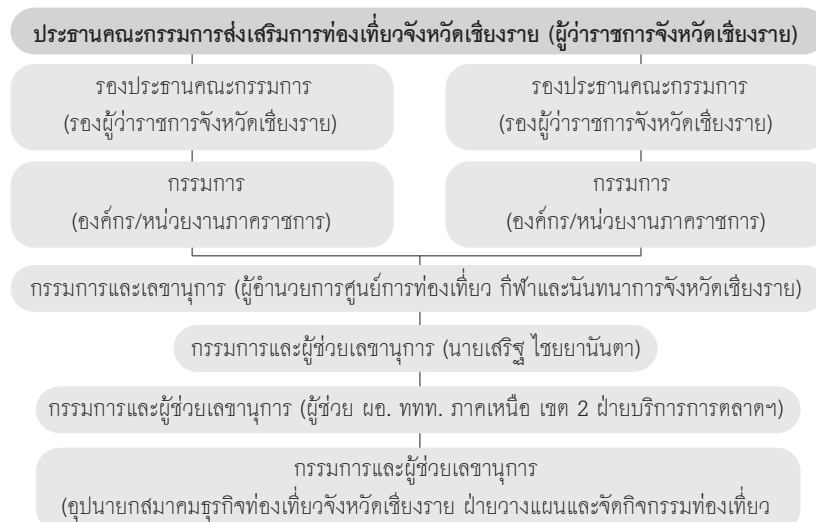
คณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงรายเป็นองค์กรที่แต่งตั้งขึ้นโดยผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย รวมหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน จำนวน 60 หน่วยงาน ที่มีบทบาทในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัด คณะกรรมการชุดนี้ได้รับการแต่งตั้งเมื่อ พ.ศ.2547 ตามคำสั่งจังหวัดเชียงราย ที่ 2366/2547 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย โดยมีหน้าที่ดังนี้

- 1) กำหนดนโยบาย แผนงาน วิธีการดำเนินการและแนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย
- 2) ควบคุม เสนอแนะ รวมทั้งกำหนดเป้าหมายของการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวของจังหวัด ระหว่างภาครัฐบาลและเอกชนให้มีส่วนร่วมสนับสนุนซึ่งกันและกัน

- 3) ให้การสนับสนุนและแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว ทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน การคมนาคม รวมทั้งการบริการพื้นฐานให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ
- 4) วิเคราะห์และจัดทำแนวทางพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดทั้งระยะสั้นและระยะยาว
- 5) ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย
- 6) แต่งตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงาน ช่วยเหลือการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวตามความเหมาะสม
- 7) ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

เมื่อพิจารณาโครงสร้างของคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นการรวมบทบาทหน้าที่และภารกิจของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย สามารถจำแนกประเภทของหน่วยงานตามโครงสร้างคณะกรรมการ ดังภาพที่ 2-1

ภาพที่ 2-1 แสดงโครงสร้างคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย

ที่มา : มาษะ ชิตตะสังคะ และคณะ (2549)

ตารางที่ 2-2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนของคณะกรรมการส่งเสริม
การท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย

บทบาท การมีส่วนร่วม	คณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยว (แบ่งเป็น 7 ฝ่าย ตามโครงสร้าง)							จำนวนร้อยละ (%) *
	หน่วยงาน ปกครอง และองค์กร ปกครอง ส่วนท้องถิ่น	หน่วยงาน ด้านการ วางแผนและ การพัฒนา	หน่วยงาน ด้านการ ท่องเที่ยว	หน่วยงาน ธุรกิจ ท่องเที่ยว	หน่วยงาน สนับสนุน และอำนวยความสะดวก	หน่วยงาน รักษาความ ปลอดภัย	หน่วยงาน การศึกษา การท่องเที่ยว	
มีส่วนร่วม	/	/	/	/	/	/	/	72
ไม่มีส่วนร่วม		/	/		/	/	/	28

* = ร้อยละ (%) ของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ทั้งหมด

ที่มา : มาละ ชิตะสังคะ และคณะ (2549)

จังหวัดเชียงรายโดยผู้ว่าราชการจังหวัดได้แต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย จำนวน 60 หน่วยงาน เมื่อได้แบ่งประเภทหน่วยงานตามประเภทที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว สามารถจำแนกออกเป็น 7 ฝ่าย ได้แก่ (1) หน่วยงานด้านการปกครอง (2) หน่วยงานด้านการวางแผนและการพัฒนา (3) หน่วยงานด้านการท่องเที่ยว (4) หน่วยงานธุรกิจท่องเที่ยว (5) หน่วยงานสนับสนุนและอำนวยความสะดวก (6) หน่วยงานรักษาความปลอดภัย และ (7) หน่วยงานด้านการศึกษาการท่องเที่ยว

ในขณะเดียวกันกลุ่มหน่วยงานที่ได้รับเชิญในคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวบางส่วนได้แจ้งไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย ได้แก่ (1) หน่วยงานด้านการวางแผนและการพัฒนา (บางหน่วยงาน) (2) หน่วยงานด้านการท่องเที่ยว (บางหน่วยงาน) (3) หน่วยงานสนับสนุนและอำนวยความสะดวก (บางหน่วยงาน) (4) หน่วยงานรักษาความปลอดภัย (บางหน่วยงาน) และ (5) หน่วยงานด้านการศึกษาการท่องเที่ยว (บางหน่วยงาน)

ตารางที่ 2-3 ลักษณะการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว
ของคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย

ลักษณะการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว	คณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยว (แบ่งเป็น 7 ฝ่าย ตามโครงสร้าง)							จำนวนร้อยละ (%) *
	หน่วยงานปกครองและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น	หน่วยงานด้านการวางแผนและการพัฒนา	หน่วยงานด้านการท่องเที่ยว	หน่วยงานธุรกิจท่องเที่ยว	หน่วยงานสนับสนุนและอำนวยความสะดวก	หน่วยงานรักษาความปลอดภัย	หน่วยงานการศึกษาการท่องเที่ยว	
1.การร่วมประชุมการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย	/	/	/	/	/		/	85.71
2.การร่วมจัดเก็บข้อมูล การร่วมประชาสัมพันธ์ การให้ข้อมูลให้คำแนะนำแก่นักท่องเที่ยวและประชาชน	/		/	/	/			57.14
3.การอำนวยความสะดวกการรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว/						/		14.28
4.ร่วมจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัด	/			/				28.57

ที่มา : มาฆะ ชิตตะสังคะ และคณะ (2549)

ตารางที่ 2-3 แสดงลักษณะการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยว พบว่า 6 หน่วยงานที่มีส่วนร่วมในการประชุมการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย ได้แก่ (1) หน่วยงานด้านการปกครองและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (2) หน่วยงานด้านการวางแผนและการพัฒนา (3) หน่วยงานด้านการท่องเที่ยว (4) หน่วยงานธุรกิจท่องเที่ยว (5) หน่วยงานสนับสนุนและอำนวยความสะดวก และ (6) หน่วยงานด้านการศึกษาการท่องเที่ยว

หน่วยงานที่มีส่วนร่วมจัดเก็บข้อมูล การร่วมประชาสัมพันธ์ การให้ข้อมูลให้คำแนะนำแก่นักท่องเที่ยวและประชาชน จำนวน 4 หน่วยงาน ได้แก่ (1) หน่วยงานด้านการปกครองและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (2) หน่วยงานด้านการท่องเที่ยว (3) หน่วยงานธุรกิจท่องเที่ยว และ (4) หน่วยงานสนับสนุนและอำนวยความสะดวก

การอำนวยความสะดวกและการรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวมีเพียงหน่วยงานเดียวที่มีส่วนร่วมในการวางแผนโดยตรง คือ หน่วยงานรักษาความปลอดภัย

สำหรับการมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดมี 2 หน่วยงาน ได้แก่ (1) หน่วยงานด้านการปกครองและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (2) หน่วยงานธุรกิจท่องเที่ยว

กล่าวโดยสรุป หน่วยงานในคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงรายที่มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเกือบทุกลักษณะของการวางแผนยกเว้นการอำนวยความสะดวกและการรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว ได้แก่ (1) หน่วยงานด้านการปกครองและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ (2) หน่วยงานธุรกิจท่องเที่ยว

ตารางที่ 2-4 ความเข้าใจในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในอดีตของคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย (กลุ่มที่ไม่ได้ร่วมจัดทำแผน)

ความเข้าใจในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในอดีต	คณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยว (แบ่งเป็น 7 ฝ่าย ตามโครงสร้าง)							จำนวนร้อยละ (%) *
	หน่วยงานปกครองและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	หน่วยงานด้านการวางแผนและการพัฒนา	หน่วยงานด้านการท่องเที่ยว	หน่วยงานธุรกิจท่องเที่ยว	หน่วยงานสนับสนุนและอำนวยความสะดวก	หน่วยงานรักษาความปลอดภัย	หน่วยงานการศึกษาการท่องเที่ยว	
1. การวางแผนแบบไม่มีการบูรณาการขาดความชัดเจน		/				/		28.57

ความเข้าใจในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในอดีต	คณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยว (แบ่งเป็น 7 ฝ่าย ตามโครงสร้าง)							จำนวนร้อยละ (%) *
	หน่วยงานปกครองและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	หน่วยงานด้านการวางแผนและการพัฒนา	หน่วยงานด้านการท่องเที่ยว	หน่วยงานธุรกิจท่องเที่ยว	หน่วยงานสนับสนุนและอำนวยความสะดวก	หน่วยงานรักษาความปลอดภัย	หน่วยงานการศึกษาการท่องเที่ยว	
2. เป็นการวางแผนที่ดี มีฝ่ายที่รับผิดชอบ ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง		/		/			28.57	
3. แผนพัฒนาการท่องเที่ยวในอดีตไม่ได้มุ่งสู่ความยั่งยืน						/	14.28	
4. เน้นเพียงการประชาสัมพันธ์ ไม่ให้คำตอบ		/					14.28	

ที่มา : มานะ ชิตะสังคะ และคณะ (2549)

ตารางที่ 2-4 แสดงทัศนคติความเข้าใจต่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในอดีตของจังหวัดจากหน่วยงานที่ไม่ได้แจ้งเข้าร่วมวางแผน มีทัศนคติต่อความเข้าใจเป็นการวางแผนแบบไม่มีบูรณาการ ขาดความชัดเจน ได้แก่ (1) หน่วยงานด้านการวางแผนและการพัฒนา และ (2) หน่วยงานรักษาความปลอดภัย

หน่วยงานบางฝ่าย ได้แก่ (1) หน่วยงานด้านการท่องเที่ยว และ (2) หน่วยงานสนับสนุนและอำนวยความสะดวก มีทัศนคติความเข้าใจต่อการวางแผนที่ดี มีฝ่ายที่รับผิดชอบได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

หน่วยงานด้านการศึกษาการท่องเที่ยวมีทัศนคติความเข้าใจที่แผนพัฒนาการท่องเที่ยวในอดีตไม่ได้มีส่วนสร้างความยั่งยืนให้เกิดขึ้น โดยจะเน้นเพียงการประชาสัมพันธ์เท่านั้น และหน่วยงานทางด้านการท่องเที่ยวไม่ได้แสดงทัศนคติแต่อย่างใด

ตารางที่ 2-5 สถานการณ์การท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายในปัจจุบันและอดีต

สถานการณ์ การท่องเที่ยว ของจังหวัด ในปัจจุบัน และอดีต	คณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยว (แบ่งเป็น 7 ฝ่าย ตามโครงสร้าง)							จำนวน ร้อยละ (%) *
	หน่วยงาน ปกครอง และองค์กร ปกครอง ส่วนท้องถิ่น	หน่วยงาน ด้านการ วางแผนและ การพัฒนา	หน่วยงาน ด้านการ ท่องเที่ยว	หน่วยงาน ธุรกิจ ท่องเที่ยว	หน่วยงาน สนับสนุน และอำนวยความสะดวก	หน่วยงาน รักษาความ ปลอดภัย	หน่วยงาน การศึกษา การท่องเที่ยว	
1.มีสถานการณ์ ในทางบวก	/	/	/	/	/	/	/	100
• มีนักท่องเที่ยว เพิ่มขึ้น								
• การคมนาคม สะดวกและระบบ การสื่อสาร มีประสิทธิภาพ มากขึ้น								
• ผู้คนรู้จัก เชียงรายมากขึ้น								
• มีทรัพยากร ทางธรรมชาติ ที่อุดมสมบูรณ์								
• มีการจัดทำ แผนที่ สอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ จังหวัด								
• โครงสร้าง คณะทำงานที่มี ฝ่ายเกี่ยวข้อง ชัดเจนกว่าเดิม								
• ปัจจุบันท้องถิ่น เป็นผู้มีบทบาท ด้านการ ท่องเที่ยว มากกว่า								

สถานการณ์การท่องเที่ยวของจังหวัดในปัจจุบันและอดีต	คณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยว (แบ่งเป็น 7 ฝ่าย ตามโครงสร้าง)							จำนวนร้อยละ (%) *
	หน่วยงานปกครองและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	หน่วยงานด้านการวางแผนและการพัฒนา	หน่วยงานด้านการท่องเที่ยว	หน่วยงานธุรกิจท่องเที่ยว	หน่วยงานสนับสนุนและอำนวยความสะดวก	หน่วยงานรักษาความปลอดภัย	หน่วยงานการศึกษาการท่องเที่ยว	
แหล่งท่องเที่ยวสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้มากกว่าเดิม								
2.สถานการณ์ในทางลบ - จำนวนนักท่องเที่ยวลดลง - จำนวนวันพักแรมสั้นลง - นักท่องเที่ยวมาเที่ยวเฉพาะฤดูหนาว (high season) - ขาดสนับสนุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การพัฒนาถนนหนทาง ทำให้นักท่องเที่ยวน้อยลง			/	/	/			42.85

ที่มา : มาฆะ ชิตะสังคะ และคณะ (2549)

ตารางที่ 2-5 แสดงสถานการณ์การท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย หน่วยงานทั้ง 7 ฝ่าย หรือคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้งคณะมีทิศต่อการท่องเที่ยว จังหวัดเชียงรายในปัจจุบันและอดีตเป็นไปในทางบวก โดยเฉพาะความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ การคมนาคมสะดวก มีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น มีคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนชัดเจนกว่าเดิม ส่วนทัศนะเชิงลบเห็นว่าจำนวนนักท่องเที่ยวได้ลดลง นิยมมาท่องเที่ยวเฉพาะฤดูหนาว และจำนวนวันพักแรมสั้นลง รวมถึงเส้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร

ตารางที่ 2-6 องค์ประกอบของการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในอนาคต

องค์ประกอบ ของแผนพัฒนา การท่องเที่ยว ในอนาคต	คณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยว (แบ่งเป็น 7 ฝ่าย ตามโครงสร้าง)							จำนวน ร้อยละ (%) *
	หน่วยงาน ปกครอง และองค์กร ปกครอง ส่วนท้องถิ่น	หน่วยงาน ด้านการ วางแผนและ การพัฒนา	หน่วยงาน ด้านการ ท่องเที่ยว	หน่วยงาน ธุรกิจ ท่องเที่ยว	หน่วยงาน สนับสนุน และอำนวยความสะดวก	หน่วยงาน รักษาความ ปลอดภัย	หน่วยงาน การศึกษา การ ท่องเที่ยว	
1. เน้นการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้นและมีกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อให้ผู้คนรู้จักเชิงรายในระดับประเทศ			/	/		/		42.85
2. ต้องบูรณาการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ทั้งภาคราชการ เอกชน และประชาชน	/	/		/	/		/	42.85
3. ต้องพัฒนาปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้คงสภาพสมบูรณ์ฟื้นฟูเอกลักษณ์ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่	/	/	/	/	/			71.42
4. พัฒนาอย่างเป็นระบบ มีฝ่ายรับผิดชอบโดยตรง และมีระบบการจัดเก็บข้อมูลด้านการท่องเที่ยวที่ดี			/	/	/	/	/	71.42

ที่มา : มาษะ ชิตะสังคะ และคณะ (2549)

ตารางที่ 2-6 แสดงองค์ประกอบของการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในอนาคตทุกหน่วยงานในคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยว แสดงทัศนะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของกลุ่มหน่วยงาน ดังนี้

- (1) ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวให้แพร่หลายระดับประเทศ (หน่วยงานด้านการท่องเที่ยว หน่วยงานธุรกิจท่องเที่ยว หน่วยงานรักษาความปลอดภัย)

- (2) การวางแผนอย่างบูรณาการที่ทุกฝ่าย ทั้งภาคราชการ เอกชน และภาคประชาชนต้องมีส่วนร่วม (หน่วยงานด้านการปกครองและองค์กรปกครองท้องถิ่น หน่วยงานด้านการวางแผนและพัฒนา หน่วยงานธุรกิจท่องเที่ยว หน่วยงานสนับสนุนและอำนวยความสะดวก หน่วยงานด้านการศึกษาการท่องเที่ยว)
- (3) การพัฒนาปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้คงสภาพสมบูรณ์ฟื้นฟูเอกลักษณ์ ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น (หน่วยงานด้านการปกครองและองค์กรปกครองท้องถิ่น หน่วยงานด้านการวางแผนและการพัฒนา หน่วยงานด้านการท่องเที่ยว หน่วยงานธุรกิจท่องเที่ยว หน่วยงานสนับสนุนและอำนวยความสะดวก)
- (4) การพัฒนาระบบการวางแผนและการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการวางแผน (หน่วยงานด้านการท่องเที่ยว หน่วยงานธุรกิจท่องเที่ยว หน่วยงานสนับสนุนและอำนวยความสะดวก หน่วยงานรักษาความปลอดภัย หน่วยงานด้านการศึกษาการท่องเที่ยว)

กล่าวโดยสรุป หน่วยงานส่วนใหญ่เห็นความสำคัญของการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวและการจัดการเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืนจังหวัดเชียงราย โดยเฉพาะการวางแผนอย่างบูรณาการที่มีการพัฒนาระบบการวางแผน และการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดเก็บข้อมูลเพื่อการวางแผน

ตารางที่ 2-7 ข้อมูลที่ควรจัดเก็บเพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว

ข้อมูลที่ควรจัดเก็บเพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว	คณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยว (แบ่งเป็น 7 ฝ่าย ตามโครงสร้าง)							จำนวนร้อยละ (%) *
	หน่วยงานปกครองและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	หน่วยงานด้านการวางแผนและการพัฒนา	หน่วยงานด้านการท่องเที่ยว	หน่วยงานธุรกิจท่องเที่ยว	หน่วยงานสนับสนุนและอำนวยความสะดวก	หน่วยงานรักษาความปลอดภัย	หน่วยงานการศึกษาการท่องเที่ยว	
1.ข้อมูลในการรักษาความปลอดภัยสำหรับแนะนำนักท่องเที่ยว					/	/		28.57

ข้อมูลทีควร จัดเก็บ เพื่อการวางแผน พัฒนา การท่องเที่ยว	คณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยว (แบ่งเป็น 7 ฝ่าย ตามโครงสร้าง)							จำนวน ร้อยละ (%) *
	หน่วยงาน ปกครอง และองค์กร ปกครอง ส่วนท้องถิ่น	หน่วยงาน ด้านการ วางแผนและ การพัฒนา	หน่วยงาน ด้านการ ท่องเที่ยว	หน่วยงาน ธุรกิจ ท่องเที่ยว	หน่วยงาน สนับสนุน และอำนวยความสะดวก	หน่วยงาน รักษาความ ปลอดภัย	หน่วยงาน การศึกษา การ ท่องเที่ยว	
2.ข้อมูลแสดง จุดอ่อน จุดแข็ง และแหล่ง ท่องเที่ยวทีควร พัฒนาของ จังหวัดในอนาคค	/	/	/	/			/	71.42
3.ข้อมูลเชิงสถิติ นักท่องเที่ยวที เข้ามาเยือน จังหวัดเชียงร่าย				/		/		28.57
4.ข้อมูลสำหรั การพัฒนาาระบบ สาธาณูปโภค			/					14.28
5.ข้อมูลด้าน แหล่งท่องเที่ยว และบริการต่างๆ	/				/			28.57
6.ไม่ให้คำตอบ			/					14.28

ที่มา : มาฆะ ชิตะสังคะ และคณะ (2549)

ตารางที่ 2-7 แสดงทีศนะของคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัด
เชียงร่ายต่อการพัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูลเพื่อการวางแผน ดังนี้

- (1) ข้อมูลการรักษาความปลอดภัยสำหรันักท่องเที่ยว (หน่วยสนับสนุน
และอำนวยความสะดวกและหน่วยรักษาความปลอดภัย)
- (2) ข้อมูลแสดงจุดอ่อนและจุดแข็งของแหล่งท่องเที่ยว (หน่วยงานด้าน
การปกครองและองค์กรปกครองท้องถิ่น หน่วยงานด้านการวางแผน
และการพัฒนาหน่วยงานด้านการท่องเที่ยว หน่วยงานธุรกิจท่องเที่ยว
หน่วยงานด้านการศึกษาการท่องเที่ยว)
- (3) ข้อมูลสถิตินักท่องเที่ยวทีเข้ามาเยือนจังหวัดเชียงร่าย
- (4) ข้อมูลการพัฒนาระบบสาธาณูปโภค (หน่วยงานด้านการท่องเที่ยว)

(5) ข้อมูลด้านแหล่งท่องเที่ยวและบริการต่างๆ (หน่วยงานด้านการปกครองและองค์กรปกครองท้องถิ่น หน่วยงานสนับสนุนและอำนวยความสะดวก)

กล่าวโดยสรุป คณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย มองเห็นความสำคัญของข้อมูลพื้นฐานในทุกภาคส่วนเพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว

ตารางที่ 2-8 ทิศนะและประสิทธิภาพของคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยว
จังหวัดเชียงรายต่อการนำแผนพัฒนาการท่องเที่ยว
ไปสู่การปฏิบัติ (โอกาสในทางปฏิบัติ)

แผนการพัฒนา การท่องเที่ยว ที่นำไปสู่ การปฏิบัติ	คณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยว (แบ่งเป็น 7 ฝ่าย ตามโครงสร้าง)							จำนวน ร้อยละ (%) *
	หน่วยงาน ปกครอง และองค์กร ปกครอง ส่วนท้องถิ่น	หน่วยงาน ด้านการ วางแผนและ การพัฒนา	หน่วยงาน ด้านการ ท่องเที่ยว	หน่วยงาน ธุรกิจ ท่องเที่ยว	หน่วยงาน สนับสนุน และอำนวยความสะดวก	หน่วยงาน รักษาความ ปลอดภัย	หน่วยงาน การศึกษา การท่องเที่ยว	
1. นำแผนสู่การปฏิบัติได้เป็นรูปธรรม โดยเฉพาะด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	/	/	/		/	/		71.42
2. นำแผนสู่การปฏิบัติแต่ยังขาดความต่อเนื่องและนำไปสู่การปฏิบัติค่อนข้างน้อย ไม่ได้นำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมขาดความชัดเจนและขาดงบประมาณสนับสนุน		/		/	/	/	/	71.42

แผนการพัฒนา การท่งเทีย ที่เคยนำปสู่ การปฏิบัติ	คณะกรรมการส่งเสริมการท่งเทีย (แบ่งเป็น 7 ฝ่าย ตามโครงสร้าง)							จำนวน ร้อยละ (%) *
	หน่วยงาน ปกครอง และองค์กร ปกครอง ส่วนท้องถิ่น	หน่วยงาน ด้านการ วางแผนและ การพัฒนา	หน่วยงาน ด้านการ ท่งเทีย	หน่วยงาน ธุรกิจ ท่งเทีย	หน่วยงาน สนับสนุน และอำนวยความสะดวก	หน่วยงาน รักษาความ ปลอดภัย	หน่วยงาน การศึกษา การ ท่งเทีย	
3. นำแผนสู่การ ปฏิบัติได้เพียง บางส่วน เพราะหน่วยงาน มาจากหลาย ภาคส่วนเกินไป ทำให้แผนการ พัฒนาไม่มีความ สอดคล้อง เกิดผลทาง ปฏิบัติน้อย					/		/	28.57
3. ยังไม่ทราบ ข้อมูลไม่ให้ คำตอบ			/					14.28

ที่มา : มาษะ ชิตตะสังคะ และคณะ (2549)

ตารางที่ 2-8 แสดงทักษะและประสบการณ์ของคณะกรรมการส่งเสริมการ
ท่งเทียจังหวัดเชียงรายต่อการนำแผนพัฒนาการท่งเทียจังหวัดเชียงรายไป
สู่การปฏิบัติ มีดังนี้

- (1) มีการนำแผนไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะการพัฒนา
แหล่งท่งเทีย
- (2) มีการนำแผนไปสู่การปฏิบัติเป็นไปค่อนข้างน้อยและขาดความต่อเนื่อง
- (3) แผนได้นำไปสู่การปฏิบัติเพียงบางส่วน มีหน่วยงานหลายภาคส่วน
มากเกินไป ทำให้แผนการพัฒนาไม่มีความสอดคล้อง เกิดผลทางปฏิบัติ
น้อย (หน่วยงานสนับสนุนและอำนวยความสะดวก หน่วยงานด้านการ
ศึกษาการท่งเทีย)

กล่าวโดยสรุป การนำแผนการพัฒนาการท่งเทียจังหวัดเชียงรายไปสู่การ
ปฏิบัติยังค่อนข้างน้อย เนื่องจากการวางแผนขาดความชัดเจน และมีหน่วยงานที่
เกี่ยวข้องมากเกินไป

ตารางที่ 2-9 ทักษะของคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย
ต่อหน่วยงานที่ควรมีบทบาทในการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยว

หน่วยงานที่ควรมีบทบาทในการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยว	คณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยว (แบ่งเป็น 7 ฝ่าย ตามโครงสร้าง)							จำนวนร้อยละ (%) *
	หน่วยงานปกครองและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	หน่วยงานด้านการวางแผนและการพัฒนา	หน่วยงานด้านการท่องเที่ยว	หน่วยงานธุรกิจท่องเที่ยว	หน่วยงานสนับสนุนและอำนวยความสะดวก	หน่วยงานรักษาความปลอดภัย	หน่วยงานการศึกษาการท่องเที่ยว	
1. การวางแผนครอบคลุมพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวและการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนท้องถิ่น	/	/	/	/	/	/	/	100
2. การวางแผนและการพัฒนาปัจจัยกายภาพและทรัพยากรธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	/	/				/		42.85
3. วิสัยทัศน์และนโยบายการท่องเที่ยว	/	/	/	/	/	/	/	100
4. ผลักดันให้การท่องเที่ยว			/	/	/			42.85
5. การวางแผนสนับสนุนและอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว				/	/	/		42.85
6. มาตรฐานและมาตรการความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยวและบริการของผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยว			/	/		/	/	51.14
7. การศึกษาและการฝึกอบรมทรัพยากรมนุษย์ด้านการท่องเที่ยว			/		/		/	42.85
8. ทุกภาคส่วนต้องเข้ามามีส่วนร่วม	/	/	/	/		/		85.71

ที่มา : มาสเตอร์ ชิตตะสังคะ และคณะ (2549)

ตารางที่ 2-9 แสดงทัศนะของคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัด
เชียงรายต่อหน่วยงานที่ควรมีบทบาทในการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ดังนี้

- (1) การวางแผนครอบคลุมพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว และการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนท้องถิ่น ได้แก่ หน่วยงานด้านการปกครองและองค์กรปกครองท้องถิ่น ด้านการวางแผนและการพัฒนา ด้านการท่องเที่ยว ธุรกิจท่องเที่ยว รักษาความปลอดภัยและการศึกษาการท่องเที่ยว
- (2) การวางแผนและการพัฒนาปัจจัยทางกายภาพและทรัพยากรธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ได้แก่ หน่วยงานด้านการวางแผนและการพัฒนา การปกครองและองค์กรปกครองท้องถิ่น และหน่วยงานสนับสนุนและอำนวยความสะดวก
- (3) วิสัยทัศน์และนโยบายการท่องเที่ยว ได้แก่ หน่วยงานด้านการปกครองและองค์กรปกครองท้องถิ่น ด้านการวางแผนและการพัฒนา ด้านการท่องเที่ยว ธุรกิจท่องเที่ยว สนับสนุนและอำนวยความสะดวก รักษาความปลอดภัยและด้านการศึกษาการท่องเที่ยว
- (4) ผลกระทบต่อการท่องเที่ยว ได้แก่ ด้านการท่องเที่ยว ธุรกิจท่องเที่ยว และหน่วยสนับสนุนและอำนวยความสะดวก
- (5) การวางแผนสนับสนุนและอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ได้แก่ หน่วยงานธุรกิจท่องเที่ยว หน่วยงานสนับสนุนและอำนวยความสะดวก และหน่วยงานรักษาความปลอดภัย
- (6) มาตรฐานและมาตรการรักษาความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยวและบริการของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว ได้แก่ หน่วยงานด้านการท่องเที่ยว ธุรกิจท่องเที่ยว รักษาความปลอดภัยและหน่วยงานด้านการศึกษาการท่องเที่ยว
- (7) การศึกษาและการฝึกอบรมทรัพยากรมนุษย์ด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ หน่วยงานด้านการท่องเที่ยวและหน่วยงานด้านการศึกษาการท่องเที่ยว
- (8) ทุกภาคส่วนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน โดยทุกหน่วยงานให้ทัศนะตรงกัน ให้ทุกหน่วยงานมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย

กล่าวโดยสรุป คณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงรายมีทัศนะที่สอดคล้อง ดังนี้

- 1) การวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงรายควรให้ทุกหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผนในทุกภาคส่วน
- 2) ภาคส่วนใดที่เป็นภารกิจพิเศษควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนั้นมีส่วนร่วมในการนำเสนอแนวทางการวางแผน

ตารางที่ 2-10 ทัศนะของคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงรายต่อการนำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวไปปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ให้ประสบผลสำเร็จ

การนำ แผนไปปฏิบัติ ตามยุทธศาสตร์ การท่องเที่ยวให้ ประสบผลสำเร็จ	คณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยว (แบ่งเป็น 7 ฝ่าย ตามโครงสร้าง)							จำนวน ร้อยละ (%) *
	หน่วยงาน ปกครอง และองค์กร ปกครอง ส่วนท้องถิ่น	หน่วยงาน ด้านการ วางแผนและ การพัฒนา	หน่วยงาน ด้านการ ท่องเที่ยว	หน่วยงาน ธุรกิจ ท่องเที่ยว	หน่วยงาน สนับสนุน และอำนวยความสะดวก	หน่วยงาน รักษาความ ปลอดภัย	หน่วยงาน การศึกษา การ ท่องเที่ยว	
1. การปฏิบัติตาม แผนอย่างจริงจัง และติดตามผล ประเมินผล อย่างต่อเนื่อง		/	/			/		42.85
2. การประชุม เพื่อจัดทำ แผนพัฒนาการ ท่องเที่ยวระหว่าง หน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง หรือเน้นที่ หน่วยงานหลัก		/	/	/	/	/	/	85.71
3. แผนต้องมีความ สอดคล้อง กับยุทธศาสตร์ ของจังหวัด เชียงราย/ ภาคเหนือ			/				/	28.57
4. การมีส่วนร่วม ของทุกฝ่าย และให้ภาค ประชาชนเข้ามา								

การนำ แผนไปปฏิบัติ ตามยุทธศาสตร์ การท่องเที่ยวให้ ประสบผลสำเร็จ	คณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยว (แบ่งเป็น 7 ฝ่าย ตามโครงสร้าง)							จำนวนร้อยละ (%) *
	หน่วยงาน ปกครอง และองค์กร ปกครอง ส่วนท้องถิ่น	หน่วยงาน ด้านการ วางแผนและ การพัฒนา	หน่วยงาน ด้านการ ท่องเที่ยว	หน่วยงาน ธุรกิจ ท่องเที่ยว	หน่วยงาน สนับสนุน และอำนวยความสะดวก	หน่วยงาน รักษาความ ปลอดภัย	หน่วยงาน การศึกษา การ ท่องเที่ยว	
มีส่วนร่วม ทุกชั้นตอน	/				/			28.57
5.ควรมีการจัด เก็บข้อมูลที่ถูก ต้องเป็นจริง และรวบรวม ข้อมูลเชิงสถิติ เกี่ยวกับ การท่องเที่ยว	/	/						28.57
6.การแก้ไข ตัวบทกฎหมาย เพื่อให้เกิดผล ในทางปฏิบัติ						/		14.28
7.จัดสรร งบประมาณตาม โครงการ ในแผนงาน	/	/				/		42.85

ที่มา : มาษะ ชิตะสังคะ และคณะ (2549)

ตารางที่ 2-10 แสดงทัศนคติของคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัด
เชียงรายต่อการนำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวไปปฏิบัติตามยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว
ให้ประสบผลสำเร็จได้โดยมีผู้เสนอจากหน่วยงานต่างๆ ดังนี้

- (1) ปฏิบัติตามแผนอย่างจริงจัง มีการติดตามผลและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ หน่วยงานด้านการวางแผนและการพัฒนา ด้านการท่องเที่ยว และหน่วยงานรักษาความปลอดภัย
- (2) จัดประชุมปฏิบัติการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยว และเน้นความสำคัญของหน่วยงานหลัก ได้แก่ หน่วยงานด้านการวางแผนและการพัฒนา ด้านการท่องเที่ยวและการรักษาความปลอดภัย
- (3) การจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงรายต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของจังหวัดเชียงราย และภาคเหนือ ได้แก่ หน่วยงานด้านการท่องเที่ยวและหน่วยงานด้านการศึกษาการท่องเที่ยว

- (4) การจัดทำแผนต้องให้ทุกฝ่ายในโครงสร้างของคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวมีส่วนร่วม และรวมถึงภาคประชาชน ได้แก่ หน่วยงานด้านการปกครอง และองค์กรปกครองท้องถิ่น และด้านสนับสนุนและอำนวยความสะดวก
- (5) การจัดเก็บข้อมูลต้องถูกต้องและเป็นจริง และข้อมูลเชิงสถิติการท่องเที่ยว ได้แก่ หน่วยงานด้านการปกครอง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานด้านการวางแผนและพัฒนา
- (6) การปรับปรุงด้านกฎหมายให้เกิดผลในทางปฏิบัติ ได้แก่ หน่วยงานรักษาความปลอดภัย
- (7) การจัดสรรงบประมาณตามโครงการในแผนงาน ได้แก่ หน่วยงานด้านการปกครองและองค์กรปกครองท้องถิ่น และหน่วยงานด้านการวางแผนและการพัฒนา

กล่าวโดยสรุป คณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่แสดงทัศนะการจัดประชุมปฏิบัติการเพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกันทุกภาคส่วน มีการติดตามผลและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง จะทำให้การนำแผนไปปฏิบัติตามยุทธศาสตร์อย่างมีผลสำเร็จ

ตารางที่ 2-11 ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยว
จังหวัดเชียงใหม่ต่อการวางแผนการพัฒนาก่อการท่องเที่ยวของจังหวัด

ข้อเสนอแนะ ต่อแผนการพัฒนา การท่องเที่ยว ของจังหวัด	คณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยว (แบ่งเป็น 7 ฝ่าย ตามโครงสร้าง)							จำนวน ร้อยละ (%) *
	หน่วยงาน ปกครอง และองค์กร ปกครอง ส่วนท้องถิ่น	หน่วยงาน ด้านการ วางแผนและ การพัฒนา	หน่วยงาน ด้านการ ท่องเที่ยว	หน่วยงาน ธุรกิจ ท่องเที่ยว	หน่วยงาน สนับสนุน และอำนวยความสะดวก	หน่วยงาน รักษาความ ปลอดภัย	หน่วยงาน การศึกษา การ ท่องเที่ยว	
1. พัฒนารับปรุง แหล่งท่องเที่ยว แห่งเดิมให้ สวยงาม น่าเที่ยว และพัฒนา แหล่งท่องเที่ยว แห่งใหม่ให้เป็น ที่รู้จักโดยการ								

เขตช่วย ช่วยขำรุ่ง

ข้อเสนอแนะ ต่อแผนการพัฒนา การท่องเที่ยว ของจังหวัด	คณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยว (แบ่งเป็น 7 ฝ่าย ตามโครงสร้าง)							จำนวนร้อยละ (%) *
	หน่วยงาน ปกครอง และองค์กร ปกครอง ส่วนท้องถิ่น	หน่วยงาน ด้านการ วางแผนและ การพัฒนา	หน่วยงาน ด้านการ ท่องเที่ยว	หน่วยงาน ธุรกิจ ท่องเที่ยว	หน่วยงาน สนับสนุน และอำนวยความสะดวก	หน่วยงาน รักษาความ ปลอดภัย	หน่วยงาน การศึกษา การท่องเที่ยว	
ประชาสัมพันธ์ และกำหนด เป้าหมายการ พัฒนาที่ชัดเจน	/	/		/				42.85
2. ดำเนินการร่วมกับ ประชาชน ในพื้นที่ และมีมาตรการ รักษาความ ปลอดภัยแก่นัก ท่องเที่ยว	/					/		28.57
3. จัดสรรงบประมาณ ดำเนินการ และกำหนด ภารกิจให้ ชัดเจนมากขึ้น	/	/			/		/	57.14
4. ร่วมมือกับ ทุกฝ่าย และหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการอย่าง จริงจังเพื่อให้ บรรลุเป้าหมาย ร่วมกัน		/	/	/		/	/	71.42
5. ไม่ให้ ข้อเสนอแนะ	/	/	/					42.85

ที่มา : มามะ ชิตะสังคะ และคณะ (2549)

ตารางที่ 2-11 แสดงทักษะของคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยว
จังหวัดเชียงรายในการเสนอแนะต่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวโดยหน่วยงาน
ที่เสนอแนะควรให้หน่วยงานหลักมีบทบาทตามประเด็นต่างๆ ดังนี้

- (1) ปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวเดิม และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่โดยกำหนดเป้าหมาย และการวางแผนอย่างชัดเจน ได้แก่ หน่วยงานด้านการปกครองและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการวางแผนและการพัฒนาและหน่วยงานธุรกิจท่องเที่ยว
- (2) กำหนดมาตรการรักษาความปลอดภัยร่วมกับประชาชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ หน่วยงานด้านการปกครองและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานรักษาความปลอดภัย
- (3) จัดสรรงบประมาณดำเนินการและกำหนดภารกิจตามแผนงบประมาณให้ชัดเจน ได้แก่ หน่วยงานด้านการปกครองและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการวางแผนและการพัฒนา สนับสนุนและอำนวยความสะดวก และด้านการศึกษากการท่องเที่ยว
- (4) ความร่วมมือทุกฝ่ายและต้องดำเนินการอย่างจริงจังให้บรรลุเป้าหมาย ได้แก่ หน่วยงานด้านการวางแผนและการพัฒนา หน่วยงานรักษาความปลอดภัย หน่วยงานธุรกิจท่องเที่ยว และหน่วยงานด้านการศึกษากการท่องเที่ยว

โดยสรุป การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงรายควรให้ความสำคัญด้านการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวเดิมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการอย่างจริงจังทั้งในด้านการรักษาความปลอดภัย การจัดสรรงบประมาณและการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ชัดเจน

2.1.8.2 บทบาทคณะกรรมการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

การสำรวจความเห็นเพื่อประมวลบทบาทของคณะกรรมการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พิจารณาประเด็นต่างๆ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาท่องเที่ยวของคณะกรรมการฯ ความเข้าใจของคณะกรรมการฯ ในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวใน อบต. ในอดีต องค์ประกอบสำคัญในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย ลักษณะการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในอนาคต วิธีการนำแผนการท่องเที่ยวสู่การปฏิบัติ อย่างเป็นผลสำเร็จของคณะกรรมการฯ ในอนาคต และข้อเสนอแนะของคณะกรรมการฯ ได้ผลดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2-12 การมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาท่องเที่ยว
ของคณะกรรมการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

บทบาทการมีส่วนร่วม	คณะกรรมการบริหารองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ท่องเที่ยว จังหวัดเชียงราย (3 อำเภอ)			ร้อยละ (%)
	อ.เมือง	อ.แม่จัน	อ.แม่ฟ้าหลวง	
1. ส่งเสริมตามกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่และ วางแผนพัฒนาปรับปรุงระบบโครงสร้างพื้นฐานใน แหล่งท่องเที่ยว	/	/		66.66
2. ร่วมสนับสนุนการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว	/	/		66.66
3. อยู่ในชั้นเตรียมการในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว (ศึกษาศักยภาพ และเส้นทางท่องเที่ยว) เพื่อวางแผนพัฒนาต่อไปในอนาคต			/	33.33

ที่มา : มาษะ ชิตะสังคะ และคณะ (2549)

ตารางที่ 2-13 ความเข้าใจของคณะกรรมการบริหารองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวใน อบต. ในอดีต

ความเข้าใจต่อแผนพัฒนา การท่องเที่ยวในอดีต	คณะกรรมการบริหารองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ท่องเที่ยว จังหวัดเชียงราย (3 อำเภอ)			ร้อยละ (%)
	อ.เมือง	อ.แม่จัน	อ.แม่ฟ้าหลวง	
1. มีเพียงการประชาสัมพันธ์และรวบรวมข้อมูล แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ที่ยังไม่มีผู้รู้จัก	/			33.33
2. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจากอดีตถึงปัจจุบัน ยังขาดการมีส่วนร่วมกันอย่างจริงจัง ทั้งภาครัฐ เอกชนและภาคประชาชน	/			33.33
3. การพัฒนายังเป็นแบบต่างคนต่างทำ ไม่มีการบูรณาการ	/	/	/	100
4. เป็นการสนับสนุนงบประมาณพัฒนาตามกรอบ ที่สามารถจัดสรรให้ได้ และ อบต. เข้าร่วมใน บางกิจกรรม		/		33.33
5. พัฒนาไปตามลักษณะเฉพาะของเขตพื้นที่ ที่รับผิดชอบ			/	33.33

ที่มา : มาษะ ชิตะสังคะ และคณะ (2549)

ตารางที่ 2-14 องค์ประกอบสำคัญในการวางแผนพัฒนา
การท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย

องค์ประกอบสำคัญในการวางแผนพัฒนา การท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย	คณะกรรมการบริหารองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ท่องเที่ยว จังหวัดเชียงราย (3 อำเภอ)			ร้อยละ (%)
	อ.เมือง	อ.แม่จัน	อ.แม่ฟ้าหลวง	
1. การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในพื้นที่เห็นความสำคัญ และมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา	/			33.33
2. สร้างกฎระเบียบในการควบคุมและรักษาแหล่งท่องเที่ยว ในชุมชน	/			33.33
3. ผู้นำท้องถิ่นต้องให้ความสนใจและร่วมมือ		/		33.33
4. มีงบประมาณสำหรับพัฒนาอย่างเพียงพอเหมาะสม		/		33.33
5. ต้องมีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านร่วมให้คำแนะนำ และร่วมดำเนินการอย่างจริงจัง		/		33.33
6. เก็บรวบรวมข้อมูลเรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยว ให้สมบูรณ์เป็นประการพื้นฐาน			/	33.33

ที่มา : มาฆะ ชิตตะสังคะ และคณะ (2549)

ตารางที่ 2-15 ลักษณะการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอนาคค

ลักษณะการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ของ อบต. ในอนาคค	คณะกรรมการบริหารองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ท่องเที่ยว จังหวัดเชียงราย (3 อำเภอ)			ร้อยละ (%)
	อ.เมือง	อ.แม่จัน	อ.แม่ฟ้าหลวง	
1. มีการศึกษารวบรวมข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ เพื่อการวางแผนพัฒนาอย่างครอบคลุม	/		/	66.66
2. พัฒนาปรับปรุงระบบโครงสร้างพื้นฐานที่ยังไม่พร้อม ให้สมบูรณ์และพัฒนากระบวนการให้บริการในแหล่ง ท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม	/			33.33
3. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นจุดเด่นของอำเภอ ให้เป็นรู้จักเป็นอันดับแรก		/		33.33
4. เก็บรวบรวมข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการ ประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักมากขึ้นและการพัฒนา เส้นทางท่องเที่ยวที่สามารถเชื่อมหากันได้ง่าย			/	33.33

ที่มา : มาฆะ ชิตตะสังคะ และคณะ (2549)

ตารางที่ 2-16 วิธีการนำแผนการท่องเที่ยงสู่การปฏิบัติอย่างเป็นผลสำเร็จ
ของคณะกรรมการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอนาคค

วิธีการนำแผนการพัฒนาท่องเที่ยงสู่การปฏิบัติ อย่างเป็นผลสำเร็จ	คณะกรรมการบริหารองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ท่องเที่ยง จังหวัดเชียงร่าย (3 อำเภอ)			ร้อยละ (%)
	อ.เมือง	อ.แม่จัน	อ.แม่ฟ้าหลวง	
1. การกำหนดแผนการปฏิบัติงานให้ชัดเจนของ อบค. พัฒนาด้วยกระบวนการใดและฝ่ายรับผิดชอบ	/			33.33
2. มีผู้เกี่ยวข้องร่วมในการวางแผนพัฒนาอย่างจริงจัง		/		33.33
3. การสนับสนุนงบประมาณของ อบค. และการร่วมมือ จากหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง		/	/	66.66
4. แผนพัฒนาต้องกำหนดวิธีการทำให้คนในชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยง	/		/	33.33

ที่มา : มานะ ชิตตะสังคะ และคณะ (2549)

ตารางที่ 2-17 ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการบริหาร
องค์กรปกครองท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ	คณะกรรมการบริหารองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ท่องเที่ยง จังหวัดเชียงร่าย (3 อำเภอ)			ร้อยละ (%)
	อ.เมือง	อ.แม่จัน	อ.แม่ฟ้าหลวง	
1. ต้องมีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยงในเขตพื้นที่ รับผิดชอบของ อบค. ทุกช่องทางเพื่อเพิ่มความ น่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยง	/		/	66.66
2. กำหนดแผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยงของ อบค. ให้มีความชัดเจนในทางปฏิบัติ		/		33.33
3. ในกรณีที่มีการพัฒนายังแหล่งท่องเที่ยงในพื้นที่ อยู่บ้างแล้ว ก็ควระกำหนดแนวทางพัฒนา ให้ดีขึ้นกว่าเดิม			/	33.33

ที่มา : มานะ ชิตตะสังคะ และคณะ (2549)

2.1.8.3 บทบาทของภาคประชาชนกับการวางแผนพัฒนาการ
ท่องเที่ยงจังหวัดเชียงร่าย

การศึกษบทบาทของภาคประชาชนที่มีต่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยง
จังหวัดเชียงร่าย พิจารณาจากทัศนคติของประชาชน สภาพทรัพยากรการท่องเที่ยง
ในหมู่บ้าน ความต้องการให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยงของจังหวัดเชียงร่าย

ความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวในหมู่บ้าน ลักษณะการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในหมู่บ้าน ลักษณะความต้องการให้ อบต. หรือคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในหมู่บ้าน ความคาดหวังจากนักท่องเที่ยวในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในหมู่บ้าน และข้อเสนอแนะในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในหมู่บ้านของประชาชนในแหล่งท่องเที่ยว ได้ผลดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2-18 การท่องเที่ยวจังหวัดเชียงรายในทัศนะของประชาชน
ในแหล่งท่องเที่ยว

ประชาชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว	การท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายในทัศนะ
1. บ้านป่าขางวิวัฒน์ ตำบลนางแล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย	มีความสวยงาม และควรพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น แต่ปัจจุบันนักท่องเที่ยวมาแวะเยือนช่วงเวลาสั้น เพราะมีกรมของจังหวัดเชียงรายเป็นทางผ่านมากกว่าการเป็นศูนย์กลางด้านการท่องเที่ยว เช่น ที่จังหวัดเชียงใหม่ได้รับการยอมรับและถูกนำมาเปรียบเทียบกับกัน
2. ชุมชนในตำบลริมกก/ตำบลแม่ยาว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย	มีจำนวนแหล่งท่องเที่ยวมากมาย และมีความสวยงาม แต่ควรเน้นการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักแพร่หลาย แหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบันพบว่าเกี่ยวข้องกับหน่วยงานที่รับผิดชอบและกลุ่มผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว (ร้านค้า ที่พัก รถเช่า) โดยชุมชนเจ้าของพื้นที่แทบไม่ได้มีส่วนร่วมโดยตรง โดยยังคงประกอบอาชีพของตนเองตามปกติ เพราะธุรกิจการท่องเที่ยวไม่ได้เป็นอาชีพและรายได้หลัก แต่เป็นอาชีพของกลุ่มผู้ลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยว

ที่มา : มาฆะ ชิตตะสังคะ และคณะ (2549)

ตารางที่ 2-19 สภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวในหมู่บ้านของประชาชน
ในแหล่งท่องเที่ยว

ประชาชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว	สภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวในหมู่บ้าน
1. บ้านป่าขางวิวัฒน์ ตำบลนางแล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย	อยู่ในสภาพสมบูรณ์ มีการปลูกและทำความสะอาดเสื่อมโทรมเสียหายน้อย ทรัพยากรส่วนใหญ่คงสภาพเดิม เช่น น้ำตก สวนป่าสับปะรด และโบราณสถานต่างๆ
2. ชุมชนในตำบลริมกก/ตำบลแม่ยาว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย	ชาวบ้านไม่ทราบ เนื่องจากไม่ได้เกี่ยวข้องกับการดูแลจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยตรง แต่เป็นหน้าที่ของหน่วยงานผู้รับผิดชอบ และแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ในชุมชนมีนักท่องเที่ยวเพียงบางช่วงเทศกาล

ที่มา : มาฆะ ชิตตะสังคะ และคณะ (2549)

ตารางที่ 2-20 ความต้องการให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย
ของประชาชนในแหล่งท่องเที่ยว

ประชาชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว	ความต้องการให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย
1. บ้านป่าช้างวิวัฒน์ ตำบลนางแล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย 2. ชุมชนในตำบลริมกก/ตำบลแม่ยาว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย	ชุมชนต้องการเข้ามามีส่วนร่วมตามบทบาทที่สามารถทำได้ เช่น เป็น กรรมการฝ่ายร่วมดูแลแหล่งท่องเที่ยวในหมู่บ้าน ชาวบ้านต้องการเข้ามามีส่วนร่วม แต่ทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเข้ามา ร่วมสนับสนุนด้านกำลังงบประมาณ และเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวร่วมกับชุมชนอย่างต่อเนื่องจริงจัง

ที่มา : มามะ ชิตะสังกะ และคณะ (2549)

ตารางที่ 2-21 ความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว
ในหมู่บ้านของประชาชนในแหล่งท่องเที่ยว

ประชาชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว	ความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวในหมู่บ้าน
1. บ้านป่าช้างวิวัฒน์ ตำบลนางแล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย 2. ชุมชนในตำบลริมกก/ตำบลแม่ยาว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย	ชุมชนต้องการเข้ามามีส่วนร่วมตามบทบาทที่สามารถทำได้ เช่น เป็น กรรมการฝ่ายร่วมดูแลแหล่งท่องเที่ยวในหมู่บ้าน ชาวบ้านต้องการเข้ามามีส่วนร่วม แต่ทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเข้ามา ร่วมสนับสนุนด้านกำลังงบประมาณ และเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวร่วมกับชุมชนอย่างต่อเนื่องจริงจัง

ที่มา : มามะ ชิตะสังกะ และคณะ (2549)

ตารางที่ 2-22 ลักษณะการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว
ในหมู่บ้านของประชาชนในแหล่งท่องเที่ยว

ประชาชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว	ลักษณะการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา การท่องเที่ยวในหมู่บ้าน
1. บ้านป่าช้างวิวัฒน์ ตำบลนางแล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย 2. ชุมชนในตำบลริมกก/ตำบลแม่ยาว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย	สะท้อนความคิดเห็น ข้อเสนอแนะต่างๆ ที่ควรจะพัฒนาปรับปรุงแก้ไข แหล่งท่องเที่ยวให้ดีขึ้นกว่าเดิม ผู้คอยเสนอแนะความคิดเห็นจากชุมชนในการจะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ด้านต่างๆ ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ที่มา : มามะ ชิตะสังกะ และคณะ (2549)

ตารางที่ 2-23 ลักษณะการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว นำผลไปสู่การปฏิบัติ และการจัดการเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืนของประชาชนในแหล่งท่องเที่ยว

ประชาชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว	ลักษณะการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว นำผลไปสู่การปฏิบัติ และการจัดการเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน
1. บ้านป่าชาววิวัฒน์ ตำบลนางแล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย	ค้นหาแนวทางในการดึงคนเข้ามาชมทุกๆ ฝ่าย เช่น โกศน้ำเต้าต้องมาทำความเข้าใจกับสภาพพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว เพื่อจะแนะนำกลุ่มนักท่องเที่ยวได้อย่างถูกต้อง
2. ชุมชนในตำบลริมกก/ตำบลแม่ยาว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย	ต้องมีแผนพัฒนาอย่างต่อเนื่องใน อบต. และสมาชิก อบต. ในแต่ละหมู่บ้าน ต้องร่วมกันเสนอปัญหาและความต้องการที่จะพัฒนาในแต่ละปี

ที่มา : มาจร ชิตตะสังคะ และคณะ (2549)

ตารางที่ 2-24 ลักษณะความต้องการให้ อบต. หรือคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในหมู่บ้าน

ประชาชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว	ลักษณะความต้องการให้ อบต. หรือคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยว มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในหมู่บ้าน
1. บ้านป่าชาววิวัฒน์ ตำบลนางแล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย	พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่รองรับนักท่องเที่ยวได้หลากหลายรูปแบบมากขึ้น เช่น ที่พัก และการสนับสนุนการสร้างผลิตภัณฑ์ชุมชน ตลอดจนการสร้างศูนย์จำหน่ายของชุมชน
2. ชุมชนในตำบลริมกก/ตำบลแม่ยาว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย	พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ในชุมชนให้ดีขึ้น เช่น วัด โบราณสถาน น้ำตก และเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมการชมสภาพแวดล้อมของชุมชนแม่น้ำกก และสร้างแหล่งจำหน่ายสินค้าของชุมชน ในแผนและงบประมาณพัฒนาการท่องเที่ยวในแต่ละปีอย่างเป็นรูปธรรม

ที่มา : มาจร ชิตตะสังคะ และคณะ (2549)

ตารางที่ 2-25 ความคาดหวังจากนักท่องเที่ยว ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในหมู่บ้าน

ประชาชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว	ความคาดหวังจากนักท่องเที่ยวในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในหมู่บ้าน
1. บ้านป่าชาววิวัฒน์ ตำบลนางแล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย	เป็นกระบอกเสียงช่วยบอกต่อคนอื่นให้มาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนมากขึ้น
2. ชุมชนในตำบลริมกก/ตำบลแม่ยาว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย	รักษาสภาพเดิมของแหล่งท่องเที่ยว ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และอยากให้มาเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ

ที่มา : มาจร ชิตตะสังคะ และคณะ (2549)

ตารางที่ 2-26 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
ในหมู่บ้านของประชาชนในแหล่งท่องเที่ยว

ประชาชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว	การท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายในทัศนะ
1. บ้านป่าขางวิวัฒน์ ตำบลนางแล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย	ควรมีการจัดทำแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างจริงจัง เพื่อเพิ่มศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวและคนในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการใส่ใจพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

ที่มา : มามะ ชิตตะสังคะ และคณะ (2549)

2.1.9 สรุปบทเรียนกระบวนการวางแผนและบทบาทความร่วมมือ ระหว่างภาคี

2.1.9.1 โครงสร้างคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัด เชียงราย (มามะ ชิตตะสังคะ และคณะ, 2549)

โครงสร้างคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย ได้จัดหน่วยงานจำนวน 60 หน่วยงาน ที่ครอบคลุมการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรม การปกครองท้องถิ่น การรักษาความปลอดภัย การจัดการสาธารณสุข-โรค การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสถาบันอุดมศึกษาที่มีหลักสูตรการเรียนการสอนด้านการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการ การประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว ที่พักแรม ร้านอาหารและการขนส่ง โครงสร้างดังกล่าวเป็นโครงสร้างที่แสดงถึงการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนได้ส่วนเสียในทุกภาคส่วน แต่บางหน่วยงาน มิได้มีบทบาทเกี่ยวข้องในการวางแผนโดยตรง แต่เป็นส่วนสนับสนุนการดำเนินงานตามภารกิจการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นภารกิจด้านการบำบัดทุกข์บำรุงสุขและรักษาความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว เช่น นายอำเภอและตำรวจ หรือด่านตรวจคนเข้าเมือง เพื่ออำนวยความสะดวกด้านหนังสือเดินทางของนักท่องเที่ยว

การจัดโครงสร้างที่ครอบคลุมทุกภารกิจเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว ก่อให้เกิดปัญหาด้านความพร้อมเพียงในการจัดประชุมเพื่อให้ครบถ้วนตามหน้าที่ของคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ระบุไว้ดังนี้

- 1) กำหนดนโยบาย แผนงาน วิธีการดำเนินการ และแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย
- 2) ควบคุม เสนอแนะ รวมทั้งกำหนดเป้าหมายของการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดระหว่างภาคีรัฐบาลและเอกชนให้มีส่วนสนับสนุนซึ่งกันและกัน
- 3) ให้การสนับสนุน แก้ไขปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน การคมนาคม รวมทั้งการบริการขั้นพื้นฐานให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย เหมาะสม และมีประสิทธิภาพ
- 4) วิเคราะห์และจัดทำแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดทั้งในระยะสั้นและระยะยาว
- 5) ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย
- 6) แต่งตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงาน ช่วยเหลือการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวตามความเหมาะสม
- 7) ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

ปัญหาและอุปสรรคด้านโครงสร้างของคณะกรรมการฯ โดยเฉพาะในการจัดประชุมคณะกรรมการฯ ได้แก่

- 1) การประชุมแต่ละครั้งมีตัวแทนของผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งติดภารกิจในหน้าที่หลักของตนจึงไม่สามารถมาร่วมประชุมได้ ผู้แทนอาจเสนอข้อคิดเห็นและวินิจฉัยประเด็นปัญหาได้ แต่ขาดความต่อเนื่องในสาระการประชุมแต่ละครั้ง
- 2) การประชุมคณะกรรมการส่วนใหญ่ เป็นการเสนอเรื่องการจัดทำปฏิทินการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงรายประจำปีขณะที่การวางแผนแบบมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงยังมิได้เริ่มอย่างเป็นทางการเป็นกิจจะลักษณะ โดยการประชุมแต่ละครั้งเป็นเพียงการวางแผนและการดำเนินการกิจกรรมการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวหรือการเสนอขายผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว เช่น ธุรกิจการนำเที่ยว ธุรกิจที่พักแรม

ธุรกิจภัตตาคารและการทำของที่ระลึก ตลอดจนการจัดกิจกรรมวัฒนธรรมประเพณี และงานเทศกาลต่างๆ จึงเป็นเรื่องของ “ต่างฝ่ายต่างทำ” เพียงแต่ฝ่ายที่ดำเนิน การกิจการพัฒนามากิจกรรมการท่องเที่ยว ได้มีเป้าหมายของตนเองที่มุ่งไปสู่การ ท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายเท่านั้น โดยยังมีได้คำนึงถึงการวางแผนหลักที่จะ บรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวได้มากนัก

2.1.9.2 โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบลด้านการวางแผน พัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อการจัดกาเริงพื้นที่อย่างยั่งยืน จังหวัดเชียงราย

หน้าที่ความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลให้ความสำคัญในหน้าที่ ความรับผิดชอบหลักด้านการจัดทำแผนพัฒนาระดับตำบลและการจัดสรรงบประมาณ ให้กับการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1) มีหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (มาตรา 66)

2) มีหน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล (มาตรา 67) ใน 9 การกิจ โดยมีภารกิจบางด้านที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว ได้แก่ จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก การรักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการจัดขยะมูลฝอย การส่งเสริมด้านวัฒนธรรม การคุ้มครอง ดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การสืบสาน ศิลปะจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

3) อาจทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล (มาตรา 68) ได้แก่ จัดให้มีน้ำ เพื่อการอุปโภค บริโภคและการเกษตร การจัดให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ การจัดให้มีและบำรุง สถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ การส่งเสริมให้ มีอุตสาหกรรมในครอบครัว การบำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน การจัดหา

ผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล การจัดให้มีตลาด ทำเทียบเรือและท่าข้าม การประกอบกิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์ การท่องเที่ยวและการผังเมือง (ความเดิมในมาตรา 68 (12) และ (13) เพิ่มเติมโดยมาตรา 16 ของ พ.ร.บ.สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2542)

การมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเพียงบางส่วน เป็นการจัดสรรงบประมาณให้กับชุมชนท้องถิ่น เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการพัฒนาร้านค้า OTOP เพื่อให้ผู้ผลิตในท้องถิ่นสามารถนำมาตั้งจำหน่าย นอกจากนี้บางองค์การบริหารส่วนตำบลที่อยู่ในพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่จะมีส่วนในการวางแผนและดูแลทรัพยากรธรรมชาติ เช่น น้ำตก สวนป่าและถ้ำ รวมถึงการจัดเส้นทางท่องเที่ยวที่สามารถเชื่อมโยงถึงกันเพื่อที่จะดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปได้อย่างสะดวกและปลอดภัย

2.1.9.3 การมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อการจัดการเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืนจังหวัดเชียงราย

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการร่วมวางแผนจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนพบว่า ชุมชนท้องถิ่นในหมู่บ้านที่เป็นทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวยังขาดความร่วมมือของการเป็นเจ้าของพื้นที่ในแหล่งท่องเที่ยว โดยเข้าใจว่าการท่องเที่ยวเป็นเรื่องของภาคธุรกิจเอกชนจะจัดการดำเนินการ เช่น จัดกิจกรรมจำหน่ายของที่ระลึกและร้านอาหาร ทำให้ชุมชนท้องถิ่นเห็นว่าการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นเรื่องที่ไกลตัว เป็นเรื่องที่หน่วยงานรับผิดชอบต้องกำหนดยุทธศาสตร์และจัดทำแผนการท่องเที่ยวเพียงฝ่ายเดียว

2.1.9.4 ยุทธศาสตร์จังหวัดเชียงราย และยุทธศาสตร์จังหวัดในกลุ่มล้านนา

จากการทบทวนยุทธศาสตร์จังหวัดเชียงราย พบว่า ให้ความสำคัญด้าน

การค้าและการลงทุน โดยเฉพาะการค้าชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน การพัฒนาสังคมและทรัพยากรมนุษย์ และการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม อย่างไรก็ตามยุทธศาสตร์ในภาพรวมของจังหวัดยังมีได้ผนวกยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัด เชียงรายไว้อย่างชัดเจน

ยุทธศาสตร์จังหวัดในกลุ่มล้านนา (8 จังหวัด รวมทั้งจังหวัดเชียงราย) ให้ความสำคัญด้านการพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัดควบคู่กับการพัฒนาสังคมและทรัพยากรมนุษย์ สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ แต่ขาดการผนวกยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวในภาพรวม นอกจากนี้แต่ละจังหวัดจะนำไปจัดทำแผนกลยุทธ์และแผนงานเฉพาะกิจที่จะเป็นเรื่องการจัดทำแผนการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยเฉพาะเป็นกิจจะลักษณะ ทั้งนี้ ขึ้นกับหน่วยงานหลัก คือ ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการ สำนักงานการท่องเที่ยวและสมาคมธุรกิจนำเที่ยวจะเป็นฝ่ายดำเนินการเสนอต่อคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัด หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนยุทธศาสตร์จังหวัด

2.1.9.5 การรวมตัวของเครือข่ายพันธมิตรท่องเที่ยวล้านนา

การรวมตัวของกลุ่มพันธมิตรท่องเที่ยวล้านนา 8 จังหวัด ซึ่งนำโดยสมาคมธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย ได้ปรับปรุงโครงสร้างการบริหารองค์กรและจัดระบบกลไกการบริหารจัดการการประกอบธุรกิจท่องเที่ยว ตลอดจนสร้างเครือข่ายประสานการทำงานร่วมกันทั้ง 8 จังหวัด มุ่งเน้นกิจกรรมธุรกิจ 8 ด้าน ได้แก่ (1) ธุรกิจนำเที่ยว (2) ธุรกิจรถเช่า (3) ธุรกิจโรงแรม (4) ธุรกิจร้านอาหาร (5) ธุรกิจการเดินทางเรือตามร่องน้ำและการนั่งช้างชมป่า (6) ธุรกิจของที่ระลึก (7) ธุรกิจท่องเที่ยวชายแดน และ (8) การจัดกิจกรรมและการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวที่แปลกใหม่และการเสนอทางเลือกเส้นทางใหม่ในการท่องเที่ยว

การรวมตัวของสมาคมธุรกิจท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดล้านนาอยู่ในระยะเริ่มต้น ดังนั้นการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อการจัดการเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน จึงยังอยู่ในระยะการก่อตัว การจัดตั้งองค์กรและการปรับโครงสร้างให้สอดคล้องกับการประกอบธุรกิจการท่องเที่ยว

2.1.10 ข้อเสนอแนะการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อการจัดการ เชิงพื้นที่อย่างยั่งยืนจังหวัดเชียงราย (มามะ ชิตตะสังคะ และคณะ, 2549)

จากผลการวิจัย พบว่า คณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย ยังไม่สามารถกำหนดนโยบายและการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อการจัดการเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สาเหตุเนื่องจากโครงสร้างของคณะกรรมการที่มีจำนวนมาก ผู้แทนคณะกรรมการแต่ละหน่วยงานจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเฉพาะกิจในส่วนของตนเอง ซึ่งไม่สามารถประสานการวางแผนในเชิงบูรณาการในเชิงพื้นที่ของจังหวัดเชียงราย อีกทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเฉพาะการสนับสนุนงบประมาณเพื่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว และการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเฉพาะเขตรับผิดชอบ ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นขาดความสำนึกในการเป็นเจ้าของโดยเข้าใจว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นเรื่องของนโยบายของภาครัฐหรือภาคธุรกิจเอกชน ซึ่งเป็นฝ่ายเข้ามามีบทบาทดำเนินกิจการในท้องถิ่นของตน

จากการศึกษาของมามะ ชิตตะสังคะ และคณะ (2549) ได้สรุปข้อเสนอแนะการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อการจัดการเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืนจังหวัดเชียงราย ไว้ดังนี้

2.1.10.1 การวางแผนจากระดับล่างสู่ระดับบน (Planning from Below)

การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อการจัดการเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืนมีรากฐานที่สำคัญ คือ ประชาชนและชุมชนท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วมและมีจิตสำนึกความเป็นเจ้าของ โดยสามารถประเมินและรับรู้สถานการณ์การท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ สามารถชี้้นำการดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยว และคาดการณ์แนวโน้มของการท่องเที่ยวในอนาคตได้ ขณะเดียวกันหัวหน้าหน่วยงานและผู้กำหนดนโยบายจำเป็นต้องรับรู้ข้อมูลการท่องเที่ยว เพื่อการติดตามผลและประเมินสถานการณ์การท่องเที่ยวได้

แนวคิดพื้นฐานการวางแผนจากกระตึบต้งสู่ระดับบนมีความแตกต่างจากการเติบโตของรายได้ทางเศรษฐกิจ โดยการวางแผนจากกระตึบต้งสู่ระดับบนจะเน้นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนที่สร้างตัวชี้วัดเชิงคุณภาพในการพัฒนาต้งสังคม สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรมนุษย์และแหล่งท่องเที่ยว

การจัดทำตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ เพื่อกำหนดนโยบายและมาตรการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อกำหนดเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืนจังหวัดเชียงราย ซึ่งได้ใช้ข้อเสนอของ Hwan Suk Chris (2005) (อ้างถึงใน มาชนะ ชิตตะสังคะ และคณะ, 2549) คือ (1) การจัดทำกลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืนต้องกำหนดกรอบนโยบายและกระบวนการตัดสินใจอย่างมีส่วนร่วมในทุกกระตึบในระบบงานของฝ่ายรัฐบาล (2) นโยบายการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืนควรกำหนดค่านิยมที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ทั้งเชิงหลักการและเหตุผล กลยุทธ์การปฏิบัติการ แผนปฏิบัติการและระบบติดตามผลที่มีองค์ประกอบของระบบต่างๆ ทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เทคโนโลยีและการเมือง (3) การท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืนมีเนื้อหาและประเด็นทางการเมืองที่มีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามาเกี่ยวข้องมาก จึงจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายการเมืองในด้านกฎระเบียบที่ครอบคลุมทั้งระดับชาติและระดับภูมิภาค รวมทั้งการได้รับข้อมูลข่าวสาร การจัดงบประมาณการศึกษา การสร้างความชำนาญและประสบการณ์ (4) การใช้ตัวชี้วัดในการประเมินผลการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืนต้องเป็นไปด้วยความโปร่งใสเพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ได้อย่างถูกต้อง (5) การใช้ตัวชี้วัดจำเป็นต้องให้องค์กรมีส่วนร่วมรับรู้ เพื่อก่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในระยะยาว (6) การใช้ตัวชี้วัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืนจะต้องวางระบบการวัดผลที่ถูกต้องและสามารถชี้แนะได้อย่างเกิดผล (7) การใช้ตัวชี้วัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืนจะทำหน้าที่เสมือนระบบเตือนภัย ทั้งการเกิดผลกระทบเชิงลบและการสนับสนุนการพัฒนาอย่างยั่งยืนในเรื่องต่างๆ อาทิ อัตราการจ้างงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว อัตราการว่างงาน การสูญเสียรายได้ของชุมชน สัดส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจชุมชน สัดส่วน

รายได้และการลงทุนในการอนุรักษ์พื้นที่ทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรมต่อระบบการจัดการ จำนวนผู้มาเยือนที่ย้อนกลับมาเที่ยวซ้ำตามฤดูกาล ความพึงพอใจของชุมชนท้องถิ่นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ทักษะคติของชุมชนท้องถิ่นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว การเปลี่ยนแปลงระบบความสัมพันธ์ทางสังคม การเปลี่ยนแปลงความยึดเหนี่ยวภายในครอบครัว การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของชุมชนที่ล่มสลาย อัตราการเกิดขยะมูลฝอยและการเกิดมลภาวะ ความแออัดของชุมชน อัตราการเกิดอาชญากรรม

การวางแผนจากระดับล่างสู่ระดับบนมีความจำเป็นต่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน โดยให้ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดกลไกบริหารจัดการ ซึ่งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลควรให้การสนับสนุน

การวางแผนจากระดับล่างสู่ระดับบนทำให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถควบคุมกลไกในการนำนโยบายสู่การปฏิบัติได้อย่างเกิดผล เช่น ในด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ นโยบายการรักษาความปลอดภัยให้กับผู้มาเยือนในท้องถิ่น การวางกฎระเบียบข้อบังคับของชุมชน จะทำให้ชุมชนเกิดความต้องการปรับปรุงและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การทำหน้าที่บำรุงศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่มนุษย์สร้างขึ้น ตลอดจนการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดย่อมของชุมชน

2.1.10.2 การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยว (Planning and Management for Tourism Destination Area)

จังหวัดเชียงรายและจังหวัดในกลุ่มล้านนามีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ ภูเขา น้ำตก หมู่บ้านชาวเขา บ่อน้ำพุร้อน และสวนป่า การวางแผนจึงมีรูปแบบของการวางแผนพื้นที่ทางธรรมชาติหรือการวางแผนครอบคลุมพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว กระบวนการวางแผนมีความสำคัญเช่นเดียวกับรูปแบบการวางแผนจากระดับล่างสู่ระดับบน กล่าวคือ ต้องให้มีผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกระบวนการวางแผน โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

กระทบสิ่งแวดล้อม เช่น ในด้านความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว ต่อปริมาณนักท่องเที่ยว การรับรู้ในเรื่องพื้นที่คุ้มครอง พื้นที่มรดกทางวัฒนธรรม และการวางแผนด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยวมีส่วนให้ชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถกำหนดกลไกในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่มีการวางแผนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากผู้วางแผนย่อมเข้าใจความต้องการและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว

หลักการสำคัญในการวางแผนการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่เพื่อนำไปใช้เป็นมาตรฐานการกำหนดกลยุทธ์การวางแผนและการจัดการในคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงรายมีขั้นตอนและองค์ประกอบ ดังนี้

1. กำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว แสดงถึงผลกระทบการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างพึงประสงค์และวัตถุประสงค์จะต้องวัดผลสัมฤทธิ์ได้โดยมีองค์ประกอบข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติ ความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว (Carrying Capacity) ความเกี่ยวพันระหว่างของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับทรัพยากรธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยว การยอมรับการเปลี่ยนแปลงบนพื้นฐานการใช้ทรัพยากรอย่างจำกัด (Acceptable Change)
2. กำหนดกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการ ซึ่งมีองค์ประกอบแนวทางและกลไกบริหารจัดการ
3. กำหนดแนวทางปฏิบัติเป็นการวางแผนกลยุทธ์
4. ประเมินผลการปฏิบัติตามแผน เพื่อประเมินผลลัพธ์ทั้งผลกระทบเชิงบวกและผลกระทบเชิงลบ ในมิติสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ มิติทางสังคมวัฒนธรรม และมิติทางเศรษฐกิจ

2.1.10.3 มาตรการในการกำหนดกรอบนโยบาย แผนงาน และแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย

โครงสร้างคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย มีองค์ประกอบของหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง และหน่วยงานสนับสนุน

แยกตามประเภทหน้าที่ตามลักษณะของหน่วยงานแล้ว สามารถจำแนกประเภทหน้าที่ในส่วนส่งเสริมการท่องเที่ยว 7 ประเภท ได้แก่ (1) หน่วยงานด้านการปกครองและองค์กรส่วนปกครองท้องถิ่น (อปท.) (2) หน่วยงานด้านการวางแผนและพัฒนา (3) หน่วยงานด้านการพัฒนา (4) หน่วยงานด้านธุรกิจท่องเที่ยว (5) หน่วยงานสนับสนุนและอำนวยความสะดวก (6) หน่วยงานรักษาความปลอดภัย และ (7) หน่วยงานด้านการศึกษากการท่องเที่ยว

ความหลากหลายของหน่วยงานที่เป็นคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงรายทำให้ขาดความคล่องตัวในการจัดประชุมเพื่อกำหนดกรอบนโยบาย ข้อเสนอเพื่อการกำหนดกรอบนโยบาย ข้อเสนอแนะเพื่อการกำหนดกรอบนโยบายของคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงรายสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง ควรดำเนินการดังนี้

1. ทุกหน่วยงานที่จัดกลุ่มตามภารกิจควรปรึกษาหารือในกลุ่มย่อยตามลักษณะภารกิจโดยยึดกรอบวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าประสงค์ของการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย
2. นำส่วนกรอบนโยบายตามลักษณะภารกิจของทุกกลุ่มย่อยทั้ง 7 กลุ่มร่วมประชุมประสานนโยบายการท่องเที่ยวในภาพรวม
3. วิเคราะห์และจัดทำแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายอย่างครอบคลุมทั้งพื้นที่
4. นำแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดเชียงรายโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนและกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียดำเนินการวางแผนครอบคลุมพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว และการจัดทำตัวชี้วัดร่วมกับประชาชนในท้องถิ่น เพื่อเป็นกรอบทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาการท่องเที่ยวและการจัดการเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน

5. คณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงรายร่วมประชุมการวางแผนแบบมีส่วนร่วมทั้งการวางแผนจากระดับล่างสู่ระดับบนและการวางแผนครอบคลุมพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว
6. คณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงรายควรติดตามและเสนอแนะองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนในการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ รวมถึงการให้การสนับสนุนด้านงบประมาณและการออกกฎระเบียบข้อบังคับที่เสนอโดยประชาชนและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
7. หน่วยงานด้านธุรกิจท่องเที่ยวซึ่งปัจจุบันได้มีการรวมตัวภายในจังหวัดเชียงราย และกลุ่มจังหวัดล้านนา ควรจะเป็นฝ่ายเสนอแผนกลยุทธ์ทางธุรกิจต่อคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย เพื่อก่อให้เกิดการประสานความร่วมมือ และการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ที่มีส่วนร่วมตามโครงสร้างของคณะกรรมการ
8. หน่วยงานด้านการท่องเที่ยว ซึ่งทำหน้าที่เป็นเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงรายควรเป็นหน่วยนำเสนอวิสัยทัศน์ภารกิจ เป้าประสงค์ และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมืองการปกครอง แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการตัดสินใจจัดทำกรอบนโยบาย และกลยุทธ์การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว และการจัดระบบการจัดการเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืนจังหวัดเชียงราย
9. ผู้แทนหัวหน้าหน่วยงานในคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย ในกรณีที่ไม่สามารถเข้าร่วมประชุมได้อย่างต่อเนื่อง ควรกำหนดให้ตัวแทนที่เข้าร่วมประชุมเป็นบุคคลเดียวที่เข้าประชุมอย่างต่อเนื่อง เพราะเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่ง

2.2 แนวทางการพัฒนาเมืองท่องเที่ยวคู่กับเมืองอุตสาหกรรม

กรณีศึกษาจังหวัดเชียงราย (วิบูลย์ นันตะยานา และคณะ, 2549)

2.2.1 ความเป็มา

จังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดที่มีชายแดนติดต่อกับประเทศพม่า ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน มีแม่น้ำโขงเป็นพรมแดนและเป็นแม่น้ำสายสำคัญที่ทำให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างประเทศ ขณะเดียวกัน ในปี 2546 รัฐบาลได้มีโครงการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจชายแดนในสามอำเภอของจังหวัดเชียงราย ได้แก่ อำเภอเชียงของ อำเภอเชียงแสน และอำเภอแม่สาย นั้นหมายถึงจังหวัดเชียงรายในฐานะสะพานเชื่อมเศรษฐกิจจะได้รับประโยชน์จากการพัฒนาดังกล่าวด้วย อันเนื่องมาจากการเป็นเขตเศรษฐกิจชายแดน เช่น มีการพัฒนาสาธารณูปโภค การสร้างท่าเรือ มีโครงการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม ซึ่งปัจจัยทั้งหมดนี้อาจส่งผลให้จังหวัดเชียงรายมีโอกาสที่จะเปลี่ยนแปลงจากการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และโบราณคดีไปเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบอื่น ด้วยเหตุข้างต้น จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่ภาคีเกี่ยวข้องในจังหวัดเชียงรายทั้งภาคประชาคม ชุมชนท้องถิ่น ภาครัฐ และภาคเอกชน จำเป็นต้องมีการวางแผนการจัดการอย่างรอบคอบและเตรียมความพร้อมทุกด้าน ตลอดจนต้องสร้างความเข้าใจแก่ประชาชนเพื่อให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม และร่วมกันวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

2.2.2 ทัศนคติของภาคีเกี่ยวกับการพัฒนาจังหวัดเชียงรายให้เป็นเมืองท่องเที่ยวคู่กับเมืองอุตสาหกรรม

ในส่วนของการสำรวจด้านทัศนคติของภาคีเกี่ยวกับการพัฒนาจังหวัดเชียงรายให้เป็นเมืองท่องเที่ยวคู่กับเมืองอุตสาหกรรมนั้น ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ผลจากแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ เชิงลึก เสนวนากลุ่ม และการจัดเวที ทำให้ได้ข้อสรุปดังนี้

2.2.2.1 การเห็นด้วยต่อการส่งเสริมให้จังหวัดเชียงรายเป็นเมือง ท่องเที่ยวคู่กับเมืองอุตสาหกรรม

กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์และภาคีที่ร่วมให้ความคิดเห็นในประเด็นนี้ สรุปได้ว่า จังหวัดเชียงรายเป็นแหล่งอารยธรรมเก่าแก่ ประชาชนยังยึดอาชีพเกษตรกรรม มี อุตสาหกรรมเกษตรเป็นอุตสาหกรรมพื้นฐานอยู่ในพื้นที่ เกิดการจ้างงาน ประชาชน มีงานทำและมีรายได้เพิ่มขึ้น ช่วยลดการเคลื่อนย้ายแรงงานจากท้องถิ่นสู่ต่างจังหวัด ขณะเดียวกัน สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวและนักลงทุนเข้ามายังเชียงรายได้มากขึ้น จากบทบาทการเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง เป็นการ เสริมสร้างภาพลักษณ์และชื่อเสียงของจังหวัดให้เป็นที่รู้จักทั้งแก่คนทั่วไปในประเทศ และต่างประเทศ

2.2.2.2 การไม่เห็นด้วยต่อการส่งเสริมให้จังหวัดเชียงรายเป็นเมือง ท่องเที่ยวคู่กับเมืองอุตสาหกรรม

กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์และภาคีที่ร่วมให้ความคิดเห็นในเชิงไม่เห็นด้วยกับการ ส่งเสริมให้เชียงรายเป็นเมืองท่องเที่ยวคู่กับเมืองอุตสาหกรรม สามารถสรุปประเด็น สำคัญได้ 3 ประเด็นหลัก คือ

- 1) คนเชียงรายส่วนใหญ่มีวิถีชีวิตแบบพอเพียงหากมีอุตสาหกรรมเกิดขึ้นมาก จะทำให้มีคนจากต่างถิ่นเข้ามาอยู่อาศัยในเชียงรายมากขึ้น อาจส่งผลให้วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของคนเชียงรายเปลี่ยนไปได้อย่างมาก รวมถึงปัญหาต่างๆ ที่จะตามมา อีกมาก เช่น ปัญหาด้านมลพิษที่มีผลต่อคุณภาพชีวิต สุขภาพ การจราจร ความ เสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัญหาคนต่างด้าว โรคระบาด และปัญหาการแย่งชิงทรัพยากรน้ำโดยเฉพาะความไม่พอเพียงต่อการใช้เพื่อการเกษตร
- 2) อุตสาหกรรมเป็นการส่งเสริมและพัฒนาด้านความเจริญทางวัตถุมากกว่า ทางจิตใจ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อจริยธรรมและศีลธรรมของสังคมตามมาในอนาคต
- 3) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีโอกาสสูงที่จะเสื่อมโทรม ถูกบุกรุก ทำลาย รวมถึงการเสื่อมถอยทางวัฒนธรรมดั้งเดิม และความเป็นอัตลักษณ์ทางท้องถิ่นของเชียงรายจะเปลี่ยนแปลงไปได้มาก

2.2.2.3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนา เชียงรายให้เป็นเมืองท่องเที่ยวคู่กับเมืองอุตสาหกรรม (วิชร นันตะยานา และคณะ, 2549)

ความเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาจังหวัดเชียงรายให้เป็นเมืองท่องเที่ยวคู่กับเมืองอุตสาหกรรม สามารถสรุปประเด็นสำคัญจากการสัมภาษณ์และประชุมรวบรวมความคิดเห็นของภาคที่เกี่ยวข้องได้ว่า จังหวัดเชียงรายต้องมีนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดที่ชัดเจน เช่น นโยบายการจัดการปัญหามลพิษ รวมถึงมีการศึกษาปัญหา ผลกระทบ และวิธีการป้องกัน ต้องมีการพัฒนาไปพร้อมกันอย่างรอบด้าน เพราะเชียงรายมีศักยภาพและทุนทางสังคมที่ดี ต้องมีการวางแผนและการจัดการอย่างเป็นระบบโดยเฉพาะการให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมตลอดกระบวนการซึ่งรัฐบาลควรให้ภาคท้องถิ่นเป็นผู้กำหนดบทบาทจัดการงบประมาณให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีอากรและภาษีที่เกี่ยวข้องเพื่อกระตุ้นหรือเป็นแรงจูงใจให้นักลงทุนเข้ามาลงทุนมากขึ้น และท้องถิ่นเป็นผู้เสนอแหล่งท่องเที่ยว ส่วนแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาจังหวัดเชียงราย สรุปได้ 2 แนวทาง คือ

1) รูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาควบคู่กับอุตสาหกรรม ได้แก่ (1) การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม (2) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ อาทิ อาหารและการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ (3) การท่องเที่ยวเชิงเกษตร อาทิ สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งฟาร์ม ภูมิปัญญาชาวบ้าน เช่น การแกะสลัก หัตถกรรม และงานเฟอร์นิเจอร์ เป็นต้น (4) การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หรือเชิงนิเวศ

2) รูปแบบของอุตสาหกรรมที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยว ได้แก่ (1) อุตสาหกรรมการเกษตรและอุตสาหกรรมแปรรูปเกษตร (2) อุตสาหกรรมเครื่องประดับและงานหัตถกรรม

แนวทางที่จังหวัดเชียงรายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการ เพื่อพัฒนาให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ได้แก่ (1) จังหวัดเชียงรายต้องมีนโยบายและแผนการพัฒนาศูนย์กลางเพื่อรองรับการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรม รวมทั้งมีนโยบายและแผนการวิจัยเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างต่อเนื่อง สร้างความตระหนักและจิตสำนึกไม่เห็นแก่ตัวโดยให้หน่วยงานที่เป็นเจ้าภาพรับผิดชอบ

อย่างชัดเจน และมีโครงการพัฒนาที่เป็นรูปธรรม มีงบประมาณสำหรับการบริหารจัดการ และควรมีการศึกษาดูงานต่างพื้นที่เพื่อนำข้อมูลมาประยุกต์ใช้ในพื้นที่ (2) นโยบายและการวางแผน โดยนอกเหนือจากที่หน่วยงานภาครัฐ องค์กรส่วนท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบแล้ว ต้องให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมทุกขั้นตอน รวมทั้งการร่างกฎระเบียบและข้อปฏิบัติต่างๆ มารองรับเพื่อการปฏิบัติได้สัมฤทธิ์ผล เช่น การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น และมาตรการรักษาความปลอดภัย เป็นต้น (3) การมีส่วนร่วมของประชาชนด้านนโยบายและการวางแผนควรมีการจัดการอย่างบูรณาการ คือ ต้องมีความร่วมมือกันปฏิบัติในหลายด้าน เช่น ด้านทรัพยากรมนุษย์ การสื่อสาร กฎหมาย โครงสร้างพื้นฐาน และการศึกษาความต้องการของชุมชน เป็นต้น (4) ควรมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลที่เป็นจริงอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องเพื่อให้รับทราบโดยทั่วกัน นโยบายและการวางแผนควรเน้นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยมีการจัดการที่ดี สร้างความตระหนัก พื้นฟู อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โบราณสถาน แหล่งประวัติศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรม สร้างความเข้าใจให้คนในชุมชน รวมทั้งหน่วยงานของรัฐเข้ามารับผิดชอบ ดูแลอย่างใกล้ชิด (5) หน่วยงานที่รับผิดชอบและจังหวัดเชียงราย ต้องมีการศึกษาวิจัยความต้องการของคนในพื้นที่และนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวในจังหวัด เพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับการวางแผนโดยนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายและมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงมีส่วนร่วมในการศึกษาผลกระทบด้านต่างๆ เช่น ผลกระทบทางสังคมและสุขภาพอนามัย เป็นต้น โดยมุ่งศึกษาเชิงลึกด้านความต้องการ ผลดีผลเสีย โครงสร้างพื้นฐานและการเตรียมความพร้อมของชุมชน เช่น ความพร้อมของชุมชนตำบลศรีดอนชัย ตำบลห้วยซ้อและตำบลสถาน เป็นต้น นอกจากนี้มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายและมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงยังเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ให้ข้อมูลข่าวสารทั้งผลดีและผลเสียของการพัฒนาเมืองเป็นอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยวแก่หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และควรเสนอแนะแนวทางแก้ไขที่เป็นจริงต่อคนในพื้นที่ เพื่อให้สามารถตัดสินใจได้ถูกต้องและนำไปสู่การวางแผนพัฒนาจังหวัดอย่างเป็นรูปธรรม (6) มีนโยบายและแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ เส้นทางคมนาคม และมีระบบการบริหารจัดการที่ดี

(7) จัดระบบข้อมูลและฐานข้อมูลให้ชัดเจน เช่น ฐานข้อมูลลงในเว็บไซต์ และการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลและวัฒนธรรมของจังหวัด เป็นต้น (8) ในการพัฒนาจังหวัด เชียงรายต้องมีการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลทั้งในจังหวัด ต่างจังหวัด ต่างประเทศ โดยเชิญสื่อมวลชนเข้ามาเที่ยวในพื้นที่เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์อีก ทางหนึ่ง (9) ต้องมีนโยบายแผนงานและโครงการที่ให้ความรู้ด้านกฎหมายเกี่ยวกับ เขตเศรษฐกิจชายแดนให้ประชาชนได้รับทราบเพราะปัจจุบันประชาชนในพื้นที่ยังไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึง (10) ควรแบ่งพื้นที่พัฒนาการท่องเที่ยวและ อุตสาหกรรมเป็นเขตย่าน (Zone) ให้ชัดเจน เช่น พื้นที่เขตอุตสาหกรรมที่ต้อง คำนึงถึงแรงงานต่างด้าว ความปลอดภัย และคุณภาพสิ่งแวดล้อม เป็นต้น พื้นที่ ท่องเที่ยวที่อาจมีผลกระทบจากคนต่างถิ่นต่อคนในพื้นที่ โดยให้ภาครัฐส่งเสริม สนับสนุน รวมทั้งมีมาตรการชัดเจนและรัดกุม โดยสามารถควบคุมและจัดการมล กระทบต่างๆ เพื่อให้ชาวบ้านได้รับผลดีมากกว่าผลเสีย (11) การพัฒนาการ ท่องเที่ยวควรให้มีการท่องเที่ยวที่ครบวงจรโดยมีศูนย์บริการการท่องเที่ยว และ ให้คงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ล้านนา และให้มีการฟื้นฟู ส่งเสริมการแต่งกายล้านนาและ สร้างบ้านแบบล้านนา (12) ในการวางแผนพัฒนาจังหวัดเชียงราย สถาอุตสาหกรรมจังหวัดและสมาคมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ควรมีอำนาจต่อรองทางจังหวัด ในการทำแผนการท่องเที่ยว

2.2.2.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาจังหวัด เชียงรายให้เป็นเมืองท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว

จังหวัดเชียงรายควรพัฒนาและอนุรักษ์ให้เป็นเมืองประวัติศาสตร์และเมือง แห่งวัฒนธรรม เพราะเป็นจังหวัดที่มีความสวยงามด้านสังคม วัฒนธรรมและ ธรรมชาติ จึงไม่ควรให้มีการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมมาบั่นทอนหรือลดคุณค่าของ เมืองประวัติศาสตร์และสภาพธรรมชาติแบบดั้งเดิมลง

2.2.2.5 ภาวคี่ที่เกี่ยวข้องและมีบทบาทต่อการพัฒนาจังหวัด เชียงรายให้เป็นเมืองท่องเที่ยวคู่กับเมืองอุตสาหกรรม

ภาวคี่เหล่านี้ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด

เทศบาล ประชาคมท้องถิ่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย อุตสาหกรรมจังหวัด สถาบันการศึกษา สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาล/สถานีอนามัย หอการค้าจังหวัด สภาวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพาณิชย์จังหวัด ตำรวจท่องเที่ยว กรมทรัพยากรธรณี กรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมโยธาธิการและผังเมือง กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงแรงงาน กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมศิลปากร สำนักงานเกษตรจังหวัด และกรมส่งเสริมการเกษตร เป็นต้น

2.2.3 ปัญหาและข้อก้ำจวลของประชาชนในจังหวัดเชียงราย

การที่จะส่งเสริมจังหวัดเชียงรายเป็นเมืองท่องเที่ยวควบคู่กับเมืองอุตสาหกรรมนั้น มีข้อก้ำจวลที่อยู่ในความคิดคำนึงของประชาชนหลากหลายอาชีพ รวมทั้งชุมชนท้องถิ่น สรุปประเด็นได้ดังนี้

- 1) ปัญหาฐานข้อมูล ไม่ชัดเจน เช่น ข้อมูลด้านการท่องเที่ยว ส่งผลให้สื่อมวลชน ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ ขาดการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน ประชาชนขาดการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร จึงมีผลให้ประชาชนไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น
- 2) นโยบายหลักไม่ได้ส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวโดยตรง แต่ส่งเสริมด้านการเกษตร
- 3) มีหน่วยงานเสนอแผนพัฒนาการท่องเที่ยวให้ทางจังหวัดดำเนินการ แต่ทางจังหวัดให้หน่วยงานอื่นทำแทน ทำให้ไม่มีความเป็นเจ้าภาพร่วมกัน
- 4) ขาดเจ้าภาพทำงานที่จริงจึงขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีการทำงานแบบบูรณาการ ภาครัฐไม่จริงใจให้ความร่วมมือส่งเสริม หรือนโยบายภาครัฐไม่สอดคล้องกับพื้นที่จริง
- 5) บางพื้นที่ที่รัฐบาลมีโครงการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม เช่น อำเภอเทิง เป็นพื้นที่ที่มีทรัพยากรธรรมชาติหลากหลายและมีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ คือ ภูชี้ฟ้า การพัฒนาอุตสาหกรรม จึงอาจมีผลกระทบต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ในอนาคตอันใกล้

6) ปัญหาขยะ น้ำเสีย ที่จะปล่อยออกจากนิคมอุตสาหกรรมในอนาคตจะเกิดผลกระทบอย่างมาก และหากมีอุตสาหกรรมเกิดขึ้นแล้ว คาดว่าจะมีการเพิ่มประชากรอพยพเข้าสู่เชียงรายจำนวนมาก อาจทำให้วัฒนธรรมท้องถิ่นถูกกลืนและถูกทำลายได้มาก อีกทั้งเกิดการแย่งทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งมีบทเรียนจากอุตสาหกรรมที่ตั้งอยู่ในพื้นที่อื่น โดยที่รัฐและคนในพื้นที่นั้นๆ ไม่เคยร่วมมือกันป้องกันหรือแก้ไขได้สำเร็จแม้เพียงตัวอย่างเดียว

7) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ขาดงบประมาณสนับสนุน โดยจะนำงบประมาณส่วนใหญ่ไปทุ่มเทกับการพัฒนาอุตสาหกรรมแทนที่

8) การบริการด้านที่พัก โรงแรม ในปัจจุบันมีน้อยชายและนักท่องเที่ยวลดลง เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวมีสภาพเสื่อมโทรมลง เช่น มีภูมิทัศน์ที่ไม่เหมาะสม อาทิ อำเภอเชียงแสนมีเสาไฟฟ้าเกาะเกาะตามรายทาง มีเรือสินค้าจากประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนจีนผ่านแม่น้ำโขงทำให้เสียบรรยากาศความเป็นธรรมชาติดั้งเดิม เป็นต้น

2.2.4 แนวทางพัฒนาและข้อเสนอแนะการเป็นเมืองท่องเที่ยว คู่กับอุตสาหกรรม

การท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายเริ่มขึ้นอย่างเป็นทางการตั้งแต่มีการตั้งสำนักงาน การท่องเที่ยวจังหวัดเชียงรายใน พ.ศ.2535 เนื่องจากภาพลักษณ์ของจังหวัด คือ เมืองที่รายล้อมด้วยภูเขาและเป็นจังหวัดที่อยู่เหนือสุดของประเทศไทย มีอากาศเย็นสบาย นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวส่วนใหญ่จึงนิยมมาเยี่ยมเยือนในช่วงฤดูหนาว พร้อมกันนี้จังหวัดเชียงรายได้มีโครงการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวหลายโครงการ เช่น โครงการพัฒนาลำเลียงเศรษฐกิจ โครงการพัฒนาตอม่อและโครงการอื่นๆ ในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ส่งผลให้เชียงรายเป็นที่รู้จักในกลุ่มนักท่องเที่ยวมากขึ้นจากเดิมที่เป็นเพียงเมืองชายแดนและดินแดนแห่งสามเหลี่ยมทองคำ โดยนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวเชียงรายมีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังข้อมูลย้อนหลัง 3 ปี คือ ปี 2546 มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาจังหวัดเชียงรายจำนวนทั้งสิ้น 1,052,591 คน คิดเป็นรายรับที่ได้จากการท่องเที่ยว

8,752 ล้านบาท ปี พ.ศ.2547 มีนักท่องเที่ยวเข้ามาจังหวัดเชียงราย 1.15 ล้านคน คิดเป็นรายรับที่ได้จากการท่องเที่ยว 9,516 ล้านบาท และปี พ.ศ.2548 ซึ่งสอดคล้องกับการพยากรณ์ขององค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization) ที่สรุปสถานการณ์ท่องเที่ยวโลกไว้ว่า ในปี พ.ศ.2543 จะมีนักท่องเที่ยวทั่วโลก 661 ล้านคน และจะเพิ่มจำนวนขึ้นทุกๆ 10 ปี

แนวทางการพัฒนาเมืองเชียงรายให้เป็นเมืองท่องเที่ยวคู่กับเมืองอุตสาหกรรมมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและประชาชนต่อการพัฒนาจังหวัดเชียงรายให้เป็นเมืองท่องเที่ยวและอุตสาหกรรม ผลการพัฒนาให้จังหวัดเชียงรายเป็นเมืองท่องเที่ยวคู่กับเมืองอุตสาหกรรมและเพื่อศึกษาหาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาจังหวัดเชียงราย ลักษณะการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพที่เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจำนวน 400 ชุด จากกลุ่มตัวอย่าง 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอแม่สาย อำเภอเชียงแสนและอำเภอเชียงของ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลจากการจัดเวทีเสวนา การวิเคราะห์ข้อมูลแบบแยกประเภท จัดหมวดหมู่ สรุปและตีความเชิงพรรณนา แล้วนำเสนอผลการวิจัยในรูปของการบรรยายความ โดยผลการศึกษามีประเด็นสำคัญ ดังนี้

1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวและประชาชนต่อการพัฒนาจังหวัดเชียงรายให้เป็นเมืองท่องเที่ยวและอุตสาหกรรม สรุปได้ดังนี้

- การท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมจะสนับสนุนซึ่งกันและกัน ซึ่งทั้ง 2 อย่างนี้สามารถพัฒนาควบคู่กันได้โดยมีการบริหารจัดการที่ดี ขณะเดียวกัน ภาครัฐมีนโยบายให้จังหวัดเชียงรายเป็นเขตเศรษฐกิจชายแดน และอำเภอที่เหมาะสมสำหรับพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวคือ อำเภอเชียงแสน โดยรูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสม คือ การท่องเที่ยวเชิงสังคมและเชิงวัฒนธรรม ส่วนอุตสาหกรรมที่เหมาะสม คือ อุตสาหกรรมเกษตร

- กรณีที่เห็นว่าจังหวัดเชียงรายควรที่จะพัฒนาให้เป็นเมืองท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว รูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสม คือ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หรือเชิงนิเวศ
- 2) ผลการพัฒนาให้จังหวัดเชียงรายเป็นเมืองท่องเที่ยวคู่กับเมืองอุตสาหกรรม สรุปได้ดังนี้
- ประชาชนมีอาชีพและรายได้เพิ่มขึ้น ลดการย้ายแรงงานออกนอกพื้นที่เพื่อหางานทำโดยที่เชียงรายเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจลุ่มน้ำโขงเหมาะกับการค้า การลงทุนและการท่องเที่ยว ส่งผลให้ภาพลักษณ์ของจังหวัดดีขึ้น ส่วนการพัฒนาให้เชียงรายเป็นเมืองท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียวเพราะอุตสาหกรรมมีส่วนอย่างมากในการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงผลกระทบต่อวิถีชีวิต วัฒนธรรมดั้งเดิมและมีผลกระทบทำให้ความเป็นท้องถิ่นของเชียงรายมีโอกาสเปลี่ยนแปลงไป รวมถึงการเกิดค่านิยมทางวัตถุมากกว่าความเจริญทางจิตใจ อาจเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาทางสังคมตามมาได้ในอนาคต
- ดังนั้น แนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาเชียงรายเป็นเมืองท่องเที่ยวคู่กับเมืองอุตสาหกรรม สามารถสรุปได้ 2 แนวทาง คือ รูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสม เช่น การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หรือเชิงนิเวศ และส่วนรูปแบบของอุตสาหกรรมที่เหมาะสม เช่น อุตสาหกรรมการเกษตรและการแปรรูปการเกษตร รวมถึงอุตสาหกรรมเครื่องประดับและงานหัตถกรรม
- เมื่อวิเคราะห์ถึงบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ควรพัฒนาและคำนึงถึงเรื่องต่อไปนี้ ได้แก่
- อุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับพีชผลเกษตร
 - ความพร้อมด้านนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด โดยศึกษาถึงปัญหาผลกระทบและวิธีการป้องกัน เช่น การกำจัดมลพิษ การลดขยะ การรักษาสิ่งแวดล้อมและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า

- การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ทุกด้านทุกชั้นตอน โดยมุ่งประชาสัมพันธ์ข้อมูลที่เป็นจริงอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

หน่วยงานราชการและองค์กรที่เกี่ยวข้องที่มีบทบาทต่อการพัฒนาเชียงรายให้เป็นเมืองท่องเที่ยวคู่กับเมืองอุตสาหกรรม ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบลและชุมชนท้องถิ่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด หน่วยงานด้านการศึกษา สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาล สถานีอนามัย สถานีวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพาณิชย์จังหวัด สภาก่อการค้าจังหวัด ตำรวจท่องเที่ยว กรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมทรัพยากรธรณี กรมโยธาธิการและผังเมือง กรมพัฒนาชุมชน กรมแรงงาน กระทรวงพัฒนาสังคม กรมศิลปากร และสำนักงานเกษตรจังหวัด กรมส่งเสริมการเกษตร

ประเด็นที่ประชาชนในจังหวัดเชียงรายกังวล ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายและแผนด้านการท่องเที่ยวไม่มีความชัดเจน ขาดงบประมาณสนับสนุน ไม่มีเจ้าภาพรับผิดชอบงานพัฒนาอย่างชัดเจนและจริงจัง ชุมชนไม่มีส่วนร่วม ภาครัฐไม่มีความจริงใจ นโยบายภาครัฐไม่สอดคล้องกับพื้นที่จริง สื่อไม่มีจุดยืนในการนำเสนอข้อมูลที่เป็นจริง ซึ่งสาเหตุเหล่านี้ล้วนมีผลกระทบต่อปริมาณนักท่องเที่ยวที่ลดลง หรือการส่อเค้าวการท่องเที่ยวที่ไม่ยั่งยืน หากประเด็นปัญหาเหล่านี้ไม่ได้รับการแก้ไขและดำเนินการอย่างจริงจัง

ดังนั้น ข้อเสนอแนะที่สำคัญประเด็นหนึ่ง คือ นักท่องเที่ยวส่วนมากต้องการเที่ยวชมศิลปวัฒนธรรมและงานหัตถกรรม จึงควรส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์ พื้นฟูศิลปวัฒนธรรม งานหัตถกรรมพื้นบ้าน นโยบายและแผนควรนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง ควรเตรียมความพร้อมด้านทรัพยากรให้ชุมชนมีส่วนร่วมรับรู้ผลกระทบ แสดงความคิดเห็นทุกชั้นตอน ปรับสภาพภูมิทัศน์ให้คงงามเข้ากับสิ่งแวดล้อม มีเทศบัญญัติเกี่ยวกับการควบคุมอาคารและสิ่งก่อสร้าง มีแผนรองรับที่ชัดเจนเกี่ยวกับการบูรณะโบราณสถานและแหล่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น และมีการศึกษาวิจัยความต้องการด้านการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว และการพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวให้แก่ชุมชน

แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเกี่ยวกับเมืองอุตสาหกรรม มีปัจจัยและผลกระทบมาเกี่ยวข้องมากมายดังที่ประมวลมาดังข้างต้น ซึ่งภาคที่เกี่ยวข้องจะต้องให้ความสำคัญและร่วมมือกันในการพัฒนา บัณฑิต คุ่มครอง และแก้ไขอย่างเป็นระบบ รอบด้าน มีประสิทธิภาพและเท่าทันปัญหา โดยมีแนวทางและข้อเสนอแนะ ดังนี้

- 1) นโยบายระดับประเทศควรนำไปสู่การปฏิบัติได้จริงและไม่ส่งผลกระทบต่อท้องถิ่น ซึ่งมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายควรเป็นที่ปรึกษาให้แก่หน่วยงานส่วนท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย เทศบาลนครเชียงรายและองค์การบริหารส่วนตำบลต่างๆ
- 2) จังหวัดเชียงรายมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวที่หลากหลายมิติ ซึ่งสามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวได้มาก แต่ควรหาทางลดช่องว่างของรายได้จากการท่องเที่ยวและการอุตสาหกรรมในอนาคต
- 3) โครงการต่างๆ ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมในจังหวัดเชียงราย ควรมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อการรับรู้ผลกระทบและแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง
- 4) ควรเตรียมความพร้อมด้านทรัพยากรและโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ที่สามารถรองรับโครงการต่างๆ ที่จะเกิดตามมาจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรม
- 5) ควรที่จะหาแหล่งทุนสนับสนุนการท่องเที่ยวที่ชัดเจน เพราะทางอุตสาหกรรมมีความพร้อมเรื่องทุนสนับสนุนองค์กรที่ชัดเจน ส่วนการท่องเที่ยวไม่ค่อยมีความพร้อมเรื่ององค์กรที่ให้ทุนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและส่งเสริมเอกลักษณ์ของจังหวัด
- 6) ควรมีแผนรองรับที่ชัดเจนเกี่ยวกับการบูรณะโบราณสถานและแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ อย่างต่อเนื่อง
- 7) ศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นอย่างจริงจัง เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกแก่เยาวชนและศึกษาปัจจัยภายนอกที่จะกระทบต่อพื้นที่ เช่น การค้าชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งมีการศึกษาวิจัย

เรื่องความต้องการด้านการท่องเที่ยวจากนักท่องเที่ยวเพื่อการส่งเสริม
การพัฒนาได้ตรงจุด

- 8) นักท่องเที่ยวที่มาจากจังหวัดเชียงใหม่ส่วนมากต้องการมาเที่ยวชมศิลป
วัฒนธรรม หัตถกรรม เป็นต้น จึงควรสนับสนุนส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์
ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมและงานหัตถกรรมพื้นบ้านอย่างต่อเนื่องและจริงจัง
- 9) ควรให้คนในพื้นที่มีบทบาทร่วมทุกขั้นตอนในการพัฒนาการท่องเที่ยว
และอุตสาหกรรม เช่น การปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย การออกระเบียบ
ข้อบังคับ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เนื่องจากคนในพื้นที่ย่อมรู้ว่า
อะไรควรไม่ควรหรือมีความเหมาะสม และจะเกิดผลกระทบอย่างไร
เพราะเขาเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรง
- 10) ควรควบคุมร้านค้าแผงลอย โดยเฉพาะริมแม่น้ำโขงในเขตอำเภอ
เชียงแสน และมีการปรับปรุงพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เช่น ปรับภูมิทัศน์
เดินสายไฟฟ้าใต้ดินและควรนำเทศบัญญัติเกี่ยวกับการควบคุมการ
ก่อสร้างอาคารบ้านเรือนหรือสิ่งก่อสร้างต่างๆ มาบังคับใช้อย่างจริงจัง
และเข้มงวด

2.3 ปัญหาและมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยว ในจังหวัดเชียงราย

กฎหมายนับเป็นเครื่องมือที่มีบทบาทสำคัญอย่างมากในการนำมาใช้ส่งเสริม
พัฒนา บังคับ ควบคุม ค้ำครอง สงวนรักษาและสร้างแรงจูงใจในการบริหาร
จัดการและพัฒนาการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงรายมีกฎหมายที่
เกี่ยวข้องอยู่มากมายหลายประเภท และเกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของหน่วยงาน
และภาคีที่เกี่ยวข้องอีกจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม กฎหมายเหล่านี้ ยังมีปัญหาใน
การนำมาบังคับใช้อีกมาก เช่น ความซ้ำซ้อน ความไม่ครอบคลุม การไม่ระบุ
อำนาจหน้าที่และรายละเอียดที่ชัดเจน การขาดบทบัญญัติที่สำคัญ การขาดความ
เชื่อมโยงและสอดคล้องระหว่างกันของหน่วยงานผู้ต้องนำกฎหมายไปปฏิบัติ ซึ่งมี

ประเด็นการศึกษา และข้อควรคำนึง พร้อมทั้งข้อเสนอแนะเพื่อการบริหารจัดการร่วมกันในการนำกฎหมายที่มีอยู่มาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ คำนึงถึงหลักการบูรณาการความร่วมมือและบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเห็นโอกาสในการพัฒนาปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการผลักดันการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายสู่ความยั่งยืนได้ในทางปฏิบัติต่อไป (อารีรัตน์ โกสสิทธิ์ และคณะ, 2550)

2.3.1 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวในจังหวัด เชียงราย

อารีรัตน์ โกสสิทธิ์ และคณะ (2550) ได้กล่าวว่า กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย ประกอบด้วยกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการคุ้มครอง และพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศและกฎหมายเฉพาะพื้นที่ท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย ได้แก่ กฎหมายเกี่ยวกับการก่อตั้งสถาบันในการจัดการการท่องเที่ยว กฎหมายเกี่ยวกับการรักษาสีละและวัฒนธรรม กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการเดินทางเข้า-ออกประเทศ

2.3.1.1 กฎหมายเกี่ยวกับการก่อตั้งสถาบันในการจัดการการท่องเที่ยว

ประเทศไทยมีพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ.2522 โดยมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการก่อตั้งสถาบันในการจัดการการท่องเที่ยว คือ “การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย” ซึ่งกำหนดให้มีคณะกรรมการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ระเบียบเกี่ยวกับการจัดตั้งทุนและเงินสำรองของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ระเบียบการกำกับควบคุมและบริหารงานของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย การกำหนดบทบาทของคณะกรรมการฯ โดยมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว การส่งเสริมด้านการตลาดและการกำกับดูแลเฉพาะธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ตามพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ.2535 เป็นต้น

2.3.1.2 กฎหมายเกี่ยวกับการรักษาศิลปะและวัฒนธรรม

เนื่องจากโดยทั่วไปนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มักเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเข้ามาเที่ยวชมศิลปะและวัฒนธรรมของชาตินั้นๆ ซึ่งประเทศไทยก็มีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชนอยู่มากมาย อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวมีส่วนในการทำลายแหล่งท่องเที่ยวด้วยทั้งโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์หรือจงใจก็ตามเพื่อป้องกันปัญหาดังกล่าว รัฐบาลจึงเข้ามามีบทบาทในการกำหนดกฎหมาย ระเบียบ กติกา หรือข้อบังคับในการใช้ประโยชน์แหล่งโบราณสถาน สถาบันศาสนาและขนบธรรมเนียมของชุมชนท้องถิ่นเพื่อเป็นสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวโดยป้องกันผลกระทบดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ.2504 และ ฉบับที่ 2 พ.ศ.2535 และพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ.2485 เป็นต้น

2.3.1.3 กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม

กลไกที่จะช่วยให้การคุ้มครองสิ่งแวดล้อมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น คือ กฎหมายและมาตรการต่างๆ ซึ่งกำหนดขึ้นเพื่อคุ้มครอง อนุรักษ์ สงวน รักษาให้สิ่งแวดล้อมถูกทำลายได้โดยง่ายและทำให้มีทรัพยากรอย่างคุ้มค่าที่สุด รวมถึงป้องกันมิให้เกิดมลภาวะขึ้นกับสิ่งแวดล้อมด้วย กฎหมายด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย เช่น พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2504 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.2535 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2507 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535 พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบของบ้านเมือง พ.ศ.2535 เป็นต้น อย่างไรก็ตาม แม้กฎหมายจะเป็นเครื่องมือของรัฐในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม แต่กฎหมายนั้นๆ จะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความบังคับใช้กฎหมายว่ามีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดด้วย

2.3.1.4 กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการเดินทางเข้า-ออก ประเทศ

โดยที่รัฐเจ้าของสัญชาติของบุคคลย่อมมีอำนาจที่จะคุ้มครองบุคคลของตนไม่ว่าจะอยู่ ณ ที่ใดก็ตามในทำนองเดียวกันรัฐผู้เป็นเจ้าของดินแดนที่บุคคลหนึ่งๆ เดินทางเข้าไปนั้นก็มีหน้าที่ที่จะให้ความคุ้มครองบุคคลนั้นเช่นเดียวกัน ในทำนองกลับกัน รัฐก็จะต้องควบคุมการเดินทางเข้า-ออกประเทศของบุคคลด้วยเช่นกัน เนื่องจากการเดินทางของบุคคลย่อมก่อให้เกิดผลหลายประการต่อประเทศเจ้าของดินแดน เช่น ปัญหาแรงงานเถื่อน ปัญหาอาชญากรรมจากคนต่างด้าว ปัญหาการกระทำผิดกฎหมายของนักท่องเที่ยว ปัญหาการได้รับอันตรายของนักท่องเที่ยว ซึ่งรัฐเจ้าของดินแดนจะต้องดูแลให้การช่วยเหลือและส่งตัวกลับประเทศภูมิลำเนา เป็นต้น กฎหมายที่เกี่ยวข้องเหล่านี้ ได้แก่ พระราชบัญญัติจัดหางานและคุ้มครองคนหางาน พ.ศ.2528 พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 และ พ.ศ.2523 พระราชบัญญัติศุลกากร แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พ.ศ.2471 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2472 พระราชบัญญัติการเดินทางเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ.2456 พระราชบัญญัติการเดินทางอากาศ พ.ศ.2497 เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังมีกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องอื่นๆ อีก ได้แก่

- พระราชบัญญัติสภาพาณและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่ตำบลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม
- พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ.2535 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลเรื่องการจัดตั้ง ควบคุมการดำเนินงาน รวมทั้งการกำหนดคบทลงโทษสำหรับธุรกิจนำเที่ยวเฉพาะพื้นที่ ธุรกิจนำเที่ยวในประเทศและธุรกิจนำเที่ยวต่างประเทศ
- พระราชบัญญัติจัดหางานและคุ้มครองคนหางาน พ.ศ.2528 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดหางานในประเทศ และการไปทำงานใน

ต่างประเทศสาขาการท่องเที่ยวของบริษัทจัดงานให้ดำเนินการถูกต้องตามกฎหมาย

- พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ.2520 และฉบับที่ 2 พ.ศ.2534 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการลงทุนในธุรกิจต่างๆ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว
- พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกิจด้านโฆษณาของธุรกิจต่างๆ ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
- พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ.2456
- พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535
- พระราชบัญญัติการเดินอากาศ พ.ศ.2497
- พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522
- พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ.2511
- พระราชบัญญัติสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ.2544
- พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2510
- พระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาแพทย์แผนไทย พ.ศ.2542
- พระราชบัญญัติการประมง พ.ศ.2490
- พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522
- พระราชบัญญัติเรือไทย พ.ศ.2481
- ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ.2497
- กฎกระทรวงกำหนดวันเวลาเปิดปิดของสถานบริการ พ.ศ.2547
- ประกาศสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวเรื่องกำหนดมาตรฐานบริการท่องเที่ยวมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย พ.ศ.2548
- ระเบียบสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวว่าด้วยการใช้เครื่องหมายรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย พ.ศ.2548
- ระเบียบสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวว่าด้วยการประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย พ.ศ.2548

2.3.2 ปัญหาการจัดการการท่องเที่ยวด้านกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

2.3.2.1 ปัญหาการใช้ประโยชน์จากกฎหมายที่เกี่ยวข้องไม่มีประสิทธิภาพ

จากกระแสการหลั่งไหลของบรรดานักท่องเที่ยวที่มาจากจังหวัดเชียงราย ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลายประการและมีการขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดปัญหาด้านต่างๆ ตามมา เช่น ปัญหาด้านมาตรฐานของอาหารหรือสินค้าที่จำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว ปัญหาการก่อสร้างอาคารสถานที่ต่างๆ ที่ผิดระเบียบและบดบังทัศนียภาพ ปัญหาการจัดระบบการขนส่งที่มีการโกงราคา ค่าโดยสารนักท่องเที่ยว ปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว ปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยหรือน้ำเสียจากสถานบริการหรือโรงแรมต่างๆ รวมถึงปัญหาการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย ดังนั้น เพื่อขจัดปัญหาต่างๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบัน กลไกด้านกฎหมายถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะใช้จัดการและควบคุม รวมทั้งป้องกันการเกิดปัญหาต่างๆ ดังกล่าวมา อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันพบว่าประเทศไทยยังขาดกฎหมายที่กำหนดเรื่องการท่องเที่ยวที่ครอบคลุมถึงการท่องเที่ยวทั้งหมดไว้ในฉบับเดียว อย่างไรก็ตามมีสาระบัญญัติอื่นที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยอ้อมนั้นมีอยู่หลายฉบับ แต่ปรากฏว่ายังไม่มีเมื่อนำกฎหมายโดยอ้อมเหล่านั้นมาใช้ประโยชน์ในการจัดการปัญหาด้านการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง ทั้งที่มีความเกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว ผู้รับบริการท่องเที่ยว สินค้าและบริการท่องเที่ยว ซึ่งกฎหมายโดยอ้อมนี้มีอยู่มากเพียงพอที่จะนำมาใช้แก้ไขปัญหาต่างๆ ได้อย่างครอบคลุม

2.3.2.2 ปัญหาด้านองค์กรและพนักงานเจ้าหน้าที่ด้านการจัดการการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเป็น 2 องค์กรหลักที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงตามกฎหมายภายใต้การท่องเที่ยว

แห่งประเทศไทยมีสำนักงานธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ซึ่งปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ.2535 แต่การบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชาติเกี่ยวข้องกับส่วนราชการรัฐวิสาหกิจและองค์กรอื่นๆ ของรัฐอีกมาก ซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยไม่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมจัดการหรือแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการท่องเที่ยวแต่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจอื่นๆ รวมทั้งไม่มีอำนาจในการร่วมมือและประสานงานตามมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในทางปฏิบัติการมีอำนาจเพียงการประสานงาน นับว่าไม่เพียงพอที่จะทำให้เกิดการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3.2.3 ปัญหาด้านการติดตามประเมินผล

แม้พระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจะให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยมีอำนาจในการให้คำปรึกษา แนะนำ ร่วมมือ และประสานงานกับส่วนราชการ องค์กร สถาบัน นิติบุคคล และเอกชน ทั้งภายในและภายนอกราชอาณาจักร แต่หากหน่วยงานหรือองค์กรไม่ได้ปฏิบัติตามแล้ว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยก็ไม่มีอำนาจในการติดตามประเมินผล เนื่องจากมีประเด็นข้อเท็จจริงอยู่ว่า นโยบายเรื่องแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการท่องเที่ยว ผู้ให้บริการภาคธุรกิจเอกชน ตลอดจนผู้รับบริการท่องเที่ยวนั้นไม่ปรากฏเป็นนโยบายที่มีความชัดเจน ซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยต้องกำหนดทิศทางในการปฏิบัติเองโดยไม่ได้เกิดจากการมีนโยบายระดับชาติ แต่เป็นเพียงนโยบายที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจำเป็นต้องกำหนดขึ้นเพื่อให้การปฏิบัติภารกิจลุล่วงได้ตามเป้าหมาย นอกจากนี้ ปัญหาขาดข้อบัญญัติและตัวบทกฎหมายที่บูรณาการความเชื่อมโยงในบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานต่างๆ เข้าด้วยกัน คงมีเพียงกฎหมายบางฉบับที่มีบทบัญญัติด้านอำนาจหน้าที่บางด้านของบางหน่วยงาน เช่น พระราชบัญญัติสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ทำหน้าที่เชื่อมโยงระหว่างผู้ให้บริการภาคเอกชนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ส่วนกรณีผู้รับบริการท่องเที่ยวยังขาดกฎหมายโดยตรงที่เกี่ยวกับผู้รับบริการท่องเที่ยว รวมถึงปัญหาการขาดกฎหมาย

รองรับด้านการมีองค์กรที่สร้างความเชื่อมโยง โดยปัจจุบันพบว่า การปฏิบัติงานของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเป็นการประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่มีใช้องค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายโดยตรงในการบริหารจัดการเรื่องการท่องเที่ยวสำหรับการประเมินติดตามผล ชาติกลไกในการประเมินผล ดังนั้นการยกย่องพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งชาติจะต้องสามารถครอบคลุมถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยวได้ทั้งหมด โดยจะต้องมีการสร้างนโยบายการท่องเที่ยวที่ชัดเจน โดยอาศัยกฎหมายเป็นเครื่องมือ ขณะเดียวกันกฎหมายก็ต้องกำหนดหน้าที่องค์กรให้ชัดเจน กล่าวคือ องค์กรใดมีหน้าที่ในการทำนโยบาย องค์กรใดมีหน้าที่ในการกำกับดูแล และ องค์กรใดมีหน้าที่ในการปฏิบัติการ

นอกจากปัญหาดังข้างต้น ยังมีปัญหาปลีกย่อยอื่นๆ เช่น บางครั้งกฎหมายได้บัญญัติเรื่องนั้นๆ ไว้ชัดเจนแล้ว แต่การบังคับใช้กฎหมายมีปัญหาอันเกิดจากถ้อยคำของกฎหมายยังหละหลวมหรือเมื่อมีการนำไปปฏิบัติแล้วจะเกิดปัญหาความคลุมเครือไม่ชัดเจนตามมาได้ ซึ่งแนวทางปรับปรุง คือ การแก้ไขถ้อยคำให้ชัดเจนครอบคลุมและรัดกุมขึ้น นอกจากนี้ ยังมีผู้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ.2535 มีผลควบคุมแต่เฉพาะบริษัทท่องเที่ยวและมัคคุเทศก์ ดังนั้น จึงต้องการให้ครอบคลุมถึงอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทุกชนิด อย่างไรก็ตาม อาจเกิดปัญหาเรื่องอำนาจหน้าที่ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติอื่นที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ได้

2.3.2.4 ปัญหาของผู้ให้บริการภาครัฐ

ปัญหาที่นักท่องเที่ยวมักประสบ คือ ความไม่สะดวกในการแก้ไขปัญหาเมื่อนักท่องเที่ยวประสบอุบัติเหตุ หรือไม่ได้รับความปลอดภัยจากการท่องเที่ยว กล่าวคือ นักท่องเที่ยวจะต้องมีการขอความช่วยเหลือจากตำรวจท่องเที่ยวและแจ้งความกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งการดำเนินการแจ้งความมีหลายขั้นตอน และการติดตามเรื่องต้องเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน ทำให้เกิดความยุ่งยากและล่าช้า

2.3.2.5 ปัญหาและอุปสรรคจากนักท่องเที่ยว

ปัญหาที่เกิดจากตัวผู้รับบริการเอง เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้การท่องเที่ยวเกิดอุปสรรคขึ้นและเป็นสาเหตุที่ส่งผลให้การท่องเที่ยวอาจไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งนอกจากเป็นการทำลายภาพพจน์ที่ดีของการท่องเที่ยวแล้วยังเกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินและร่างกายของนักท่องเที่ยว รวมถึงความเสียหายต่อผู้ประกอบการอีกด้วย เช่น นักท่องเที่ยวไม่รู้จักขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไทยมากพอทำให้การวางตัวและประพฤติตนของนักท่องเที่ยวในบางครั้งอาจไม่เหมาะสมกับกาลเทศะ ปัญหานักท่องเที่ยวไม่เคารพกฎกติกาในการเข้าพัก ปัญหานักท่องเที่ยวทำให้เกิดความสกปรกในแหล่งท่องเที่ยวและทำลายแหล่งโบราณสถาน ปัญหานักท่องเที่ยวนำหญิงบริการเข้ามาในที่พักก่อปัญหาทรัพย์สินสูญหายและถูกมอมยา ปัญหานักท่องเที่ยวเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย และปัญหาการปลอมแปลงหนังสือเดินทางและวีซ่า เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป จังหวัดเชียงรายมีปัญหาหลักด้านการท่องเที่ยว ได้แก่

- ปัญหาด้านแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม เกิดมลภาวะในแหล่งท่องเที่ยว ภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยวถูกทำลาย การบุกรุกแหล่งท่องเที่ยวประเภทโบราณสถานและแหล่งประวัติศาสตร์ เป็นต้น
- ปัญหาเกี่ยวกับผู้ให้บริการท่องเที่ยว ซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ภาครัฐยังมีปัญหาเรื่องการดำเนินการเพื่อช่วยเหลือนักท่องเที่ยวเมื่อเกิดปัญหา ปัจจุบันยังมีกลไกที่ยุ่งยากเป็นอุปสรรคต่อการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ส่วนภาคเอกชน เช่น บริษัทนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ยังมีปัญหาเรื่องผู้ที่ให้บริการบางส่วนไม่ได้รับอนุญาตประกอบวิชาชีพ เนื่องจากต้องการหลีกเลี่ยงค่าธรรมเนียมในการประกอบวิชาชีพ เป็นต้น
- ปัญหาเกี่ยวกับตัวนักท่องเที่ยวเอง ทั้งในส่วนของนักท่องเที่ยวที่มีการปลอมแปลงเอกสารเพื่อเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมายและปัญหาการลักลอบค้ายาเสพติดบริเวณชายแดน เป็นต้น

แนวทางแก้ไขปัญหานี้ ปัจจุบันสามารถดำเนินการได้เพียงภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่มีอยู่และเท่าที่เจ้าหน้าที่จะสามารถดำเนินการได้ซึ่งภายใต้เงื่อนไขนี้พบว่า ปัญหาได้รับการแก้ไขได้ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เมื่อพิจารณากฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันแล้ว พบว่า มีกฎหมายที่กำหนดเรื่องต่างๆ ไว้อยู่บ้าง แต่ยังคงมีปัญหาเรื่องการบังคับใช้ อย่างไรก็ตาม ปัญหาบางประเด็นไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการนำมาบังคับใช้ได้ หรืออาจไม่สามารถแก้ไขปัญหานี้ได้โดยกฎหมายเพียงประการเดียว เช่น ปัญหาเรื่องการคมนาคมขนส่งเพื่อเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว อาจแก้ไขได้โดยการจัดทำนโยบายระดับจังหวัดเพื่อสนับสนุนการอำนวยความสะดวกดังกล่าว หรือในกรณีการจัดทำสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานในแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ในจังหวัดเชียงรายอาจไม่สามารถแก้ไขได้โดยทางกฎหมาย แต่อาจดำเนินการทางนโยบายได้ ซึ่งจะเป็นแนวทางที่อาจดำเนินการต่อไปในอนาคตได้

สำหรับแนวทางการแก้ไขปัญหาด้านการจัดการการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงรายนั้น ทางจังหวัดได้วางยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวตามแนวทางของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เพื่อฟื้นฟูการท่องเที่ยวเดิมที่มีปัญหาให้กลับมาเป็นการท่องเที่ยวที่ดีและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ให้เกิดขึ้น เพื่อสร้างศักยภาพในการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งมีโครงการรองรับยุทธศาสตร์ดังกล่าวอยู่มากมาย ล้วนเป็นแนวโน้มที่ดีสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัด อย่างไรก็ตาม การพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงรายควรมีการปรับปรุงแก้ไขบางประการเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการท่องเที่ยวและเสริมสร้างศักยภาพต่อไป โดยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

- สร้างระเบียบปฏิบัติต่อสถานที่ต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องการรักษาความปลอดภัยและการรักษาความสะอาด และให้มีเจ้าหน้าที่ประจำสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่งเพื่อดูแลรักษาและอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวอย่างทั่วถึง
- กำหนดให้มีการปิดปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่งเป็นช่วงเวลาหนึ่งบ้างเพื่อดูแลรักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว และสภาพของสถานที่ท่องเที่ยวให้มีความสมบูรณ์อยู่เสมอ

- ทบทวนกฎหมายด้านการผังเมือง เพื่อนำมาตรการต่างๆ มาใช้ดำเนินการป้องกันและแก้ปัญหาการบุกรุกแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและเพื่อสร้างภูมิทัศน์ที่ดีสำหรับสถานที่ท่องเที่ยว
- ควรจัดให้มีโครงการ One Stop Service เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ได้แก่ การจัดพื้นที่จุดพักนักท่องเที่ยวก่อนที่จะเดินทางเข้าประเทศไทย โดยให้นักท่องเที่ยวพักที่จุดเดียวและมีการตรวจเอกสารทุกขั้นตอนจนเสร็จเรียบร้อยและโครงการจะรับแจ้งเรื่องร้องเรียนของนักท่องเที่ยวเมื่อประสบปัญหาให้สามารถแจ้ง ณ จุดเดียวและสามารถดำเนินการจนเสร็จสิ้นได้
- ควรมีการสนับสนุนงบประมาณการท่องเที่ยวให้แก่หน่วยงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวให้มากขึ้น เพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย และการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
- สร้างมาตรการในการควบคุมและตรวจตราการประกอบธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ในจังหวัดเชียงรายให้มีความเข้มงวดมากขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาบริษัทนำเที่ยวและมัคคุเทศก์เถื่อน อันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวและเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบนักท่องเที่ยว
- สร้างมาตรการตรวจตราที่เข้มงวดด้านการควบคุมสถานบริการในจังหวัดให้มากขึ้น
- สร้างหน่วยงานย่อยในการบังคับใช้และตรวจตราตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคในสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อป้องกันการเอารัดเอาเปรียบนักท่องเที่ยวทั้งในแง่ของการโกงราคาค่าบริการ และการขายสินค้าไม่มีคุณภาพให้นักท่องเที่ยว
- ส่งเสริมให้มัคคุเทศก์ชาวไทยคำนึงถึงการรักษาเอกลักษณ์ของศิลปะและวัฒนธรรมไทยให้มากขึ้น เพื่อเป็นการแสดงและสร้างจิตสำนึกให้นักท่องเที่ยวต่างชาติมีความเข้าใจและเคารพต่อวิถีชีวิตและวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น

- ควรมีการควบคุมการตรวจตราเอกสารของนักท่องเที่ยวอย่างเข้มงวด เพื่อป้องกันนักท่องเที่ยวปลอมแปลงเอกสารการเดินทางเข้าประเทศ
- เน้นมาตรการเพื่อตรวจตราสิ่งเสพติดจากนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น

2.4 ลักษณะของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีต่อการต้อนรับของชาวเชียงราย

นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติให้ความสนใจที่จะมาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงรายมากขึ้น ทั้งประเทศแถบยุโรป อเมริกา และภูมิภาคอาเซียน ดังนั้น แนวทางการพัฒนาการต้อนรับนักท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายจึงเป็นประเด็นสำคัญอีกประเด็นหนึ่งของการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนให้กับจังหวัดเชียงราย การศึกษาของ ประภาพร พนมไพร และคณะ (2549) สามารถศึกษาและให้ผลข้อสรุป ดังนี้

จากการศึกษาวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทัศนคติของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีต่อการต้อนรับของชาวเชียงรายในด้านต่างๆ นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์ พบว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเพศชายเป็นเพศที่มีนิสัยรักการผจญภัยและชอบเดินทางท่องเที่ยวมากกว่าเพศหญิง ซึ่งเพศหญิงมักต้องการรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีความสะดวกสบาย และความปลอดภัยมากกว่า ในบางประเทศ เช่น ประเทศแถบตะวันออกกลาง ไม่เอื้ออำนวยให้ผู้หญิงเดินทางไปยังประเทศอื่นๆ ที่อยู่ห่างไกล ดังนั้น นักท่องเที่ยวจึงเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2545) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุษบา สุธีธร และ ภัสวลี นิตินทรสุนทร (2541) พบว่า นักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้ามาในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง นอกจากนี้ผลการวิจัยของ สุพรรณนา หัสภาค (2545) พบว่า นักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางมายังจังหวัดเชียงใหม่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง นักท่องเที่ยวต่างชาติส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 25 - 34 ปี เนื่องจากอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลายและวัยทำงาน หรือ กลุ่มผู้มีอายุน้อย มีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงจะมีโอกาสการท่องเที่ยวมากกว่ากลุ่มอายุอื่นๆ อาจเนื่องมาจากลักษณะทางกายภาพของนักท่องเที่ยวที่

มีอายุน้อยมักจะเลือกท่องเที่ยวในแหล่งที่ผจญภัย ซึ่งหากคนมีอายุมากขึ้นเวลาลำหรับการท่องเที่ยวพักผ่อนจะน้อยลง เนื่องจากภาระหน้าที่ การงานและครอบครัว จนกระทั่งเมื่อเกษียณอายุจึงจะมีเวลาลำหรับการท่องเที่ยวพักผ่อนมากขึ้น (สรไกร เต็มถาวร, 2548) นักท่องเที่ยวต่างชาติส่วนใหญ่เดินทางมาจากประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชีระวิทย์ พรายแย้ม (2545) พบว่า นักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่เดินทางมาจากทวีปยุโรปและประเทศสหรัฐอเมริกามากที่สุด ในขณะที่ผลการวิจัยของ สุพรรณนา หัศภาค (2545) พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีถิ่นที่อยู่จากทวีปยุโรปโดยเป็นกลุ่มที่เดินทางเข้ามามากที่สุด

นักท่องเที่ยวต่างชาติส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี เนื่องจากเมื่อบุคคลมีการศึกษาที่สูงขึ้นมักจะนิยมเดินทางท่องเที่ยวเพื่อหาประสบการณ์ และเปิดโลกทัศน์มากขึ้น นั่นหมายถึง ผู้ที่มีการศึกษาสูงมีโอกาสดูแลความเป็นไปได้ที่จะเดินทางหรือซื้อผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาต่ำ ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเป็นผลอันเนื่องมาจากปัจจัยทางด้านสังคม คือ เพื่อยกระดับฐานะทางสังคมให้สูงขึ้นและปัจจัยทางด้านรายได้ เพราะหากบุคคลมีการศึกษาสูงขึ้นทำให้มีโอกาสประกอบอาชีพที่ทำรายได้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชีระวิทย์ พรายแย้ม (2545) พบว่า นักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด

นักท่องเที่ยวต่างชาติส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากพนักงานบริษัทเอกชนมีรายได้ค่อนข้างสูงและอาจมีโบนัส เงินรางวัล หรือรายได้พิเศษอื่นๆ ส่งผลให้มีโอกาสเดินทางท่องเที่ยวได้มากกว่าอาชีพอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุพรรณนา หัศภาค (2545) พบว่า อาชีพของนักเที่ยวต่างชาติมักจะเป็นผู้ทำงานภาคเอกชนมากที่สุด เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ ชีระวิทย์ พรายแย้ม (2545) พบว่า นักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่ทำงานในบริษัทเอกชนและผลการวิจัยของ เมือง พรหมเกษา (2539) พบว่า นักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวเป็นกลุ่มที่ทำงานภาคเอกชนมากที่สุด รองลงมาคือกลุ่มข้าราชการ

